

Handläggare: Emily Tjäder
Telefon: 08-508 28 741Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2020-02-18, p. 7

Verksamhetsberättelse VB 2019 för Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar följande;

1. Godkänna verksamhetsberättelse och bokslut 2019 för miljö- och hälsoskyddsnämnden och överlämna den till kommunfullmäktige
2. Justera beslutet omedelbart.

Anna Hadenius
FörvaltningschefEmily Tjäder
Tf. avdelningschef

Nämndens ekonomi och verksamhet

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Kommunfullmäktiges nettobudget för nämnden uppgick till 110,8 mnkr för år 2019, kostnaderna uppgick till 206,9 mnkr och intäkterna till 96,1 mnkr. I samband med avstämningsärendet tilldelades nämnden ytterligare 7 mnkr för fortsatt arbete med lokala åtgärdsprogram för vatten. I samband med tertialrapport 1 godkände kommunstyrelsen nämndens ansökan om budgetjustering om 0,3 mnkr för satsningar i naturreservaten. Satsningarna gäller dels kompetensutveckling av stadens samtliga reservatsförvaltare i form av studiebesök och seminarier, dels att öka kunskapen om reservatens småvatten genom att anlita ekologiskonsult för inventering av ekologisk status och skötselbehov i reservatens dammar och bäckar.

Tabellen nedan visar utvecklingen av budgeten för 2019.

	Kostnader	Intäkter	Netto
KF budget 2019	206,9	-96,1	110,8
Budgetjustering för lokala åtgärdsprogram	7,0		
Omslutningsförändringar	34,9	-34,9	
Budget avstämningsärendet	248,8	-131,0	117,8
Budgetjustering naturreservat	0,3		
Budget efter T1	249,1	-131,0	118,1
Omslutningsförändringar	3,0	-3,0	
Budget efter T2	252,1	-134,0	118,1

Förvaltningen har således styrt mot ett netto på 118,1 mnkr.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar totalt sett ett överskott om 2,2 mnkr. Det uppkomna resultatet förklaras av:

- Lägre kostnader, speciellt personalkostnader till följd av föräldraledigheter, personalavgångar och sjukskrivningar.
- Höga tillsynsintäkter, trots lägre personalkostnader. Livsmedelskontrollen har prioriterat extraordinära kontroller och har därför inte hunnit utföra alla planerade kontroller för 2019. Enligt redovisningsreglerna periodiserades intäkter för ej utförda timmar om 0,9 mnkr till 2020.
- Lägre kostnader för köpta tjänster och konsulter.

I avsnittet *Sammanfattande analys* nedan framgår ett utförligt sammandrag av det viktigaste arbetet och resultaten under 2019. I avsnittet *3.1 Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser* samt under avsnittet *Uppföljning av ekonomi* framgår en mer utförlig analys av nämndens ekonomi.

För att kunna härleda nämndens verksamhet till kommunfullmäktiges budget redogörs nedan för av kommunfullmäktige beslutade satsningar. Dessutom redogörs för indikatorer och aktiviteter som innebar krav på nämndens insatser.

När det gäller prognossäkerheten ska noteras att den har blivit bättre genom åren. Avvikelsen mellan tertialrapport 2 och utfallet ligger lite över en procent, som är stadens målsättning.

Av kommunfullmäktige beslutade satsningar

Nedan redogörs för de områden som nämnden erhållit medel för i budget:

- *Deltagande tryggare Stockholm:*
Livsmedelskontrollens grupp med fokus på Årsta partihallar har genom inspektioner i partihallarna samverkat med Skatteverket, Arbetsmiljöverket samt gränspoliserna. Förvaltningen har bidragit med lokalkännedom och vilka verksamheter som är aktiva. De övriga myndigheterna har fått ta del av listan över registrerade livsmedelsverksamheter i Årsta Partihallar och myndigheterna har visat stort intresse för denna form av samverkan, då de inte haft vetskap om vilka verksamheter som är aktiva i området.

Förvaltningen har också deltagit i ett tillslag mot en fastighet där det misstänktes förekomma såväl illegal verksamhet som undermåliga bostäder. Tillslaget utfördes tillsammans med stadsbyggnadskontoret, polismyndigheten och Skatteverket. Även socialtjänsten deltog. Förvaltningen kommer att medverka på liknande tillslag och vid behov i egna ärenden försöka få till samarbete med andra myndigheter. Polisen har under året kontaktat miljöförvaltningen med anledning av tillsyn på verksamheter där det förekommer vattenpipsrökning för att om möjligt kunna samordna tillsynen enligt tobakslagstiftningen med polisens egna tillslag. Någon gemensam inspektion har dock inte utförts.

- *Fortsatt arbete inrätta båtbotbottentvättar och provtagning båtuppläggningsplatser:*
Tillsammans med idrottsförvaltningen har miljöförvaltningen under året verkat för att en borsttvätt för båtar ska anläggas i Mälaren, i syfte att minska belastningen av bland annat koppar och TBT till stadens vattenförekomster. Arbetet fortsätter 2020.
- *Utredningsgrupp livsmedelsfusk:*
Förvaltningen har tillsatt en grupp som ska arbeta med livsmedelsfusk. Gruppen tar hand om ärenden där man misstänker livsmedelsfusk, och arbetar mycket med metodutveckling.
- *Fortsatt arbete klimatsmarta stockholmare:*
Särskild satsning har skett på cykling, klimatsmart mat

och utbildning för skolor. Inom cykling har en vintercyklingskampanj genomförts där stockholmsbilister har fått prova på att cykla till jobbet. En kampanj där företag får tävla om att anpassa arbetsplatserna så att de blir cykelvänliga har påbörjats och fortsätter under 2020. Ett koncept för klimatvandringar med tillhörande utbildningsmaterial har tagits fram. Lärare fortbildas om klimatförändringar, stadens klimatarbete och klimatanpassning av staden och guidar i sin tur elever. Inom området klimatsmart mat har Klimatsmarta stockholmare deltagit på Matologimässan samt bistått stadsledningskontoret med upphandlingskrav och mått och mätmetoder för klimatpåverkan från livsmedel.

- *Arbete minskad fossil plast och mikroplast:*
Förvaltningen har slutfört arbetet med "Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast" och nämnden godkände förslaget vid sammanträdet den 23 april. Förvaltningen har också förberett för lansering så att implementeringen kan påbörjas då planen beslutas av kommunfullmäktige i början av 2020. Förvaltningens rekommendation för "Konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi" har färdigställts och lanserats internt och externt. Förvaltningen har också påbörjat planeringen av arbetet med att ta fram en handlingsplan för minskad plastanvändning och söker samarbete med andra aktörer i staden för att samordna plastfrågan.
- *Bostadsförsörjning miljö kvalitetsnormer för vatten:*
Arbetet med vattenförvaltning enligt "Handlingsplanen för god vattenstatus" har fortsatt. Målet under året var att lyfta ett flertal lokala åtgärdsprogram för politisk behandling, men vissa kvarvarande frågor rörande ansvarsfördelning i åtgärds genomförande samt oklarheter i beslutsprocessen har lett till förseningar. Sammantaget innebär detta att de första lokala åtgärdsprogrammen förväntas beslutas först 2020. Förvaltningen bistår löpande med expertkompetens avseende hur miljö kvalitetsnormerna kan följas i stadsutvecklingen.
- *Miljöövervakning och biologisk mångfald:*
Ett förslag till handlingsplan för biologisk mångfald har tagits fram och skickats på remiss inom staden. En

analys av åtgärder som kan användas för att förstärka förutsättningarna för den biologiska mångfalden har utförts i mellersta söderort. Underlagen för att bedöma ekologisk och kemisk status i stadens vattenförekomster förbättras kontinuerligt genom insamling av övervakningsdata. Under året har bland annat en särskild insats för vattenväxter och kiselalger i ett urval vattenförekomster genomförts. Vidare har särskilt förekomsten av PFAS i stadens vatten utretts. En analys av habitat för fladdermöss har färdigställts i början av året, liksom resultat från fladdermus- och groddjursinventeringar 2018-2019. Uppdatering av stadens biotopdatabas har inletts i samarbete med Stockholms Universitet.

- *Stärkt kemikaliearbete och kemikalieplan:*
Förslag till ny kemikalieplan har tagits fram och är ute på remiss inför beslut i kommunfullmäktige. En rekommendation för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi har beslutats av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Uppföljande utredningar, materialanalyser och inomhusmiljöprovtagning görs i flera sammanhang, framförallt med inriktning på skolor och förskolor. Arbetet fortsätter med att utveckla och ge stöd till implementeringen av verktygen Chemsoft och Byggvarubedömningen i staden samt med att vägleda vid formulering av kemikaliekrav.
- *Ökad tillsyn fastighetsägare:*
Under 2019 har urvalet av fastighetsägare som ingår i den riktade bostadstillsynen gjorts utifrån att de ligger inom stadsdelarna Rinkeby och Husby. Förvaltningen ser fortsatt att den tillsyn som utförs behövs eftersom majoriteten av de påbörjade ärendena behöver följas upp. Anmärkningarna som följs upp i de pågående ärendena berör främst ventilation, fukt, inomhus-temperatur och brister i funktion för felanmälan.

Aktiviteter beslutade av kommunfullmäktige

Nedanstående aktiviteter har beslutats av kommunfullmäktige för miljö- och hälsoskyddsnämnden och ska leda till att kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdet uppnås:

- *Trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska initiera åtgärder för elektrifiering av transportsektorn:* Förvaltningen bistår trafikkontoret i arbetet. Hittills har det koncentrerat sig på att ta fram förslag på åtgärder till klimathandlingsplan och miljöprogram som gynnar elektrifiering av transportsektorn. En kartläggning har genomförts och knappt 4 000 möjliga lägen för laddplatser i innerstaden har presenterats. Dessutom har kriterier tagits fram för att aktörerna själva ska kunna föreslå platser i ytterstaden. Stadens regler för mark-upplåtelser vid inrättande av laddgator med målet att få 4 000 publika laddplatser till år 2022 har uppdaterats (varav ytterligare ca 1 800 ska komma ut på gatumarken). Under året anlades åtta nya laddgator i innerstaden och ytterligare tre är nästan klara i Västerort. Ellevio har även förberett två laddgator med ledningar och fundament och redovisat ett stort antal ytterligare gator som kan förberedas för intresserade aktörer. Samverkan sker även med Stockholm Parkering. Inom informationskampanjen Fixa laddplats har allt material uppdaterats och 13 seminarier genomförts i länet under året för bostadsrättsföreningar och småhusägare.
- *Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda bolag utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag:* Förvaltningen har under året utrett hur skräp transporteras i vatten, samt vilken förvaltning som ansvarar för åtgärderna, i syfte att ta reda på den optimala placeringen, investeringen och driften, av sjöbaserade papperskorgar och andra lämpliga åtgärder för att minska spridningen av skräp i stadens vatten. Arbetet med att planera för genomförande av lämpliga åtgärder fortsätter under 2020.
- *Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ta fram en strategi för biologisk mångfald i samarbete med samordningsgruppen för grönnare Stockholm:* Miljöförvaltningen har under året tagit fram ett förslag till handlingsplan för biologisk mångfald, utifrån fem strategier. Strategierna innebär bland annat att ett antal arter och naturkvaliteter att lyfta fram valts ut, samt att

behov av förstärkningsåtgärder har analyserats översiktligt. Analys av insatser för att uppmärksamma biologisk mångfald i stadens olika processer ingår också, liksom utveckling av kommunikation och verktyg för att underlätta samverkan. Förankring inom stadens förvaltningar och bolag har skett, bland annat genom en workshop med brett deltagande. Förslaget skickades ut på kontorsremiss i december.

- *Kommunstyrelsen ska tillsammans med utbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden utveckla gällande upphandling av livsmedelsprodukter som minskar klimatpåverkan samt säkerställa att staden ställer krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå i stadens upphandlingar:* Förvaltningen har genom Klimatsmarta stockholmare deltagit i stadsledningskontorets budgetuppdrag att minska klimatpåverkan från livsmedelsupphandling samt har bistått utbildningsnämnden, äldre- och familjenämnden och stadsdelsnämnder i arbetet med att ta fram mål, mått och mätmetoder för att beräkna koldioxidutsläpp från livsmedel som serveras inom stadens verksamheter. Arbetet med upphandlingskrav har skett via kategoristyrningsrådet för livsmedelsupphandling och genomförs av ett kategoriteam för livsmedel och måltider på serviceförvaltningen. Ett förslag till indikatorer med uppföljningsmått för matens klimatpåverkan har tagits fram inom ramen för miljöprogramarbetet.

Obligatoriska nämndindikatorer

Nedanstående obligatoriska nämndindikatorer har beslutats av kommunfullmäktige för miljö- och hälsoskyddsnämnden. Indikatorerna är obligatoriska för nämnden att följa upp och till varje indikator fastställer nämnden ett mål;

- Sjukfrånvaro: Räknas som procent av avtalad tid för månadsavlönade. Redovisas som det s.k. rullande tolv månaders genomsnittet. Målvärde för 2019 är en sjukfrånvaro på högst 3,3 %. Utfall 2019: 3,1 %
- Sjukfrånvaro dag 1-14: Räknas som procent dag 1-14 av avtalad tid för månadsavlönade. Målvärde för 2019 är högst 1,1 procent. Utfall 2019: 1,1 %

- Andel elektroniska inköp: Andelen inköp som genomförs på centrala avtal i inköpsystemet (Agressos inköpsmodul) i förhållande till samtliga inköp inom de centrala avtalsområden som är anslutna till e-handel. Målvärde för 2019 är 70 procent. Utfall 2019: 86 %
- Andel upphandlad verksamhet i konkurrens: 0 %
Definitionen av indikatorn är att indikatorn ”anger hur stor andel av driftverksamheten som är upphandlad i förhållande till den totala driftverksamheten”. Indikatorn är således inte relevant för miljö- och hälsoskyddsnämnden eftersom ingen upphandling av entreprenad- eller driftverksamhet görs.
- Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning: 5 platser. Utfall 2019: 7 platser.

Samverkan

Verksamhetsberättelse 2019 för miljö- och hälsoskyddsnämnden har samverkats med arbetstagarorganisationerna den 22 januari 2020. Med de synpunkter som framförts förklarar arbetstagarorganisationerna att de inte har något att erinra mot föreslagen verksamhetsberättelse för 2019 (inklusive bilagor). SACO lämnar också ett särskilt yttrande enligt bilaga 8.

Bilagor

1. MHN:s kostnadsanalysblankett 2019
2. Bokslut per 2019-12-31
3. Uppföljning av tillsynsplan, miljöbalken 2019
4. Uppföljning av kontrollplan, Livsmedelskontroll 2019
5. Personalberättelse för 2019
6. Uppföljning av internkontrollplan för 2019
7. Kommunfullmäktiges nyckeltal
8. Yttrande från SACO

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	10
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	14
1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla	14
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort	14
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	16
1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	21
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.....	23
1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande	24
2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt	25
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	25
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	27
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	36
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	46
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	47
3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden	65
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	65
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.....	68
Uppföljning av ekonomi.....	74
Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget.....	75
Investeringar.....	80
Analys av balansräkning	80
Bedömning av nämndens interna kontroll.....	82
Kvalitetsarbete.....	83
Övrigt.....	83
Synpunkter och klagomål.....	83

Sammanfattande analys

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar totalt sett ett överskott om 2,2 mnkr. Nettoutfallet uppgick till 115,9 mnkr jämfört med budget på 118,1 mnkr. Det uppkomna resultatet förklaras av höga tillsynsintäkter trots lägre personalkostnader.

Prognossäkerheten har blivit bättre genom åren. Avvikelsen för nettoutfall mellan prognos i tertialrapport 2 och årsutfallet ligger något över en procent, som är stadens målsättning.

Avseende de verksamhetsmässiga resultaten så har miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet under 2019 i stort förlöpt enligt plan. Inom miljöbalkstillsynen och livsmedelskontrollen har i stort sett alla planerade tillsynstimmor utförts, med endast mindre avvikelser. Det utökade rökförbudet som infördes den 1 juli 2019 har tagit mer resurser i anspråk än planerat och i kombination med viss personalomsättning har exempelvis tillsynen på förskolor och skolor samt riktad bostadstillsyn minskats något under året. Avseende livsmedelskontrollen så har verksamheten i stort bedrivits i enlighet med fastslagen kontrollplan. Vid sidan av ordinarie livsmedelskontroller har arbetet med att stävja fusk fortsatt och bland annat har flera fall av omfattande ommärkning stoppats.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en fortsatt aktiv roll för bostadsbyggandet i staden, inte minst genom att förvaltningens roll i den modell (Ledstången) som staden använder i planerings- och exploateringsprocessen. Genom att nämnden tidigt involveras i processen beaktas miljöfrågorna tidigt i planeringen vilket möjliggör skapandet av en attraktiv, miljö- och klimatsmart stad.

Under 2019 har ett omfattande arbete också lagts ned i samband med framtagandet av nytt miljöprogram och klimathandlingsplan (med tillhörande koldioxidbudget) för staden. Även en rekommendation för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi har tagits fram och beslutats av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Ett förslag till uppdaterad kemikalieplan för staden samt en handlingsplan för minskad spridning av mikroplast har tagits fram, godkänts av miljö- och hälsoskyddsnämnden samt skickats på remiss av kommunstyrelsen. Under december 2019 skickades också ett förslag till handlingsplan för biologisk mångfald på kontorsremiss inom staden och beredningen fortsätter under första delen av 2020.

Avseende vattenarbetet så har miljöförvaltningen tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB arbetat med färdigställandet av 13 lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster inför politisk behandling. Förvaltningen har också, i samverkan med Stockholm Vatten och Avfall AB och exploateringskontoret, genomfört fällning av Brunnsvikens fosforhaltiga sediment.

Inför införandet av miljözon för lätta fordon på Hornsgatan har mätningar av fordons-sammansättningen skett under oktober, och preliminära resultat visar att cirka 20 procent av de fordon som kör på Hornsgatan inte längre kommer att få trafikera gatan när miljözon införs i januari 2020. Ett system för presentation av mätdata avseende luftkvalitet i realtid har också driftsatts i syfte att kunna visualisera realtidshalter på Hornsgatan under 2020.

Slutligen kan nämnas att revisorernas granskningar av nämndens rutiner har gett mycket gott betyg. Verksamheten bedrivs med tydlig struktur och god kontroll och revisorerna konstaterar inga egentliga avvikelser.

Avdelningen Plan och miljö

Avdelningen arbetar med både tillsyn och förebyggande arbete.

Avdelningen arbetar, genom den förvaltningsövergripande modellen Ledstången, för att miljöfrågorna ska beaktas i ett tidigt skede av planeringen och att staden kan skapa en attraktiv, miljö- och klimatsmart stad. Avdelningen har bidragit till att säkerställa en långsiktig hållbarhet, en robust grönstruktur, minskad klimatpåverkan, klimatanpassning, god ljudmiljö, miljö kvalitetsnormer för luft och vatten samt bibehållna ekosystemtjänster.

Avdelningen har tagit fram Åtgärdsprogrammet för omgivningsbuller 2019-2023 som beslutats i kommunfullmäktige den 6 maj 2019.

Avdelningen har medverkat i arbetet med att inrätta nya naturreservat i Hagsätraskogen och Kyrkhamn, påbörjat utredning om förutsättningar för naturreservat i Fagersjöskogen samt möjliga biotopskyddsområden i staden.

Under året har avdelningen utvecklat tillsynen dels inom dagvattenområdet och dels avseende byggarbetsplatser. Inom *dagvattentillsynen* har Stockholm Vatten och Avfall AB under året inventerat, sammanställt och redovisat samtliga dagvattenanläggningar de har inom det kommunala vägnätet. För *byggarbetsplatser* har överenskommit med stadsbyggnadskontoret att uppmana byggherrar, i anslutning till byggsamrådet, att skicka in ett egenkontrollprogram för miljö till miljöförvaltningen. Detta kommer förhoppningsvis leda till att byggbuller, damning och andra störningar bättre kan förebyggas.

Avdelningen har tagit fram en ny klimathandlingsplan med koldioxidbudget och nya klimatmål för ett nytt miljöprogram har tagits fram. Avdelningen har därtill arbetat med målansvar för Agenda 2030-målen *Hållbar energi för alla* samt *Hållbar konsumtion och produktion*.

Avdelningen har bedrivit ett intensivt arbete med att öka både den publika och privata laddinfrastrukturen inom staden. En fördubbling av antalet elbilar och laddhybrider i nybilsförsäljningen har skett de senaste fem åren, men övriga miljöbilskategorier har gått tillbaka eller legat stilla på samma nivåer som tidigare. Staden har fått pris för bästa miljöfordonsflotta i Sverige.

Slutsatser och rekommendationer från GrowSmarter-projektet presenterades på EU regions week i Bryssel i oktober tillsammans med två systerprojekt, och slutsatserna presenterades även på GrowSmarters avslutningskonferens i Stockholm den 3 december. Projektet bidrog till att staden vann utmärkelsen som världens smartaste stad vid Smart City Expo and Conference i Barcelona i november 2019.

Avdelningen Hälsoskydd

Under året har cirka 200 uppföljningsärenden avslutats inom skola/förskola vilket innebär att tusentals elever och förskolebarn har fått en bättre inomhusmiljö. Samtliga skolor som hade brister avseende rökfria skolgårdar under 2018 års tillsyn har följts upp och åtgärdats under 2019, vilket bidrar till stadens arbete med att minska rökning på skolgårdar och bland ungdomar generellt. Avdelningen har under året även påbörjat tillsyn av kommunala öppna förskolor. Det visade sig bl.a. att dessa verksamheter inte kommit lika långt i arbetet med kemikaliefri förskola som de övriga kommunala förskolorna. Ett utökat samarbete med stadsbyggnadskontoret har påbörjats när det gäller bygglovsprocessen för skolor och

förskolor. Syftet är att miljöförvaltningen på ett tidigare stadium ska kunna lämna synpunkter med avseende på hälsoaspekter i den fysiska miljön.

Avfallstillsynen har resulterat i att utsortering av förpackningsmaterial ökat i restauranger och butiker, vilket bidragit till ökad återvinning.

Projektet för mätning av metaller på båtskrov har under året slutförts. Resultaten från årets mätning visar att den information och tillsyn miljöförvaltningen drivit har gett resultat. Båtagare har fått en ökad medvetenhet och ändrat beteende samt är i högre utsträckning beredda att sanera sina båtar.

E-tjänsten för värmepumpar har slutförts under året. Det är nu möjligt att inkomma med ansökningar för samtliga typer av värmekällor och även bergkyla via e-tjänsten. Ansökan kan göras för fler än ett borrhål, ändring av befintligt tillstånd samt att placera eller vinkla borrhålen utanför den egna fastigheten. Delar av utvecklingsarbetet har legat utanför det planerade men har ändå kunnat utföras inom ram tack vara ökad effektivitet inom andra områden.

Avdelningen har hanterat en stor anstormning av frågor från allmänhet och media, framför allt med anledning av införande av den nya tobakslagen, vilket delvis har påverkat det ordinarie arbetet. Buller från restauranger och evenemang har också varit en stor medial fråga under året.

Inom ramen för arbetet med klagomål på bostäder har 754 ärenden avslutats varav 71 procent med en förbättrad inomhusmiljö som följd. Arbetet med riktad tillsyn av flerbostadsfastigheter i socioekonomiskt utsatta områden har under året fortsatt i områdena Skärholmen, Husby och Tensta.

Avdelningen Livsmedelskontrollen

Livsmedelskontrollen har under 2019 genomfört planerade, uppföljande och händelsestyrda kontroller enligt kontrollplanen, med mindre avvikelser. Ett mindre antal kontroller kommer att föras över till 2020 då de inte har kunnat genomföras av praktiska skäl, t.ex. att verksamheten varit tillfälligt stängd. De kontroller som fördes över från 2018 har genomförts.

Utöver den planerade kontrollen har livsmedelskontrollen även utrett klagomål, misstänkta matförgiftningar och flera fall av livsmedelsfusk, bl.a. ommärkning av livsmedel. Andra områden som har varit fokus för kontrollen är, spårbarhet, uppgifter om ingredienser och tillsatser. Som ett ytterligare steg att stävja fusk med livsmedel har kontrollen vid tillverkare fokuserat på massbalanskontroll. Det innebär att innehållet i produkter verifieras genom kontroll av hur mycket företagen köper in jämfört med vad som säljs.

Avdelningen Miljöanalys

Ett förslag till handlingsplan för biologisk mångfald har tagits fram i samarbete med samordningsgruppen för Grönare Stockholm. Planen skickades på kontorsremiss inom staden i december 2019. Förvaltningen har tagit fram ett utbildningsmaterial i ekologisk skötsel av naturmark och erbjudit utbildning för stadens skötselansvariga.

Miljöförvaltningen har tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB arbetat med färdigställandet av 13 lokala åtgärdsprogram inför politisk behandling. Förvaltningen har i samverkan med Stockholm Vatten och Avfall AB samt Exploateringskontoret genomfört fällning av Brunnsvikens fosforhaltiga sediment. Åtgärden är genomförd i enlighet med

förslaget till lokalt åtgärdsprogram för Brunnsviken. Miljöförvaltningen har utrett de akvatiska fysiska livsmiljöerna samt föreslagit åtgärder för att förbättra statusen avseende främst fisk i Riddarfjärden, Ulvsundasjön och Årstaviken som ett led i arbetet med lokala åtgärdsprogram. Denna ansats är unik i urbana miljöer och har väckt intresse både nationellt och i våra grannländer.

Ett förslag till handlingsplan för minskad spridning av mikroplast och en ny kemikalieplan har tagits fram, godkänts av miljö- och hälsoskyddsnämnden och skickats på remiss av kommunstyrelsen inför beslut i kommunfullmäktige. Effekten av arbetet med kemikaliesmarta förskolor har kvantifierats. Resultaten visar att ett par ton ftalater och ett par hundra kilo flamskyddsmedel har tagits bort från förskolorna tack vare satsningen på att byta ut gamla madrasser och leksaker. Minskningen syns också i halter i damm från förskolorna. Verktöget Chemsoft som används av staden för att arbeta med systematisk registrering av användningen av kemiska produkter har anpassats så att de förvaltningar och bolag som så önskar ska kunna begära in kemikalieredovisningar från sina entreprenörer via verktöget.

Avdelningen SLB-analys

Övervakningen av luftkvaliteten har skett kontinuerligt under året. År 2019 har halterna av kvävedioxid och antalet dygn med kvävedioxidhalter över 60 µg/m³ varit lägre jämfört med 2018. Miljökvalitetsnormen för dygnsmedelvärde har trots det överträts intill E4/E20 och Hornsgatan. Däremot klarades miljökvalitetsnormen för partiklar (PM₁₀) trots relativt höga halter under våren.

I januari 2020 kommer en miljözon för lätta fordon införas på Hornsgatan. Inför det mättes fordonssammansättningen under oktober. Preliminära resultat visar att ca 20 % av fordonen som idag kör på Hornsgatan inte kommer få trafikera gatan efter att miljözonen införts. Miljöförvaltningen har även driftsatt ett system för presentation av mätdata i realtid. Detta för att kunna visualisera realtidshalter på Hornsgatan under 2020.

Miljöförvaltningen vann upphandlingen av Östra Sveriges Luftvårdsförbunds regionala system för perioden 2020-2023.

Avdelningen Verksamhetsstöd

Stadens byte av IT-leverantör (GSIT2.0) – som innebar att alla datorer, skrivare och servrar byttes – blev kraftigt försenat. För förvaltningens del innebar det att övergången skedde i mitten av augusti 2019 (istället för september 2018). Efter övergången har samtliga avdelningar på förvaltningen upplevt problem, både vad gäller funktionalitet och beställningar. Detta har inneburit både besvär för medarbetarna, och merarbete för de som ansvarar för teknisk support på förvaltningen.

Arbetet med förberedelser inför övergången till en ny version av ärendehanteringssystemet Ecos fortsätter. Införandet har försenats på grund av problem hos leverantören, men planeras nu ske jul- och nyårshelgen 2020/2021.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Analys

Samtliga kommunala verksamheter har en viktig uppgift i att säkerställa likabehandling och tillgänglighet för kommunens invånare. Miljöförvaltningen har under 2019 fortsatt det kontinuerliga arbetet med kompetensutvecklingsinsatser för att främja ett gott bemötande både internt och externt, exempelvis genom en utbildningsinsats med fokus på funktionsvariation.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort

◆ Uppfylls delvis

Analys

Nämnden har en högt specialiserad verksamhet och tillgången till handledningstid är begränsad, vilket påverkar möjligheterna att erbjuda sommarjobb och praktikplatser. Förvaltningen får en del förfrågningar om sommarjobb, examensarbeten och praktikplatser och har under 2019 arbetat för att i möjligaste mån erbjuda dessa möjligheter. Under året har förvaltningen tagit emot nio feriearbetande ungdomar som bland annat arbetat med demonstration av Klimatvågen. Feriearbetande ungdomar tillsätts och avlönas genom stadsdelsförvaltningarna och eftersom indikatorn ”Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi” enbart ska rapporteras om förvaltningen själv avlönar de feriearbetande ungdomarna är årsmålet och utfallet för denna indikator satt till noll.

Historiskt sett har miljöförvaltningen tyvärr haft svårt att hitta lämpliga uppgifter för Stockholmsjobb, och när behov har uppstått har det inte funnits matchande kandidater. Miljöförvaltningen har under 2019 etablerat en ny kontakt med arbetsmarknadsförvaltningen vilket har resulterat i att en aspirant genom Stockholmsjobb nu finns på plats på förvaltningen.

Miljöförvaltningen tillämpar ett kompetensbaserat rekryteringsförfarande vid nyrekrytering för att säkerställa att diskriminering inte förekommer och förvaltningen har under året fortsatt arbetet med att ytterligare främja en mångfald av sökande.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9			12	9	12 st	9 000 st	VB 2019

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2018	Progn os helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys Förvaltningen har haft som mål att tillhandahålla platser för 12 feriearbetande ungdomar. Tyvärr uppnås inte målet till fullo utan enbart nio platser har kunnat tillhandahållas eftersom lämpliga uppgifter inte kunnat identifieras för fler platser. Förvaltningen har dock istället kunnat överträffa målet avseende tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning.								
  Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1			0	1	4 st	1 050 st	VB 2019
Analys Historiskt sett har miljöförvaltningen tyvärr haft svårt att hitta lämpliga uppgifter för Stockholmsjobb, och när behov har uppstått har det inte funnits matchande kandidater. Miljöförvaltningen har under 2019 etablerat en ny kontakt med arbetsmarknadsförvaltningen vilket har resulterat i att en aspirant genom Stockholmsjobb nu finns på plats på förvaltningen.								
  Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	7			8		5	Tas fram av nämnd en	VB 2019
   Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	0 st	0 st	0 st	12 st		0 st	9 000 st	VB 2019
Analys Feriearbetande ungdomar tillsätts och avlönas genom stadsdelsförvaltningarna och eftersom indikatorn "Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi" enbart ska rapporteras om förvaltningen själv avlönar de feriearbetande ungdomarna är årsmålet och utfallet för denna indikator satt till noll.								

Nämndmål:

1.1.1 Miljöförvaltningen ska ha en god samverkan med universitet och högskolor

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen eftersträvar en god samverkan med universitet och högskolor dels som ett led i att säkra kompetensförsörjningen på kort och lång sikt och dels i kunskapshöjande syften för att kunna ta del av relevanta forskningsresultat och ha en möjlighet att påverka fokus för verksamhetsnära forskningsområden. Under 2019 har förvaltningen deltagit på relevanta arbetsmarknadsdagar anordnade av universitet och högskolor och förvaltningen medverkar också i det kompetenscentrum för dagvatten (Drizzle) som leds av Luleå Tekniska universitet. Staden har vidare ett samarbetsavtal med Stockholms universitet, där Klimat och Energi är ett av två prioriterade områden för samverkan. Förvaltningen är också projektledare för projektet iWater som rör realtidsmätning av vattenkvalitet där förvaltningen samarbetar med bland annat Kungliga Tekniska Högskolan (KTH). Inom projektet GrowSmarter har förvaltningen samarbetat med bl.a. KTH som ansvarat för utvärderingen av projektets tekniska resultat samt med handelshögskolan i Navarra, IESE, för de finansiella resultaten.

Aktiviteter:

- Erbjuder minst 5 högskolepraktikplatser. Utförd.
- Medverka på arbetsmarknadsdag på Stockholms universitet. Utförd.
- Etablera kontakter med samtliga högskolor som erbjuder inspektörsutbildningar. Delvis utförd. Kontakter är etablerade med Stockholms universitet, KTH, Södertörns högskola, Luleå Tekniska universitet och Umeå universitet.
- Genomföra projektet iWater (realtidsmätning av vattenkvalitet) som projektledare. Utförd
- Medverka i kompetenscentrum för dagvatten (Drizzle) som leds av Luleå Tekniska universitet. Utförd.
- Dela en kommundoktorandtjänst med Luleå Tekniska universitet. Utförd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i

 Uppfylls helt

Analys

En stor del av nämndens verksamhet syftar till förebyggande av miljö- och hälsofaror. Det gäller till exempel livsmedelskontrollens verksamhet. Nämnden är också delaktig i stadens risk- och sårbarhetsarbete med ett särskilt ansvar för miljö- och hälsofrågor, och detta arbete har utförts som planerat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	100 %					100 %	100 %	2019

Nämndmål:

1.2.1 Bistå stadens ledning och övriga förvaltningar med expertkunskap om hot mot miljö och hälsa

● Uppfylls helt

Analys

Nämndens verksamheter har ofta ett direkt förebyggande arbete angående hot mot miljö och hälsa och är därigenom även en expertfunktion för staden i övrigt. Detsamma gäller även vid akuta situationer som innebär fara för miljö eller hälsa.

Aktiviteter:

- Svara för miljö- och hälsodelarna i stadens säkerhetsarbete. Utförd.
- Deltagande i bostadsbyggnadsarbetet och övrig fysisk planering som bland annat syftar till att förebygga skador till följd av klimatförändringar. Utförd.
- Energicentrums rådgivning. Utförd.
- Kemikaliecentrums rådgivning. Utförd.
- Riktad bostadstillsyn. Utförd.

Nämndmål:

1.2.2 Livsmedelsföretagarna i Stockholm efterlever lagstiftningen och åtgärdar brister så att konsumenterna har säkra livsmedel och inte blir vilseledda

● Uppfylls helt

Analys

Livsmedelskontrollen har under 2019 utfört de kontroller som planerats samt genomfört uppföljande kontroll där brister har konstaterats. Inkomna klagomål och misstänkta matförgiftningar har hanterats.

Totalt har ca 8800 kontroller utförts under 2019. Av dessa är cirka 2400 händelsestyrda kontroller vilka har genomförts för att följa upp klagomål, misstänkta matförgiftningar och avvikelser i kontrollen.

Cirka 300 kontroller kommer att föras över till 2020 då de inte har kunnat genomföras av praktiska skäl, t.ex. att verksamheten varit tillfälligt stängd.

80 % av alla nyregistrerade anläggningar kontrolleras inom tre månader från det att de startas. Den vanligaste orsaken till att verksamheten inte kontrolleras inom tre månader är att verksamheten inte kommer igång eller att verksamhetsutövaren är svår att få tag i, t.ex. då en fysisk anläggning inte finns på plats.

Klagomål och misstänkta matförgiftningar hanteras skyndsamt. Klagomål som kommer in är ett viktigt sätt för kontrollmyndigheten att få kännedom om brister som kan vara svåra att hitta i den planerade kontrollen. Detta gäller framför allt när det gäller livsmedelsfusk.

Nedan redovisas de så kallade effektindikatorerna som följer upp sex krav av särskild vikt för livsmedelssäkerheten.

Mål och anläggningstyp	Mål antal kontroller	Utfall	Mål andel åtgärdade	Andel åtgärdade
Säker nedkylning - Restaurang	2000	1470	80 %	92 %
Säker allergikost - Skola och omsorg	1000	843	100 %	96 %
Spårbart kött - Restaurang - Butik - Grossist - Tillverkare	1000	1739	80 %	73 %
Säkra kosttillskott - Kosttillskottsanläggningar	50	23	100 %	100 %
Sann information - Restauranger - Tillverkare	500	2153	50 %	37 %
Säker allergimärkning - Tillverkare	100	24	100 %	75 %

Aktiviteter:

- Under 2019 kontrollera de anläggningar som enligt kontrollplanen ska kontrolleras under året. Utförd.
- Utföra cirka 9400 kontroller, inklusive planerade kontroller, första årliga kontroller och uppföljande extra offentliga kontroller vid konstaterade allvarliga avvikelser. Utförd.
- Klagomål från allmänheten och information om avvikelser från myndigheter och organisationer ska handläggas inom 14 dagar. Utförd.
- Anmälan om misstänkt matförgiftning ska handläggas senast arbetsdagen efter att de inkom. Utförd.
- Under 2019 inrätta en särskild grupp som ska arbeta med livsmedelsfusk. Gruppen kommer att fokusera på inkomna tips om livsmedelsfusk och uppsökande verksamhet för att komma åt de som inte står under förvaltningens vanliga kontroll. Utförd.
- Fortsätta och utveckla samarbetet med polisen, tullen och skatteverket, bl.a. genom fortsatta krogkontroller, kontroll vid införsel av animalier till Sverige samt andra gemensamma tillsynsinsatser. Utförd.

Nämndmål:

1.2.3 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillhandahålla korrekt och lättillgänglig information

● Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen har under flera års tid bedrivit ett aktivt klarspråksarbete för att utveckla beslut och informationstexter i syfte att göra dem mer lättbegripliga. Att på ett enkelt sätt kunna ta till sig nämndens information och beslut är en viktig demokratispekt och samtliga förvaltningens nyanställda uppmanas att delta vid de årliga klarspråkskurserna.

Aktiviteter:

- Alla nya medarbetare ska genomgå utbildning i klarspråk. Utförd.
- Fortsatt utveckling av Miljödata och Miljöbarometern. Utförd.

Nämndmål:

1.2.4 Korrekt och snabb hantering av serviceanmärkningar

● Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen har över åren haft ett tämligen lågt antal serviceanmärkningar, det vill säga klagomål på förvaltningens bemötande eller handläggning. Klagomål på nämndens beslut i specifika ärenden registreras i det pågående ärendet och lämnas till överinstans för prövning. Under perioden 1 januari till 31 december har fem serviceanmärkningar registrerats. Samtliga serviceanmärkningar hanterades inom föreskriven tid med återkoppling till den klagande inom 15 arbetsdagar.

Aktiviteter:

- Hantering och uppföljning av inkomna serviceanmärkningar. Utförd.

Nämndmål:

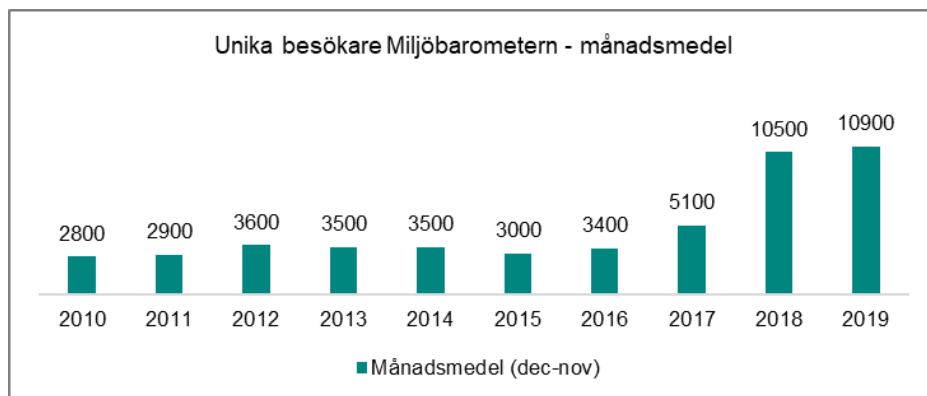
1.2.5 Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete

● Uppfylls helt

Analys

Informationen om miljötillståndet och utvecklingen av miljön i Stockholm uppdateras kontinuerligt och görs tillgänglig för stockholmarna via stockholm.se/miljobarometern.

Webbplatsen hade under året i snitt 10 900 besökare per månad vilket är en fördubbling jämfört med 2017. Ökningen beror bland annat på förnyat innehåll inom områdena klimat och vatten.

I Miljödata, miljodata.stockholm.se, tillhandahålls och visas i dagsläget cirka 80 kart- och datatjänster från miljöförvaltningen tillsammans med närmare 300 karttjänster från andra. Miljödata nås av samtliga inom Stockholms stad från såväl dator som mobil enhet.

Under året har också arbetet med miljötillståndsrapporten Miljön i Stockholm 2019 slutförts. Rapporten har tagits fram som kunskapsunderlag till miljö- och hälsoskyddsnämnden samt underlag till nytt miljöprogram för staden.

Aktiviteter Miljöbarometern:

- Projektledning och samordning av Miljöbarometern. Utförd.
- Redovisning av miljöprogrammets delmål. Utförd.
- Redovisning av kemikalieplan och handlingsplan för mikroplaster. Ej utförd
Uppföljning av kemikalieplanen har publicerats. Handlingsplan för mikroplast har ännu ej beslutats av kommunfullmäktige.
- Utveckla redovisning av förstärkningsåtgärder natur. Utförd.
- Utveckla redovisning kopplat till lokala åtgärdsprogram för vatten. Utförd.
- Redovisa kartunderlag framförallt via Miljödataportalen. Utförd.

Aktiviteter Miljödata:

- Under kvartal 1 2019 lanseras Miljödata för allmänheten på stockholm.se. Ej utförd.
Lanseringen av Miljödata för allmänheten har under året blivit nedprioriterat p.g.a. att införandet av GSIT2 först blev försenat och därefter tagit mycket arbetstid i anspråk för att lösa problem som uppstått i och med övergången.
- Under kvartal 1 2019 lanseras Miljödata för fältanvändning. Utförd.

- Arbetet med att utveckla och tillhandahålla öppna data fortsätter. Utförd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

● Uppfylls helt

Analys

Inomhusmiljön för stadens barn i skolor/förskolor förbättras succesivt men insatser behövs löpande. Tillsynen som bedrivs utifrån miljöbalkens bestämmelser visar att brister avseende buller och ventilation är ett återkommande problem. Genom tillsynen bidrar miljöförvaltningen till att dessa brister successivt åtgärdas så att inomhusmiljön för stadens barn i alla skolor/förskolor ständigt förbättras. Tillsynen bedrivs systematiskt i alla delar av staden, inom såväl privata som kommunala verksamheter. I tillsynen beaktas barnens behov mot bakgrund av forskning och beprövad erfarenhet, som är könsneutral. Någon åtskillnad mellan pojkars och flickors behov görs inte i tillsynen.

Nämndmål:

1.3.1 Barnrättsperspektivet ska vara en naturlig del i miljöförvaltningens verksamhet.

● Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningens arbete syftar i grunden till att säkerställa en god och hälsosam miljö samt säkra livsmedel för alla och förvaltningens bedömningar grundar sig på aktuell forskning om olika faktorer påverkan på människor inklusive barn.

Barns rättigheter

I de fall det finns särskild kunskap om att barn är känsligare än vuxna beaktas detta konsekvent i miljöförvaltningens ställningstaganden. Förvaltningen arbetar aktivt för bl.a. en sund skol- och boendemiljö i Stockholm med riktad tillsyn av skolor och förskolor med avseende på sund inomhusmiljö, hälsa och säkra livsmedel. Förvaltningen arbetar bl.a. även aktivt för att minska barns exponering av skadliga kemikalier samt att lyfta barns behov av sund inomhus- och utomhusmiljö i planarbetet. Under 2019 har också stadens barnombudsman bjudits in till förvaltningen för att föreläsa för förvaltningens chefer om barnrättsperspektivet och vad det kan tänkas innebära när barnkonventionen från den 1 januari 2020 blir lag.

Aktiviteter:

- Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillhandahålla en lämplig kanal för samverkan och kontakter med skolor som deltar i arbetet med lärande för hållbar utveckling.

Delvis utförd. Dialog med utbildningsförvaltningen förs kring lämpligt material för skolor att använda i undervisningen.

- Föreläsning om barnrättsperspektivet för förvaltningens medarbetare. Utförd.

Nämndmål:

1.3.2 Tillsynen ska säkerställa att inomhusmiljön i skolor och förskolor inte ska medföra olägenhet för människors hälsa

 Uppfylls helt

Analys

Den ordinarie riktade tillsynen på skolor och förskolor innefattar bl.a. kontroll av bullernivåer, ventilation och hygienrutiner. Bristande ventilation och höga bullernivåer i skol- och förskolelokaler uppmärksammas regelmässigt i tillsynen. Projekt buller på förskolor är nu genomfört inom samtliga stadsdelar. En rapport om projektet kommer att tas fram under 2020. Projektet har innefattat kontroll av att buller från fasta installationer (fläktar, kyl och frys m.m.) på förskolor ska innehålla Folkhälsomyndighetens riktvärden för buller inomhus. Under hösten har ett tillsynsprojekt avseende öppna förskolor, med bland annat fokus på kemikalier, genomförts i samarbete med miljöförvaltningarna i Göteborg och Malmö. Tillsynen, som har fokuserat på de kommunala öppna förskolorna, har visat att öppna förskolorna inte kommit lika långt i arbetet med kemikaliesmart förskola som de kommunala förskolorna gjort. Riktad tillsyn på öppna förskolor har inte tidigare genomförts inom staden. Tillsyn av öppna förskolor kommer fortsättningsvis ingå i den ordinarie riktade tillsynen.

89 % (årsmålet för indikatorn är 92 %) av förskolorna och skolorna har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under 200 Bq/m³ luft. Årsmålet har inte nåtts eftersom flera nya förskolor/skolor som inte mätt radon har tillkommit, vilket resulterar i att andelen redan mätta minskar procentuellt sett.

Aktiviteter:

- Följa upp de brister som konstaterades i samband med 2018 års bullerprojekt på förskolor. Utförd.
- Fortsätta mäta radon och vid behov ställa krav på åtgärder för att sänka radonhalten i lokalerna. Utförd.
- Fortsätta med projekt buller på förskolor. Utförd.
- Fortsatt fokus på kemikaliearbete på förskolor. Utförd.
- Information till verksamhetsutövare och fastighetsägare. Utförd.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel förskolor och skolor som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under 200 Bq/m3 luft.	89 %			88	89	92 %		2019
Analys Årsmålet har inte nåtts eftersom flera nya förskolor/skolor som inte mätt radon har tillkommit, vilket resulterar i att andelen redan mätta minskar procentuellt sett.								

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet

 Uppfylls helt

Analys

Hela förvaltningens verksamhet ska genomsyras av hög kvalitet, rättssäkerhet och gott bemötande samt vara fri från diskriminering. Förvaltningens handläggning ska vara effektiv och återkoppling till medborgare och verksamhetsutövare ska ske skyndsamt. Under 2019 har kompetensutvecklingsinsatser med fokus på bland annat normkritik och funktionsvariation genomförts för att säkerställa ett gott bemötande och likabehandling.

Tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Fastighetsnämndens och miljö- och hälsoskyddsnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor får ta del av och involveras i relevanta ärenden där det är möjligt. Bland annat fick rådet en föredragning om stadens kemikalieplan för den kommande programperioden i samband med remissutskicket av planen för att på så sätt kunna inkomma med synpunkter. Rådet har också fått en föredragning om de aktiviteter kopplade till funktionsvariation som nämnden planerar för 2020.

Nämndmål:

1.4.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska säkerställa att nämndens verksamhet bedrivs så att mänskliga rättigheter respekteras och att ingen utsätts för diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Ingen ska uppleva sig diskriminerad i kontakterna med miljöförvaltningen. Servicen ska vara god och likvärdig för alla oavsett ålder, etnicitet, funktionsvariation, trosuppfattning, kön, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Förvaltningen arbetar kontinuerligt med

kompetensutvecklingsinsatser kring bland annat bemötande, normkritik och jämställdhet. Fastighetsnämndens och miljö- och hälsoskyddsnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor involveras i relevanta ärenden där det är möjligt (mer utförlig information finns under mål 1.4. *I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet*).

Aktiviteter:

- Kompetensutvecklingsinsatser i bemötandefrågor. Utförd.
- Kompetensutvecklingsinsatser kring bl. a. diskriminering, jämställdhet, normkritik och HBTQ-frågor. Utförd.
- Säkerställa icke diskriminering i rekryteringsrutinerna. Utförd.
- Tillgänglighetsfrågorna ska beaktas i samband med skyddsronder. Utförd.
- Anpassning av arbetsplats och arbetsuppgifter till personer med funktionsvariation. Utförd.
- Involvera fastighetsnämndens och miljö- och hälsoskyddsnämndens råd för funktionshinderfrågor i relevanta ärenden där det är möjligt. Utförd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningens arbete bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att i tillsynen identifiera brister i inomhusmiljön och livsmedelshanteringen på äldreboenden och säkerställa att bristerna åtgärdas. I tillsynen beaktas människors behov utifrån forskning och beprövad erfarenhet om konsekvenser för människor av brister i inomhusmiljön. Tillsyn och bemötande utförs på ett professionellt sätt så att alla medborgare har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter oavsett var i staden vård- och omsorgsboendet är beläget.

Nämndmål:

1.5.1 Stockholms äldreboenden har en sund inomhusmiljö och säkra livsmedel

 Uppfylls helt

Analys

För att säkerställa en sund inomhusmiljö för stadens äldre har miljöförvaltningen genomfört tillsyn på äldreboenden under året. Tillsynen har utförts enligt plan.

Av 25 inspekterade vård- och omsorgsboenden har tio stycken fått anmärkningar som kräver uppföljning. Det handlar antingen om misstänkt fuktskada, misstänkt otillräcklig ventilation,

buller från fasta installationer, låg uppmätt varmvattentemperatur i tappkran eller bristande rutiner avseende kontroll av varmvattnet (förebyggande åtgärder avseende legionella). Andra iakttagelser i tillsynen är att det saknas dokumenterade rutiner inom egenkontrollen. Vanligt förekommande är att omsorgsboendena har muntliga rutiner gällande flera områden men att dessa inte alltid är dokumenterade i verksamheten. Rutinerna gällande hygien och smittskydd var dock oftast dokumenterade i verksamheten.

Miljöförvaltningen har även kontrollerat att hantering av livsmedel på äldreboenden utförs säkert.

Aktiviteter:

- Riktad tillsyn av inomhusmiljön och livsmedelskontroll mot äldreboenden. Livsmedelskontrollens fokus för äldreomsorgen är allergikost. Utförd.
- Information till verksamhetsutövare och fastighetsägare. Utförd gentemot de som har inspekterats.

KF:s inriktningsmål:

2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Analys

Förvaltningen har genom sitt arbete i stadsplaneringen, i tillsynen, i samordningsgrupper och i olika projekt bidragit till att säkerställa en långsiktig hållbarhet, en robust grönstruktur, minskad klimatpåverkan, klimatanpassning, god ljudmiljö, miljö kvalitetsnormer för luft och vatten samt bibehållna ekosystemtjänster. Vidare har förvaltningen stöttat flera andra delar av staden i arbetet med att nå stadens klimat, energi- och miljömål.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Uppfylls helt

Analys

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bidrar till ett bra företagsklimat genom att fungera väl som myndighet. En väl fungerande tillsyn med tydliga regler som gäller lika för alla, hög kompetens samt gott bemötande och god service underlättar för företagen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	0 %					0 %	Tas fram av nämnd/styrelse	2019
  Företagens nöjdhet med bemötande från staden	83			80		81	78	2019
  Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	77					77	70	2019
  Företagens nöjdhet med information från staden	77					72	72	2019
  Företagens nöjdhet med kompetens från staden	80					74	72	2019
  Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	77					73	73	2019
  Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	78					73	70	2019
  Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	79			74		75	72	2019

Nämndmål:

2.1.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden

 Uppfylls helt

Analys

Miljö- och hälsoskyddsnämndens strävar efter att ge bra service till företagen och att utföra en bra tillsyn. Trendmässigt har resultaten på NKI-undersökningen blivit allt bättre. Resultatet för 2018 visar att näringslivet är mycket nöjd med förvaltningens bemötande, kompetens m.m. Punktlighetsmålen visar genomgående en bra uppfyllelse.

Aktiviteter:

- Informationsträffar för verksamhetsutövare. Utförd.
- Årliga tillsynsrapporter som underlag för uppföljning och planering. Utförd.
- Utbildning i klarspråk för alla nya medarbetare. Utförd.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Behandla anmälningar enligt miljöbalken inom sex veckor	98,7 %			95,1 %	98,7 %	90 %		VB 2019
 Företagen uppfattar inspektörerna som professionella	80			73		73		2019
 Handlägga inkomna anmälningar om registrering av livsmedelsanläggning inom 14 dagar.	96,3 %			94,6 %	96,3 %	90 %		VB 2019
 Handläggning av värmepumpansökningar ska påbörjas senast efter 5 arbetsdagar.	100 %			100 %		95 %		VB 2019
 Miljörapporter besvaras senast 30 juni.	100 %			95,1 %		95 %		VB 2019

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen har fortsatt sitt aktiva arbete för att staden ska uppnå målen för bostadsförsörjningen, där en hållbar och hög genomförandetakt är särskilt prioriterat. Förvaltningen arbetar, genom den förvaltningsövergripande modellen Ledstängen, för att miljöfrågorna ska beaktas i ett tidigt skede av planeringen och att staden kan skapa en attraktiv, miljö- och klimatsmart stad. Förvaltningen har bidragit till att säkerställa en långsiktig hållbarhet, en robust grönstruktur, minskad klimatpåverkan, klimatanpassning, god ljudmiljö, miljökvalitetsnormer för luft och vatten samt bibehållna ekosystemtjänster.

Agenda 2030

Förvaltningen ansvarar för Agenda 2030-målet ”Ekosystem och biologisk mångfald” (mål nr 15, tillsammans med exploateringsnämnden). Under året har miljöförvaltningen, under ledning av stadsledningskontoret, genomfört en målanalys på tjänstemannanivå för delmålet. Pågående arbete inom staden kopplat till respektive mål, stadens rådighet över måluppfyllelse, relevanta samverkansprocesser samt synergier och kopplingar till andra mål inom Agenda 2030 har identifierats och beskrivits. Två workshops för målansvariga har hållits av stadsledningskontoret. Analyserna av samtliga mål har sammanfattats i rapporten ”Stockholm 2019 utifrån Agenda 2030”.

Nämndmål:

2.2.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska med sin kompetens delta i stadsplaneringen och möjliggöra en hållbar och växande stad

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen har haft en aktiv roll i stadsutvecklingsprocessen, genom medverkan i stadsplaneringens olika skeden, genom att bistå med expertkunskap, samt hjälpa till med avvägningen för en hållbar stadsutveckling. Förvaltningen har bidragit med sin kompetens i områdesplanering och detaljplaneprocesser.

Miljöförvaltningen har deltagit i framtagandet av miljöprogram 2020-2023.

Förvaltningen har bistått föreningen C/O City i den pågående vidareutvecklingen av användarvänlig GIS-baserad grönytefaktor (QGYF). Förvaltningen har även vidareutvecklat QGYF för kvartersmark. Förvaltningen har för stadens räkning gått med i styrelsen i föreningen C/O City.

Förvaltningen leder och deltar i fokusgrupper gällande hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden (NDS), samt medverkar i revidering av Hållbarhetsprogram i NDS.

Förvaltningen har sökt och beviljats externa projektmedel för projektet Hållbarhet blir standard. Projektens syfte är att ta fram metoder för att implementera goda erfarenheter och lösningar från pilotprojekt som t.ex. C/O City, GrowSmarter och Hållbara Järva till ordinarie arbete med att utveckla en smart och hållbar stad. Metoderna ska användas för såväl nya som befintliga stadsutvecklingsprojekt gällande energi, transporter och ekosystemtjänster. Särskilt fokus ska ske kopplat till stadens fokusområden; Farsta, Skärholmen, Hagsved (Rågsved/Hagsätra) och Kista.

Miljöprogrammets delmål 3.1 "Sårbarheter till följd av ett klimat i förändring ska förebyggas".

Förvaltningen medverkar i stadens arbete med klimatrelaterade extremväderhändelser, skyfallsstrategi och handlingsplan för anpassning till värmebölja. Förvaltningen utvecklar verktyg för att beräkna multifunktionella ekosystemtjänster, som en del av klimatanpassningsarbetet.

Miljöprogrammets delmål 3.7 "Varje stadsdel ska planeras för en god stadsmiljö".

Förvaltningen medverkar till att miljö- och hälsofrågor kommer in tidigt i planeringen och finns med under hela planeringsprocessen.

Aktiviteter:

- Delta i stadens samlade arbete med att uppnå målen för bostadsförsörjningen, där en hållbar och hög genomförandetak är särskilt prioriterat. Utförd.
- Delta i arbetet inför markanvisningar inom ramen för Ledstången och i samarbete med exploateringskontoret. Utförd.

- Arbeta i plan- och exploateringsarbetets tidiga skede genom att delta i startmöte, samt upprätta miljö- och hälsounderlag för detaljplaner och program till stadsbyggnadsnämnden inom två veckor från beställning eller till utsatt datum. Utförd.
- Delta i projektgrupper och möten om prioriterade detaljplaner, program och områdesplanering. Utförd.
- Delta i projekt och i framtagandet av strategiska dokument för stadsplanering. Utförd.
- Bistå berörda nämnder med underlag och bedömningar gällande miljö- och hållbarhetsfrågor som t.ex. buller, luftkvalitet, markföroreningar, vattenfrågor, naturvärden och klimat. Utförd.
- Bistå berörda nämnder med underlag om biologisk mångfald och ekosystemtjänster i stadsbyggnadsprocessen. Utförd.
- Fortsatt implementera ekosystemtjänster och grönytekomensation där det efterfrågas. Utförd.
- Delta i utredning för Stockholms framtida gröna infrastruktur där hänsyn tas till folkhälsa, ekosystemtjänster, biologisk mångfald och en prognostiserad befolkningsökning till år 2100. Utförd.
- Bidra med smarta lösningar och söka externa medel för befintliga bostäder och utemiljö gällande energi, transporter och ekosystemtjänster i samband till utvecklingen av stadens fokusområden Farsta, Skärholmen, Hagsved och Kista. Utförd.
- Utveckla analyser och underlag kring särskilt folkhälsobefrämjande grönytor och befolkningens närhet till dessa. Resultaten kopplas till det stadsövergripande arbetet med social hållbarhet. Delvis genomförd genom QGYF och samverkan med stadsbyggnadskontorets SVA-arbete (Socialt Värdeskapande Analys).
- Bistå C/O City:s vidareutveckling av användarvänlig GIS-baserad grönytefaktor (Q-GYF) tillsammans med stadsbyggnadskontoret. Utförd.
- Medverka i vidareutveckling av grönytefaktor för allmän platsmark (GYF AP) genom att sammanlägga geografisk information om de olika ekosystemtjänsterna i Stockholm och deras värden (se även nämndmål 2.2.4). Utförd och under fortsatt utveckling.

Nämndmål:

2.2.2 Tillsynen ska verka för att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar

Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen har bedrivit tillsyn av stadens natur- och kulturresevat och därigenom verkat för en naturvårdande skötsel som stärker den biologiska mångfalden, samt en utveckling av tillgängligheten till de rekreativa värdena med fokus på ett s.k. basutbud av service (toaletter, skyltar, naturbevakare etc.). Det senare har resulterat i ett pilotprojekt för entrétoaletter i två resevat, där genomförande är på gång.

Inom dagvattentillsynen har Stockholm Vatten och Avfall AB under året inventerat, sammanställt och redovisat samtliga dagvattenanläggningar de har inom det kommunala vägnätet. Ett utkast till egenkontrollprogram för varje anläggning har presenterats för miljöförvaltningen. Under hösten har förvaltningen gjort tillsynsbesök på majoriteten av dessa dagvattenanläggningar.

Aktiviteter:

- Tillsynsbesök av dagvattenanläggningar i det kommunala och statliga vägnätet. Främst dammar och skärmbassänger. Utförd.
- Granska nyinkomna anmälningsärenden av nya eller ändrade dagvattenanläggningar. Utförd.
- Granska och följa upp Stockholm Vattens redovisning av kontrollprogram och beskrivning av befintliga reningsanläggningar. Utförd.
- Rådgivning och tillsyn angående skötsel och genomförande av projekt genom möten med reservatsförvaltare och verksamhetsutövare. Utförd.
- Stärka den biologiska mångfalden i naturreservaten i samarbete med stadsdelsnämnderna. Utförd.

Nämndmål:

2.2.3 En långsiktig miljöövervakning ger god uppföljning av att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar samt ger underlag för tillsyn, fysisk planering och exploatering samt åtgärdsarbete

Uppfylls helt

Analys

Under året har en fördjupad analys av temperaturdata från SMHIs och SLB-analys mätstationer genomförts med fokus på maximala dygnstemperaturer, värmeböljor, tropiska dygn, växtsäsong m.m. och kommer att redovisas dels i form av en rapport till nämnden under 2020, dels genom nya klimatindikatorer på Miljöbarometern. Befintliga klimatindikatorer har uppdaterats med data för 2018 vilket visade att detta år var rekordvarmt i Stockholm, samtidigt som årsnederbörden var den lägsta som uppmätts i staden. Mätstationen i Observatorielunden har varit i drift sedan 1756, vilket gör den till en av världens längsta mätserier.

Löpande miljögiftsövervakning utförs i syfte att övervaka vattendirektivets prioriterade ämnen (ingår i bedömning av kemisk status), nationella så kallade särskilda förorenande ämnen (ingår i bedömning av ekologisk status) samt andra ämnen som är viktiga att övervaka i urban miljö. Övervakning av vatten och fisk bedrivs sedan 2009 i ett antal prioriterade vattenförekomster där fiskprover tas årligen och vattenprover månatligen. Under 2019 har en utökad screening av miljögifter i vatten, med syfte att skapa underlag till de lokala åtgärdsprogrammen för stadens vattenförekomster, skett.

Övervakning av de kvalitetsfaktorer som ingår i bedömning av ekologisk status enligt vattendirektivet utförs i ett urval av stadens sjöar och vattendrag med utgångspunkt från det miljöövervakningsprogram för ekologisk status som beslutades 2017. Under 2019 har en särskild insats för att kartera vattenväxter i stadens sjöar genomförts. Vidare har förvaltningen genomfört löpande undersökning av kiselalger i Bällstaån, Forsån samt Igelbäcken.

Resultaten visar att det även fortsättningsvis finns ett stort behov av åtgärder för att minska belastningen av miljögifter och näringsämnen samt för att förbättra de fysiska livsmiljöerna i stadens vattenförekomster. Miljöövervakningen används i arbetet med lokala åtgärdsprogram som tas fram i syfte att visa hur staden kan nå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Förvaltningen har slutfört arbetet med ”Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast” som godkändes av miljö- och hälsoskyddsnämnden i april. Förvaltningen har också förberett för lansering så att implementeringen kan påbörjas då planen beslutas av kommunfullmäktige i början av 2020. Under året har förvaltningens kommundoktorand genomfört provtagning av sediment från dagvattendammar i bland annat Stockholm, i syfte att analysera andelen mikroplast i sedimenten.

Miljöövervakningsinsatser enligt programmet för övervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster 2017-2021 genomförs som planerat. Nytt habitatnätverk för fladdermöss har färdigställts i början av året. Fladdermusinventering i samarbete med Södertörnsekologerna har slutförts. Groddjur har följts upp i bl.a. Olovslundsdammen i Bromma, med gott resultat. Uppdatering av stadens biotopdatabas har inletts, där Länsstyrelsens nya metodik tillämpas i samarbete med Stockholms Universitet. Analys av tillstånd för ett antal prioriterade arter har påbörjats.

Aktiviteter inom övervakning av klimatförändringar och dess effekter

Aktiviteter:

- Sammanställning, bearbetning och analys av meteorologiska, hydrologiska och limnologiska mätdata. Utförd.
- Uppdatera befintliga klimatindikatorer med data för det gångna året. Utförd.
- Utveckla informationen om klimatförändringar och klimatanpassning på Miljöbarometern, med fokus på fördjupade temperaturanalyser under 2019. Utförd.
- Framtagande av fler klimatindikatorer, till stöd för stadens klimatanpassningsarbete. Utförd.

Aktiviteter inom miljöövervakning biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster

Aktiviteter:

- Övervakning enligt programmet för miljöövervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster 2017-2021 genomförs. Utförd.
- Inleda uppdatering och vidareutveckling av stadens biotopdatabas, vilken utgör kunskapsunderlag för stadsplanering samt grund för vidare analyser av habitatnätverk, ekosystemtjänster och grön infrastruktur. Utförd.

- Skapa prioriteringsstöd och uppföljningsverktyg för naturmarksskötsel för ett antal nya stadsdelar samt utveckla uppföljningssystem för ekologiska förstärkningsåtgärder enligt förslag från förstudien "Effektivare miljöövervakning av stadens natur". Ej utförd p.g.a. omprioritering för arbete med handlingsplanen för biologisk mångfald.
- Analysera tillstånd, skapa faktablad och beskrivningar för ett urval arter i ArtArken. Uppdatering och underhåll av webbapplikationen. Delvis utförd men något fördröjd p.g.a. systemtekniska skäl.
- Färdigställa inventering av fladdermöss – Stockholms del i samarbete med kommunerna på Södertörn (via Södertörnsekologerna). Utförd.
- Fortsatt uppföljning av större vattensalamander och andra groddjur i bl.a. Olovslundsdammen, Bromma. Utförd.

Minska spridningen av mikroplaster

Aktiviteter:

- Genomföra åtgärder enligt handlingsplanen för mikroplast. Ej utförd p.g.a. försenad beslutsprocess.
- Publicera handlingsplanen för mikroplast på Miljöbarometern. Ej utförd p.g.a. försenad beslutsprocess.
- Utredda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag. Utförd.

Eftersom beslut om handlingsplanen för minskad spridning av mikroplast ännu inte har tagits av kommunfullmäktige som planerat har planen inte publicerats på miljöbarometern och genomförandet av åtgärderna har inte påbörjats.

Aktiviteter inom miljöövervakning av vattenmiljön

Aktiviteter:

- Genomföra löpande miljögiftsövervakning i stadens prioriterade sjöar, vattendrag och kustvatten och vid behov komplettera med screening i övriga vatten. Utförd.
- Genomföra undersökningar i stadens prioriterade sjöar, vattendrag och kustvatten i enlighet med övervakningsprogram för ekologiska kvalitetsfaktorer. Utförd.
- Medverka i LIFE IP Rich Waters i syfte att utbyta erfarenheter kring miljögiftsövervakning i vattenmiljön tillsammans med aktörer i Norra Östersjöns vattendistrikt. Utförd.
- Leda och delta i EU-projektet NonHazCity i syfte att minska spridningen av miljö- och hälsoskadliga kemikalier till Östersjön. Utförd.
- Leda och delta i det Vinnovafinansierade projektet IWater i syfte att utveckla sensorer för realtidsmätningar av vattenkvalitet. Utförd.

Aktiviteter inom miljöövervakning mark

Aktiviteter:

- Vid behov genomföra markundersökningar vid båtuppläggningsplatser. Ej utförd. De undersökningar som genomförts under 2018 har använts för att riskklassa båtuppläggningsplatser och ytterligare undersökningar bedöms inte nödvändiga.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för kemisk status.	14 %			14 %		50 %		2019
Analys Orsaken till svårigheterna att nå miljö kvalitetsnormerna är dels att det fysiska åtgärdsarbetet inte har börjat genomföras i tillräcklig utsträckning för att minska halterna av miljögifter som når stadens vattenförekomster från dagvatten samt bräddningar från avloppsnätet. Vidare behöver normsättningen utvecklas så att den bättre speglar de naturliga förutsättningar i stadens vatten samt de svårigheter som åtgärder i urban miljö medför. Förvaltningen arbetar aktivt med att både öka åtgärds genomförande och för dialog med Vattenmyndigheten om utvecklingen av miljö kvalitetsnormerna.								

Nämndmål:

2.2.4 Aktivt bistå i samordning av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster i staden

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen medverkar i det EU-finansierade projektet Clarity som också fokuserar på hur grön infrastruktur kan bidra till att minska effekterna av extrema väderhändelser i den täta stadsmiljön. Förvaltningen har också deltagit i stadens klimatanpassningsnätverk.

Förvaltningen har uppmärksammat ekosystemtjänster i staden bland annat genom att bidra med kompetens i enskilda detaljplaner, samt hållit flera internutbildningar för medarbetare på stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret.

Förvaltningen har medverkat i arbetet med att inrätta nya naturreservat i Hagsåtraskogen och Kyrkhamn, påbörjat utredning om förutsättningar för naturreservat i Fagersjöskogen samt möjliga biotopskyddsområden i staden. Utredningen Ålsten/Storskogen är planerad att genomföras under 2020.

Underlag till beslut om handlingsplan för biologisk mångfald har tagits fram enligt budgetuppdrag 2019. Handlingsplanen innehåller strategier för prioriterade arter och naturmiljöer, förslag till hur biologisk mångfald ska tas omhand i stadens olika processer samt strategier för kunskapsuppbyggnad och kommunikationsarbete.

Samarbetet mellan berörda kontor om prioriteringsstöd för naturvårdsskötsel som gynnar biologisk mångfald fortsätter. Prototypen som tagits fram för Skärholmen har färdigställts och under 2019 utvecklas för fler stadsdelar, med stöd av Grönare Stockholm.

Ett nytt digitalt utbildningsmaterial om naturvårdsinriktad skötsel har tagits fram i syfte att gynna den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster i stadens grönområden. En praktisk skötselkurs i fält har genomförts. Material och utbildning är främst riktad till stadens parkingenjörer och miljösamordnare i stadsdelarna, samt även entreprenörer i grönyteskötsel.

Miljöprogrammets delmål 3.4 "Vid stadsutveckling ska ekosystemtjänster främjas för att bidra till en god livsmiljö"

Stadens metod för att värdera ekosystemtjänster för bebyggelse på kvartersmark är implementerad i stadsutvecklingsprocessen. En GIS-baserad tillämpning av denna metod/verktyg är framtagen och ska testas/utvärderas under 2020 (QGYF kvartersmark).

Även för allmän platsmark är en GIS-baserad metod och ett verktyg framtagen (QGYF AP).

Förvaltningen har också medverkat i den stadsövergripande samordningsgruppen för klimatanpassning som leds av stadsledningskontoret. Förvaltningen ingår också i den särskilda skyfallsgrupp som startats av trafikkontoret. Förvaltningen har medverkat i olika forsknings- och utvecklingsprojekt som fokuserar på grön infrastruktur och naturbaserade lösningar för att hantera klimatförändringarnas effekter. Ett särskilt pilotprojekt inom EU-projektet Clarity har inletts om skyfallshantering med syfte att genom modellering undersöka gröna infrastrukturlösningars möjligheter och begränsningar i en tät stadsmiljö. Under året har uppdaterad information publicerats på Miljöbarometern om stadens skyfallsmodell.

Miljöprogrammets delmål 3.5 "Staden ska ha en livskraftig grönstruktur med rik biologisk mångfald"

Miljöförvaltningens arbete med att ta fram underlag och planera för åtgärder bidrar till att staden ska kunna nå målet, se vidare under beskrivningarna nedan.

Förvaltningen har låtit ta fram en analys över tänkbara förstärkningsåtgärder för mellersta söderorts gröna infrastruktur. Analysen pekar ut var och hur ekologiska spridningsvägar och ekosystemtjänster skulle kunna stärkas.

Ett nytt digitalt utbildningsmaterial om ekologiinriktad skötsel har tagits fram i syfte att gynna ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden i stadens grönområden. Målgruppen är parkingenjörer, miljösamordnare och entreprenörer. Under hösten arrangerades även en praktisk skötselkurs i fält.

Ett förslag till handlingsplan för biologisk mångfald för staden i form av fem strategier har tagits fram i samarbete med strategiska samordningsgruppen för Grönare Stockholm. Strategierna innebär bland annat att ett antal arter och naturkvalitéer att lyfta fram valts ut, samt att behov av förstärkningsåtgärder analyserats översiktligt. Analys av insatser för att uppmärksamma biologisk mångfald i stadens olika processer ingår också, liksom utveckling av kommunikation och verktyg för att underlätta samverkan.

Förvaltningen har också deltagit i andra konkreta projekt inom Grönare Stockholm som syftar till att genomföra ekologiska förstärkningsåtgärder i svaga samband och vidare bistår förvaltningen med kompetens avseende biologisk mångfald inom detaljplanearbetet.

Aktiviteter:

- Vara expertfunktion vid interna och externa förfrågningar inklusive remisser. Utförd.
- Utredda lokalisering och ta fram mångfunktionella åtgärder som stödjer grönstrukturens ekologiska funktioner, reglerande tjänster och rekreativa värden för att öka produktionen av ekosystemtjänster. Utförd.
- Utbilda skötselansvariga i naturinriktad skötsel av grönmark. Utförd.
- Beskriva värdet på och sammanställa geografisk information om de olika ekosystemtjänsterna i Stockholm. Utförd.
- Utveckla informationen på Miljöbarometern om ekosystemtjänster och klimatanpassning. Utförd.
- Medverka i FoU-projekt om hur grön infrastruktur kan bidra till att hantera klimatrelaterade risker som översvämningar och värmeböljor såväl som till ökad folkhälsa. Utförd.
- Bistå kommunstyrelsen i arbetet med klimatanpassning. Utförd.
- Utgöra expertstöd i konkreta klimatanpassningsprojekt, och medverka till mångfunktionella lösningar där det är möjligt. Utförd.
- Tillsammans med kommunstyrelsen, trafiknämnden samt stadsbyggnadsnämnden ansvara för att implementera och kommunicera stadens principer för skyfallshantering för att kunna identifiera och åtgärda sårbarheter på kort och längre sikt. Utförd, arbetet pågår fortsatt.
- Delta i samordningsgruppen för Grönare Stockholm med fokus att stärka arbetet med grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden med prioritet på ytterstaden. Utförd.
- Ta fram en strategi för biologisk mångfald i samarbete med samordningsgruppen för Grönare Stockholm. Utförd.
- Ta fram nya förslag till förstärkningsåtgärder i grön- och blåstrukturen som gynnar biologisk mångfald i samråd med berörda förvaltningar. Utförd.
- Sammanställa goda exempel på genomförda mångfunktionella förstärkningsåtgärder i grön- och blåstrukturen samt kommunicera dessa inom staden. Utförd.
- I samarbete med stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och exploateringsnämnden utveckla och stärka arbetet med att tillgängliggöra stadens naturreservat och stärka rekreativa värden med särskilt fokus på tillgängliggörande för funktionsnedsatta. Utförd.

- I samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden under året arbeta för att inrätta naturreservat i Kyrkhamn och Hagsätraskogen samt utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen, Storskogen/Ålstensskogen och utvidgning av naturreservat i Årstaskogen. I arbetet ska beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras. Delvis utförd. Arbetet med utvidgning av Årstaskogens naturreservat och utredningen av Storskogen/Ålstensskogen är inte påbörjat.
- I samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda lämpliga biotopskyddsområden i staden. Arbetet är påbörjat.
- I samarbete med trafikinämnden, stadsdelarna, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utveckla arbetet med stadsdelsperspektiv på gröna svaga samband enligt översiktsplanen med syfte att ta fram projekt för gröna investeringar. Utförd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet

 Uppfylls helt

Analys

Andelen laddbara fordon i Stockholm har ökat kraftigt från en låg nivå och är den högsta i Sverige. En fördubbling av antalet elbilar och laddhybrider i nybilsförsäljningen har skett de senaste fem åren, men övriga miljöbils kategorier har gått tillbaka eller legat stilla på samma nivåer som tidigare. Det har varit ett intensivt arbete med att öka både den publika och privata laddinfrastrukturen inom staden. Det har även gjorts en sammanställning om hur de publika laddstationerna i Stockholm nyttjas. Förvaltningens arbete i projektet GrowSmarter har lett till att ytterligare tankmöjligheter med förnybara bränslen för tunga fordon kommit på plats i länet.

I ett par områden i Stockholm erbjuds boende ett prova på abonnemang där kollektivtrafik, bilpoolresor, taxiresor och låncykel erbjuds i ett paket genom Eccentric-projektet som förvaltningen leder. Kampanjen "Utan egen bil" har lanserats och erbjuder stockholmarna information och tips om mobilitetslösningar i Stockholm.

Arbete pågår med projektansökningar för samarbete avseende framförallt laddinfrastruktur. Meister-projektet har beviljats liksom projektet CNCA Mobility Hub Project (CNCA - Climate Neutral City Alliance).

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	92 %			70,8 %		86 %	86 %	VB 2019
  Sålda fossila drivmedel	8,6			8,5		8	8,0 TWh (avser 2018)	2019
Analys Befolkningen växer och godstransporterna ökar (både byggtransporter och varutransporter). Den stora skillnaden mot tidigare år är att dieselförsäljningen har ökat och att försäljningen av ED95 för tunga fordon har minskat.								
  Växthusgasutsläpp i transportsektorn per invånare (ton CO2e per invånare)	1,1 Ton CO2 / inv					1,1 Ton CO2 / inv	1,10 ton CO2e / inv	2019
Analys Uppföljning sker med ett års eftersläpning vilket innebär att utfallet avser 2018.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska initiera åtgärder för elektrifiering av transportsektorn.	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

2.3.1. Tillsynen ska minska miljöpåverkan från transporter

 Uppfylles helt

Analys

Förvaltningen har tagit fram ett nytt åtgärdsprogram för buller (2019-2023) som beslutats av kommunfullmäktige. Förvaltningen har följt upp trafikkontorets planering samt påbörjande av åtgärder. Bedömningen är att åtgärder 2019 genomförts enligt programmet.

Förvaltningen har följt upp att trafikkontoret har genomfört skyddsåtgärder (dammbindning, sandsopning, spolning) för att begränsa trafikens spridning av partiklar till luften.

Förvaltningen har påbörjat tillsynsinsatser för förbättrad egenkontroll av dagvattenanläggningar. Vidare har inventeringsarbete avseende industri- och terminalområdets inverkan på dagvattenkvaliteten påbörjats.

I tillsynen över miljöfarliga verksamheter ingår även transporternas miljöpåverkan.

Aktiviteter:

- Frågan om transporters omfattning, transportslag och bränsleval efterfrågas i all tillsyn. Utförd.
- Fortsätta driva frågan avseende substitution av fossil diesel där så är möjligt. Utförd.

- Tillse att bullerskyddsåtgärder planeras och genomförs enligt stadens åtgärdsprogram för omgivningsbuller. Utförd.
- Följa upp åtgärdsprogrammet för omgivningsbuller. Utförd.
- Följa upp att trafikkontoret och Trafikverket genomför fortsatta skyddsåtgärder för att begränsa luftföroreningar från trafiken. Utförd.
- Följa upp att Stockholm vatten och avfall inventerar befintliga dagvattenanläggningar och kan redovisa hur dessa sköts. Utförd.

Nämndmål:

2.3.2 Nämnden har god uppföljning av trafikens miljöpåverkan

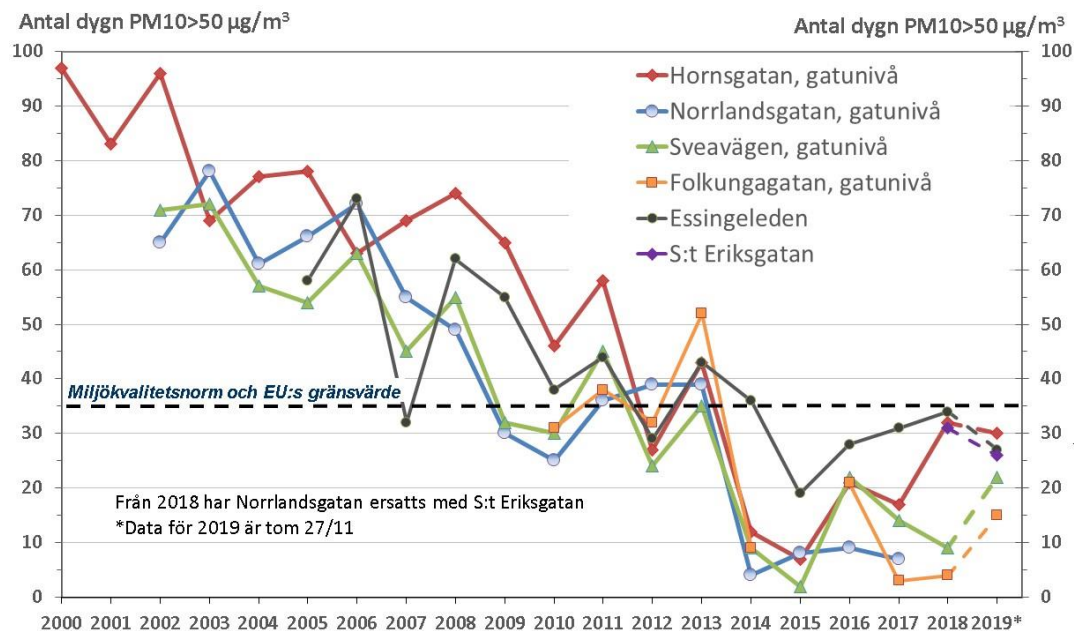
Uppfylls helt

Analys

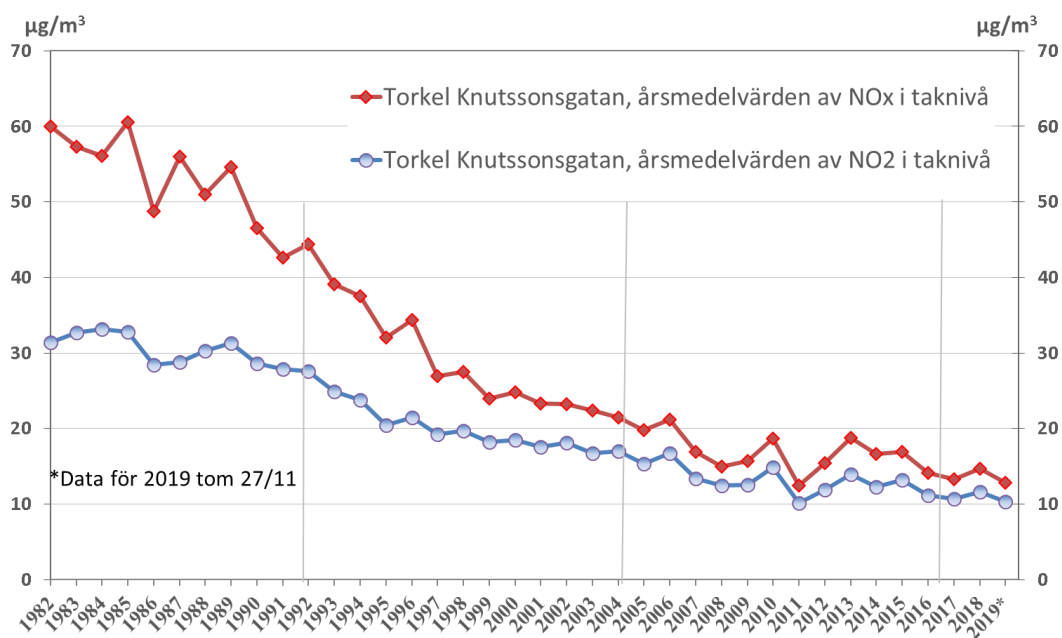
Vägrafiken är den dominerande källan till höga halter av kvävedioxid och partiklar (PM10). I Stockholm mäts luftkvaliteten kontinuerligt på Hornsgatan, Sveavägen, Folkungagatan och Sankt Eriksgatan. Mätningar fyller en viktig funktion för övervakning och jämförelse mot miljökvalitetsnormer och miljömål samt för utvärdering av effektiva åtgärder. Mätningar kombineras med beräkningsmodeller för att kartlägga luftkvaliteten på ett kostnadseffektivt sätt.

Meteorologiska variationer mellan åren påverkar luftföroreningshalterna. 2019 var halterna av kvävedioxid och antalet dygn med kvävedioxidhalter över 60 µg/m³ lägre jämfört med 2018. Miljökvalitetsnormen för dygnsmedelvärde har trots det överträts intill Essingeleden. På Hornsgatan tangerades miljökvalitetsnormen för kvävedioxid. För sjätte året i rad klarades miljökvalitetsnormen för partiklar, PM10, vid samtliga av stadens mätstationer i gatumiljö. Detta är resultatet av de driftåtgärder som har utförts av trafikkontoret. Åtgärderna består i intensiv dammbindning och städning och har pågått sedan vintersäsongen 2013/2014. Även vid Trafikverkets mätstation intill E4/E20 klarades miljökvalitetsnormen för PM10 år 2019. E4/E20 dammbinds av Trafikverket men vid färre tillfällen. Den större trafikmängden och högre hastigheten innebär även att halterna i högre grad påverkas av direktemission av slitagepartiklar samt att vägbanorna torkar upp snabbare jämfört med innerstadsgatorna.

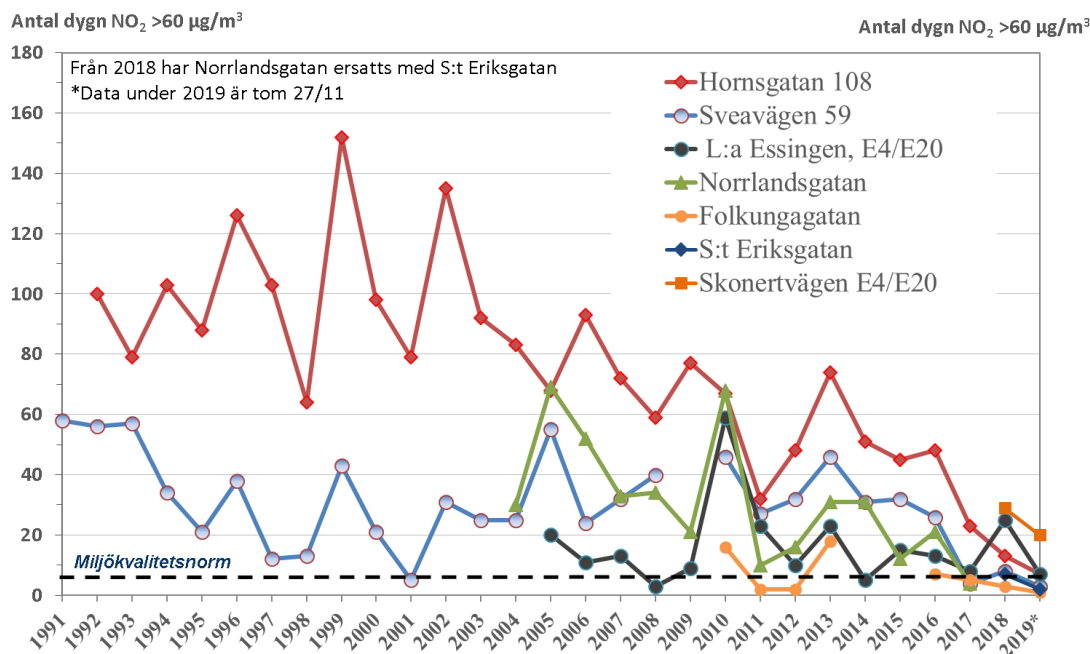
Diagrammet nedan visar utvecklingen av partikelhalterna för PM 10 sedan år 2000.

Nedanstående diagram visar trenden av årsmedelhalter av kväveoxider och kvävedioxid (bakgrundshalten) sedan 1982.

Halterna av kvävedioxid i gatunivå på stadens mest belastade gator sedan 1991 presenteras i diagrammet nedan.

Aktiviteter:

- Genomföra kontinuerlig luftövervakning på Hornsgatan, Sveavägen, Folkungagatan och St. Eriksgatan. Utförd.
- Utvärdera olika åtgärders effekter på luftkvaliteten. Utförd.
- Kontinuerligt ge stadens medborgare information om luftkvalitetssituationen samt prognoser. Utförd.
- Delta i det fortsatta arbetet med miljözon för lätta fordon. Utförd.
- Genomföra utredningar inför införandet av miljözon på Hornsgatan. Utförd.
- Bistå kommunstyrelsen med kunskap om utsläpp och halter för att utreda vad som krävs för att uppnå utsläppsfri innerstad år 2030. Utförd.
- Aktivt följa teknikutvecklingen avseende åtgärder för att minska partikelemissionerna genom drifhållning av stadens gator. Utförd.

Nämndmål:

2.3.3 Minst tjugo procent av alla nya bilar som säljs är miljöbilar

◆ Uppfylls delvis

Analys

Under 2019 var andelen miljöbilar som såldes i länet (enligt stadens definition antagen av kommunfullmäktige) 17,5 procent, vilket är en minskning sedan årsskiftet med 1,9 procentenheter. Andelen miljöbilar i nybilsförsäljningen har överlag gått ner under 2016, 2017 och 2018 från en nivå om 24 procent år 2015. Detta beror bland annat på att etanolbilarna minskar i antal. Nästan inga nya etanolbilar säljs i Sverige och äldre etanolbilar fasas ut på grund av ålder. Att andelen är så hög som 17,5 procent beror framförallt på att laddhybrider och rena elbilar ökat sin andel stort.

I december 2019 antog kommunfullmäktige en ny miljöbilsdefinition för Stockholms stad, som baseras på det förslag som miljö- och hälsoskyddsnämnden behandlade i mars 2019.

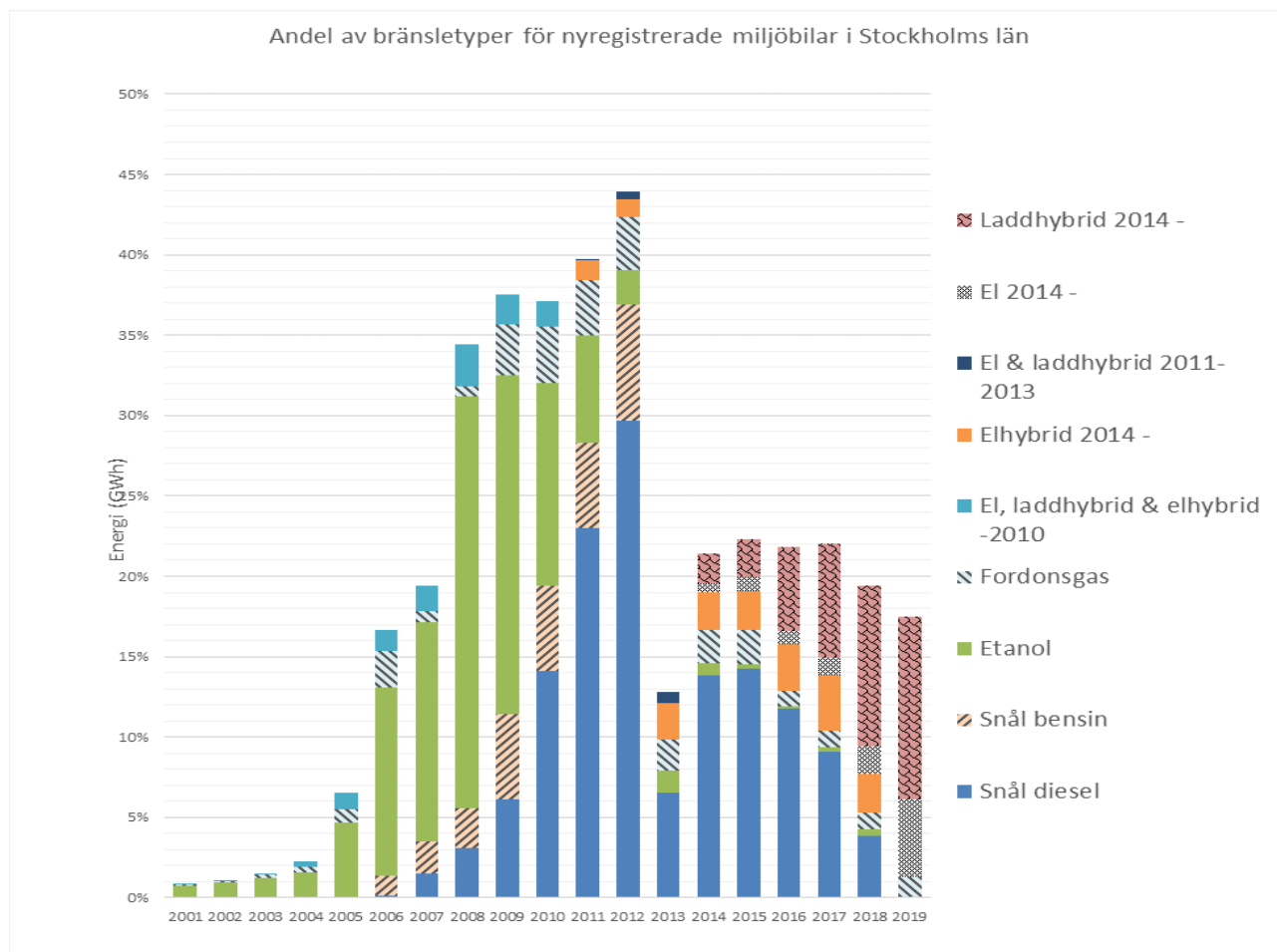
Inom Eccentric-projektet demonstreras 15 eldrivna lätta lastbilar som körs av flera olika företag inom olika verksamhetsområden. Utvärdering pågår och erfarenheterna är positiva. Ett seminarium anordnades i november där lärdomar förmedlades till andra intresserade företag.

Förvaltningen har genomfört ytterligare två välbesökta seminarier om friflytande mobilitetstjänster (t.ex. elsparkcyklar) och om publik laddinfrastruktur.

Hemsidan www.miljofordon.se har uppdaterats med nya definitioner, fordon som är tillåtna att köra på biodiesel med mera. Sidan är välbesökt och uppskattad.

Målet med 20 % miljöbilar nås inte under 2019.

Andel miljöfordon av nyregistrerade personbilar i Stockholms län 2001-2019 (år 2013 infördes en ny miljöbilsdefinition vilket förklarar nedgången detta år)

Aktiviteter:

- Tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser följa och analysera utvecklingen av fossilbränsleanvändningen i Stockholm och därmed stötta arbetet med att på ett effektivt sätt nå målet om fossilbränslefritt Stockholm 2040. Utförd.
- Verka för incitament och förmåner som gynnar (eller undanröjer missgynnande av) miljöfordon, miljöbränslen respektive delade fordon. Utförd.
- Delta i stadens arbete med miljözoner för personbilar och lätta lastbilar. Utförd.
- Verka för en bättre efterlevnad av den befintliga miljözonen för lastbilar. Utförd.
- Följa fordonsutvecklingen inom staden. Utförd.
- Medverka i arbetet som rör resor och transporter i uppdraget om en utsläppsfri innerstad till 2030. Utförd.
- Utåtriktat arbete gentemot till exempel fastighetsägare, bostadsrättsföreningar, företag och invånare gällande laddinfrastruktur, miljöbilar, drivmedel och mobilitetslösningar samt möjligheten att genom egna fordonsval och resvanor påverka och minska sin klimatpåverkan. Utförd.

- I samarbete med trafiknämnden och Stockholm Parkering AB verka för 4 000 publika laddplatser till 2022 samt redovisa 10 000 lämpliga laddplatser till 2020. Utförd.
- Stötta trafiknämnden vid initierandet av åtgärder för elektrifiering av fordonsflottan samt verka för ytterligare ca 250 laddplatser på gatumarken i Stockholm under 2019. Ej utförd. Knappt 100 laddplatser har tillkommit under året eller är nästan klara.
- Stötta stadens bostadsbolag med kunskap och idéer gällande laddplatser, bilpoolsplatser, mobilitetshubbar och mobilitetstjänster så att dessa kan etableras för boende respektive kommersiella hyresgäster i existerande bestånd. Utförd.
- Följa och analysera utvecklingen av bilpooler och andra mobilitetstjänster i Stockholm samt stötta trafiknämnden i arbetet med att verka för bilpoolsplatser på gatumark. Utförd.
- Kommunicera resultat och aktuell information om miljöbilar och hållbara transporter via bl.a. web och nyhetsbrev samt uppdatera och vidareutveckla www.miljofordon.se Fortsätta med informationskampanjen "Fixa laddplats" tillsammans med kommunerna i länet. Utförd.
- Genomföra en prova-på-aktivitet inom bilpoolsområdet och verka för en bilpoolskarta för Stockholm. Utförd.
- Vid behov stödja exploateringsnämnden och trafiknämnden vid utvärdering och revidering av gröna parkeringstal. Utförd.
- Stötta exploaterings-, stadsbyggnads och trafiknämnden med kompetens om mobilitetstjänster, bilpooler och resvanepåverkande insatser samt undersöka möjligheten att genomföra projekt som testar och utvärderar möjligheten att påverka resvanor. Utförd.
- Söka och genomföra externfinansierade projekt samt sprida resultaten och erfarenheterna från, avslutade och pågående projekt, om hållbara transporter och drivmedel. Utförd.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel sålda förnybara drivmedel i länet per år.	28 %			27 %		34 %		2019

Nämndmål:

2.3.4 Minst var tionde lastbil som säljs är en miljölastbil

 Uppfylls inte

Analys

3,8 procent av nyregistrerade tunga fordon, 57 av totalt 1482, var miljölastbilsklassade vid utgången av år 2018. Målet om att var tionde lastbil som säljs är miljölastbil nås således ej.

Miljöförvaltningen hjälper till med att identifiera platser för nya drivmedelsstationer för tunga fordon. Förvaltningen ger råd och kunskap i samband med upphandling av transporttjänster samt uppföljning av redan ingående avtal. Inom ramen för Eccentric-projektet provas just nu en elhybridlastbil för nattleveranser i city och utvärdering av demonstrationen har påbörjats.

Det finns en stor andel diesellastbilar som går på 100 procent förnybara drivmedel, biodiesel 100 och HVO 100 procent, (HVO =Hydrerade Vegetabiliska Oljor). Dessa fordon kör på förnybara drivmedel och transporten är att betrakta som en miljöanpassad transport även om fordonet statistiskt inte är en miljölastbil. Det har inte varit möjligt att i befintlig statistik få fram hur många dessa lastbilar är.

Aktiviteter:

- Stödja övriga nämnder och bolagsstyrelser med fordons- och drivmedelskompetens i samband med upprättande, utvärdering samt uppföljning av miljö- och klimatkrav vid upphandling av transporttjänster i syfte att nå Fossilbränslefri organisation 2030. Utförd.
- Uppdatera stadens miljölastbilsdefinition i samarbete med övriga intresserade kommuner i Stockholms län. Påbörjat men ej utfört.
- Verka för gemensamma upphandlingskrav bland kommunerna i länet gällande miljölastbilar och transporttjänster där miljölastbilar ingår. Utförd.
- Färdigställa utredningen om var drivmedelsanläggningar med tillhörande bilvård bör vara placerade i en växande stad i samarbete med exploateringsnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden. Utförd.
- Verka för att under innevarande miljöprogramsperiod få till 10 nya tankmöjligheter med förnybart bränsle för tunga fordon i Stockholms kommun eller kranskommuner. Utförd.
- Arbeta för att miljöanpassa arbets- och entreprenadmaskiner genom övergång till ny teknik och/eller användning av biodrivmedel. Utförd.
- I samarbete med servicenämnden använda och utveckla befintlig arbetsmall för hur krav på fordon och transporter bör ställas och successivt skärpas i relevanta upphandlingar i staden, samt hur dessa avtal bör följas upp. Utförd.
- Stötta exploateringsnämnden och trafiknämnden med fordons- och drivmedelskompetens gällande åtgärder för att effektivisera masshanteringen, omläggning av gods från lastbil till pråm och lastcykel samt e-handel. Utförd.
- Utredda säkerhetsfrågorna gällande gasfordon i tunnlar med förhoppningen att det ska gå att använda gas som fordonsbränsle i arbetsmaskiner och lastbilar vid byggande och arbete i tunnlar. Utförd.

Nämndmål:

2.3.5 Stadens egen fordonsflotta består av miljöfordon

● Uppfylls helt

Analys

Vid årsskiftet 2019/2020 hade Stockholms stad gemensamt en fordonsflotta med 897 fordon av vilka ca 3 % var specialfordon. Övriga fordon var till 99 % miljöbilsklassade enligt stadens definition vid inköpstillfället. Förutom vissa specialfordon var alla nyinköpta fordon under 2019 miljöbilsklassade. Vid årsskiftet 2019 bestod flottan av 27 % elbilar, 43 % biogasfordon, 8 % etanolbilar, 5 % laddhybrider, samt snåla fossilbilar på sammanlagt 15 %.

Arbetet har koncentrerats till att få avtal på plats för gemensamt administrationsverktyg, elektronisk körjournal och avyttringstjänst samt att ständigt vara behjälplig med råd och stöd vid fordonsanskaffning och liknande. En förnyad konkurrensutsättning har genomförts för fordonsavrop år 2020 med bra resultat i form av bra miljöbilar och bra rabatter i jämförelse med ramavtalet. De första elbilarna i den tidigare upphandlade elbilspoolen har tagits i drift och invigts. Nu finns 25 stycken elbilar som används av förvaltningar och bolag och som även kan bokas av företag och privatpersoner. Tjänsten är upphandlad av Sunfleet. Förvaltningens tidigare arbete med att demonstrera elbilar för färdtjänsten har lett till att flera av dessa har köpt in elfordon.

Förvaltningen har tidigare införskaffat två eldrivna lastcyklar för utlåning och provkörning till förvaltningar och bolag, vilka används i hög grad.

Aktiviteter:

- Ansvara för kommunkoncernens gemensamma fordonshantering enligt beslut av kommunfullmäktige i mars 2015. Optimera hanteringen och användningen av stadens egna fordon inom ramen för kommunfullmäktigeuppdraget. Stötta förvaltningar och bolag vid uppföljning av fordonsinnehav och tankning. Utförd.
- Erbjuda lånefordon under kortare tid till förvaltningar och bolag för att inspirera till miljöfordon av olika slag. Utförd.
- Förmedla medel från det statliga Klimatklivet till förvaltningar och bolag som uppgraderar äldre eller sätter upp ny laddinfrastruktur för de eldrivna fordon som används av verksamheterna. Utförd.
- Stötta i arbetet med att introducera den nya elbilpoolstjänsten till förvaltningar och bolag. Utförd.
- Sprida miljöförvaltningens uppdaterade resepolicy till andra förvaltningar och bolag så att mer miljöanpassade transportsätt väljs och flygresandet minskar. Ej utförd. Avvaktat och deltagit i stadsledningskontorets arbete med en resepolicy för alla stadens verksamheter.
- Medverka i uppföljning och intern kommunikation avseende miljöförvaltningens resepolicy. Utförd.

- Hjälpa inköpsrådet och de nya kategoriteamen med fordons- och drivmedelskrav m.m. för deras upphandlingar av transporttjänster, inbäddade transporter, resebyrå m.m. Utförd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

● Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen deltar i stadens evenemangsnätverk och för i dessa sammanhang in buller- och lokaliseringsfrågor som bör beaktas i planeringen och vid utförande av evenemang m.m. Miljöförvaltningen svarar även på tillståndsmyndighetens och polisens remisser gällande serveringstillstånd och tillstånd enligt ordningslagen att arrangera evenemang. Under 2019 har det varit en stor debatt kring stadens kulturscener och deras överlevnad. I debatten har även lyfts att evenemang för marginaliserade grupper trängs ut i förorterna. Den tillsyn som har bedrivits med avseende på stadens kulturscener har hittills inte lett till att det har ställts krav på att ett ställe stängs. Under året har dock Södra Teaterns livespelningar på Mosebacketerrassen begränsats i antal spelningar sett till verksamhetens önskemål. I det sammanhanget kan lyftas fram att flera av stadens utomhusscener, inklusive Mosebacketerrassen, i stor utsträckning har ökat i kapacitet och antal speltillfällen. Av erfarenhet vet miljöförvaltningen att riktvärdena för buller inte klaras inomhus hos närboende vid dessa speltillfällen varför lokaliseringen och den geografiska spridningen av evenemangen är viktig så att inte samma personer störs för ofta. Det är miljöförvaltningens ambition att verka för att evenemangen i staden, oavsett till vem evenemanget riktar sig, kan utföras utan att det medför störningar för stadens invånare mer än i en begränsad omfattning.

Nämndmål:

2.4.1 Stockholm har en hållbar lokalisering av evenemang och idrottsplatser

● Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen deltar i stadens evenemangsnätverk och svarar på remisser med avseende på evenemang eller när nya idrottsplatser m.m. planeras. Under 2019 har frågan om lokaliseringen av idrottsplatser väckt stor debatt till följd av en dom från Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt gällande fotbollsplanen Boovallen i Nacka. Domen är överklagad och miljöförvaltningen avvaktar Mark- och miljööverdomstolens ställningstagande i den principiella fråga som är uppe för prövning, nämligen vilka riktvärden för buller som ska tillämpas med avseende på störningar i bostäder från bollplaner och andra idrottsplatser. Miljöförvaltningen fortsätter att, i avvaktan på ett principiellt avgörande från Mark- och miljööverdomstolen, tillämpa Folkhälsomyndighetens allmänna råd för buller inomhus

och de riktvärden som anges där. Det innebär att det är bullernivåerna inomhus som ligger till grund för bedömningen, inte bullernivåerna utomhus vid bostadens fasad.

Aktiviteter:

- Delta i stadens evenemangsgrupp. Utförd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

Uppfylls helt

Analys

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är en viktig aktör i byggandet av Stockholm som en hållbar storstad. Genom nämndens tillsynsarbete säkerställs säkra livsmedel och hälsosamma vistelsemiljöer för medborgarna. Nämndens involvering i stadsbyggnadsprocessen leder till att miljöfrågorna tidigt tas i beaktande i processen. Vidare är förvaltningen delaktig i ett antal projekt som syftar till att utveckla både stadens hållbarhetsarbete och stadens naturmiljöer.

Eftersom nämndens verksamheter varken fördelar resurser, ger ekonomiskt stöd till enskilda eller ansvarar för brukare så det är en utmaning att finna områden där jämställdhetsanalyser i den externa verksamheten blir fullt ut tillämpbara. Inom tillsynen tillämpas ett humanperspektiv där åtskillnad inte görs mellan könen utan lagstiftningen syftar till insatser för en bättre miljö för alla stockholmare, oavsett kön, och bidrar till generellt bättre hälsa i staden.

Agenda 2030

Förvaltningen ansvarar för Agenda 2030-målen ”Hållbar energi för alla” (mål 7, tillsammans med kommunstyrelsen), ”Hållbar konsumtion och produktion” (mål 12) och ”Hav och Marina resurser” (mål nr 14). Under året har miljöförvaltningen, under ledning av stadsledningskontoret, genomfört en målanalys på tjänstemannanivå för delmålen. Pågående arbete inom staden kopplat till respektive mål, stadens rådighet över måluppfyllelse, relevanta samverkansprocesser samt synergier och kopplingar till andra mål inom Agenda 2030 har identifierats och beskrivits. Två workshops för målsansvariga har hållits av stadsledningskontoret. Analyserna av samtliga mål har sammanfattats i rapporten ”Stockholm 2019 utifrån Agenda 2030”.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel badplatser med bra badvattenkvalitet.	74 %			78 %		90 %	90 %	2019
Analys Att andelen badplatser med bra badvattenkvalitet i år bara nått upp till 74 % mot årsmålet 90 % beror på flera saker. Ett läckande avloppsrör i Gröndal påverkade badvattnet vid Ormberget, Långholmen och Smedsuddsbadet. Avloppsröret								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2018	Progno s helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
åtgärdades och därefter var provtagningsresultatet bra. I juni och juli havererade en avloppspump vid Långsjöns badplats och avloppsvatten läckte ut vid badplatsen. Pumpen åtgärdades och sanering gjordes i området. Från mitten av juli visade Maltesholmsbadet mycket höga bakteriehalter. Tänkbara orsaker har undersökts men någon säker källa har inte kunnat konstateras. Stadsdelen behöver fortsätta utreda badet i samråd med miljöförvaltningen under våren 2020. Ytterligare tre badplatser har visat otjänligt resultat vid ett provtagningstillfälle, troligen beroende på hög belastning av badande.								
  Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	26 %			26 %		45 %	45 %	2019
Analys Orsaken till svårigheterna att nå miljö kvalitetsnormerna är dels att det fysiska åtgärdsarbetet inte har börjat genomföras i tillräcklig utsträckning för att minska halterna av näringsämnen och miljögifter som når stadens vattenförekomster från dagvatten samt bräddningar från avloppsnätet. Dessutom har förvaltningen precis påbörjat arbetet med att kartlägga påverkan på de fysiska livsmiljöerna. Detta underlag förväntas ge viktig information inför kommande åtgärdsarbete. Vidare behöver normsättningen utvecklas så att den bättre speglar de naturliga förutsättningar i stadens vatten samt de svårigheter som åtgärder i urban miljö medför. Förvaltningen arbetar aktivt med att både öka åtgärds genomförande och för dialog med Vattenmyndigheten om utvecklingen av miljö kvalitetsnormerna.								
  Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft	20			25 dygn		Max 7 dygn	Max 7 dygn	2019
Analys Antal dygn över 60 ug/m3 har fram till den 31 december 2019 varit: 7 vid Hornsgatan, 3 vid Sveavägen, 2 vid S:t Eriksgatan, 1 vid Folkungagatan och 20 intill Essingeleden. Miljö kvalitetsnormen för dygn får överskridas högst 7 gånger per år. Miljö kvalitetsnormen för dygnsmedelvärdet under år 2019 har överträts vid E4/E20. Den milda och tämligen blåsiga vintern är en del av förklaringen till lägre halter liksom en ständig förnyelse av fordonsflottan.								
  Antal dygn över normvärdet för PM10 i luft	30			34 Dygn		Max 35 dygn	Max 35 dygn	2019
Analys Antal dygn över 50 ug/m3 har fram till den 31 december 2019 varit: 30 vid Hornsgatan, 22 vid Sveavägen, 26 vid S:t Eriksgatan, 15 vid Folkungagatan och 28 st intill E4/E20. Miljö kvalitetsnormen för dygn får överskridas högst 35 gånger per år. Miljö kvalitetsnormen för PM10 har klarats under 2019.								
  Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter	129 st			128 st		112 st	112	2019
Analys Under 2019 har fortsatt implementering/inventering gjort att totalantalet produkter i användning ökat något även detta år (med ca 4%). Det i kombination med att ämnen och enskilda produkters klassificering kan variera över tid (både åt det strängare eller mildare hållet) har gjort att totalantalet (unika) produkter med utfasningsämnen har ökat på marginalen. Andra förklaringar är att nämnder och bolag behöver öka takten i sitt substitutionsarbete utifrån det påbörjade substitutionsstödet med vägledning från kemikaliecentrum.								
  Växthusgasutsläpp per invånare (ton CO2e per invånare)	2,2 Ton CO2 / inv			2,3 Ton CO2 / inv		2,2 Ton CO2 / inv	2,2 ton CO2e / inv	2019
Analys Avser prognos för utsläppen 2018 som bygger på statistik som delvis inte är komplett. Att inget värde finns beror på eftersläpning i statistik. En prognos för 2019 med fastställt värde för 2018 kommer att beräknas under första halvåret 2020.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda bolag utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ta fram en strategi för biologisk mångfald i samarbete med samordningsgruppen för gröna Stockholm	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

2.5.1 Bättre miljö genom ökade effekter av energitillsyn

 Uppfylls helt

Analys

Energifrågor behandlas i all tillsyn över de miljöfarliga verksamheterna inom staden. Tillsynen över de stora energiproduktionsanläggningarna intar i detta sammanhang en särställning genom att tillsynen handlar om att delta i tillståndsprövningar, bl.a. genom att granska företagens förslag till villkor. Yttrande avseende Stockholm Exergis ansökan om att få förbränna s.k. R/T-flis i Värtaverkets fastbränslepanna, KVV8, har lämnats liksom yttrande över provotidsredovisning för detta verk. Yttranden avseende Högdalen och Skarpnäcks värmeverk har också lämnats. Förvaltningen har deltagit i samråd inför tillståndsansökan för byggande av ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta.

Förvaltningen har fortsatt många kontakter med de största verken genom att avvikelser rapporteras in från verksamheterna.

Anläggningarna är generellt sett stora och verksamheterna bedrivs med tillstånd enligt miljöbalken. De är därför skyldiga att lämna miljörapporter som granskas av förvaltningen. Miljörapporterna har kommit in, granskats och samtliga verksamheter klarar sina villkor.

Aktiviteter:

- Energianvändning, förbrukning och energislag, ingår som en del i all tillsyn över miljöfarliga verksamheter. Företagen informeras om möjligheten att få stöd via energi- och klimatrådgivningen. Utförd.
- I all tillsyn ska frågan om avveckling av fossil olja för uppvärmning drivas. Utförd.

Nämndmål:

2.5.2 Miljöövervakning som ger god kunskap om energianvändning och växthusgasutsläpp.

● Uppfylls helt

Analys

Växthusgasutsläppen har beräknats till 2,3 ton CO_{2e}/inv. för 2017 och uppskattas till 2,2 ton CO_{2e}/inv. för 2018.

Därutöver har förvaltningen under året påbörjat analyser av konsumtionens utsläpp. Där kan bl.a. noteras att utsläppen från stockholmarnas flygresor 2018 (ingår inte i utsläppsmålet) har beräknats till ca 1,1 ton CO_{2e}/inv. exklusive höghöjdseffekt. Ca 95 procent av flygets utsläpp kommer från utrikesflyg.

Energianvändningen i stadens organisation har minskat marginellt mellan åren 2017 och 2018.

För perioden 2016-2018 har solelproduktionen ökat med 44 procent.

Aktiviteter:

- Beräkna växthusgasutsläppen i Stockholm enligt internationellt beräkningsprotokoll för städers växthusgasutsläpp och följa upp utvecklingen av fossilbränsleanvändningen i Stockholm. Utförd.
- Rapportera växthusgasutsläppen i Stockholm i internationella databaser. Utförd.
- Följa upp miljöprogrammets delmål för växthusgasutsläpp (MP delmål 1.1). Utförd.
- Följa upp och rapportera stadens energianvändning som underlag för Stadshus AB:s uppföljning av miljöprogrammets delmål för energieffektivisering (MP delmål 1.2). Utförd.
- Följa upp och rapportera stadens egen solenergiproduktion som underlag för fastighetskontorets uppföljning av miljöprogrammets delmål för ökad solenergiproduktion (MP delmål 1.5). Utförd.
- Redovisa stadens solelproduktion på Miljöbarometern. Utförd.
- Följa upp växthusgasutsläpp från stockholmarnas flygresor utifrån tillgänglig statistik. Utförd.
- Redovisa växthusgasutsläppen, stadens energianvändning, solelproduktionen samt växthusgasutsläpp från stockholmarnas flygresor utifrån tillgänglig statistik på Miljöbarometern. Utförd.

Nämndmål:

2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås

 Uppfylls helt

Analys

Förslag till en ny klimathandlingsplan med koldioxidbudget och nya klimatmål för nytt miljöprogram har tagits fram. Förvaltningen har målsvar för Agenda 2030-målet *Hållbar energi för alla*.

Växthusgasutsläppen ska vara högst 2,2 ton per invånare år 2020 och Stockholms stad ska vara fossilbränslefri år 2040

Målet 2,2 ton CO_{2e}/inv. till 2020 bedöms komma att uppnås.

Aktiviteter:

- Bistå stadsledningskontoret med framtagande av nytt miljöprogram 2020-2023. Utförd.
- Inför revideringen av miljöprogrammet utreda hur samtliga nämnder och bolag i staden kan få gröna hyresavtal som ett led i arbetet med fossilbränslefri organisation 2030. Utförd.
- Bistå stadsledningskontoret med revidering av klimatstrategi för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 och framtagande av koldioxidbudget som knyter beting till nämnder och bolagsstyrelser. Utförd.
- Bistå sökande till Klimatmiljarden med växthusgasberäkningar. Utförd.
- Verka för att stadens egna verksamheter fasar ut den sista användningen av fossil olja för uppvärmning. Utförd.
- Vid behov stödja övriga nämnder och bolagsstyrelser i samband med upprättande, utvärdering samt uppföljning av miljö- och klimatkrav vid upphandling. Utförd.
- Delta i stadens internationella nätverksarbete och Klimatkommunerna. Utförd.
- Ansvara för att driva och utveckla Klimatpakten. Utförd.
- Informera om stadens klimatarbete på stadens webb, via sociala medier samt på mässor och event. Utförd.
- Genomföra en större kommunikationsinsats för att öka cykling under vinterhalvåret. Utförd.
- Genomföra informations- och beteendepåverkande insatser om klimatsmart resande riktat till bostadsrättsföreningar. Utförd.
- Dela ut Pingvinpriset för goda insatser inom staden för att minska energianvändning och utsläpp av växthusgaser. Utförd.
- Leda det regionala energi- och klimatrådgivningssamarbetet samt delta i regionala

samarbetsprojekt och Energimyndighetens riktade insatsprojekt med fokus på transporter och solenergiproduktion. Utförd.

- Ge energi- och klimatrådgivning till bostadsrättsföreningar samt mindre fastighetsbolag och företag med särskilt fokus på utfasning av fossil oljeeldning för att nå målet om att helt fasa ut oljeanvändningen till år 2025. Utförd.
- Utifrån tillgängliga register kartlägga förekomsten av oljepannor i staden. Utförd.
- Undersöka möjligheten att erhålla statligt stöd för ett fortsättningsprojekt till projektet ”Målstyrd energiförvaltning” som stöd till bostadsrättsföreningar att teckna energieffektiviseringsavtal med energitjänsteföretag. Utförd.
- Ge energirådgivning till mindre företag genom Energimyndighetens program för energicoacher. Utförd.
- Anordna sommararbete med energi- och klimatinriktning för 12 skolungdomar. Utförd.

Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent till år 2020 jämfört med år 2015.

Energieffektiviseringsmålet bedöms inte komma att uppnås. Stödet från miljöförvaltningen bedöms som tillräckligt medan resurserna för utförarna inte bedöms vara tillräckliga för att målet ska nås.

Aktiviteter:

- Stödja och samordna arbetet med att införa ett gemensamt energiuppföljningssystem för de bolag och förvaltningar som saknar uppföljningssystem. Delvis utförd. Förvaltningen har erbjudit stöd men intresse för gemensamt uppföljningssystem har saknats.
- Projektleda stadens arbete med energikartläggningar utifrån kraven i lag (2014:266) om energikartläggning i stora företag. Utförd.
- Bistå exploateringskontoret med förstudie av energiförsörjningssystem för Loudden där byggnader och energiförsörjningssystemen kan interagera med varandra inkluderande lagring av energi. Utförd.
- Bistå förvaltningar och bolag med förstudier av tekniska lösningar för energieffektivisering/energiåtervinning. Utförd.
- Bistå förvaltningar och bolag med att söka finansiellt stöd för energieffektiviserings- och energiåtervinningsåtgärder. Utförd.
- Bistå förvaltningar och bolag med omvärldsbevakning kring energianvändning genom nätverksarbete. Utförd.
- Anordna praktikplatser för studenter på kvalificerad yrkeshögskoleutbildning (KYH) inom energieffektiviseringsområdet med inriktning på energieffektivisering i

stadsdelsnämnder. Ej utförd. Utbildningen har lagts ned. Förvaltningen undersöker andra utbildningar.

Stadens egen energiproduktion baserad på solenergi ska öka med 50 procent till år 2020 relativt produktionen år 2015

Solenergimålet bedöms komma att uppnås.

Aktiviteter:

- Bistå förvaltningar och bolag vid installationer av solenergianläggningar. Utförd.
- Säkerställa datainsamling för stadens produktionsanläggningar till ny databas för fortsatt visualisering på solkartan. Utförd.

Nämndmål:

2.5.4 Klimatpåverkan från stockholmarnas konsumtion ska minska

Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen har målsvar för Agenda 2030-målet *Hållbar konsumtion och produktion*.

Övriga aktiviteter utgörs framför allt av projektledning av ett projekt för att utvärdera ett klimatberäkningsverktyg för byggprocessen där stadens bostadsbolag, exploateringskontoret och Göteborgs stad deltar, projektansökan till C40 med Köpenhamn och Oslo för hur städer kan gå före och arbeta med byggprocess, plastanvändning och livsmedel för att minska klimatpåverkan, förslag på lämpliga mål, mått och mätmetoder för klimatsmart mat och matsvinn där ett examensarbete inom miljövetenskap på Göteborgs universitet har kartlagt hur svenska kommuner jobbar med klimatsmart mat och matsvinn samt tagit fram goda exempel som Stockholms stad kan använda, genomfört projektet *Be Change* där bl.a. 60 deltagare från Stockholm fått råd och vägledning om hur man kan minska växthusgasutsläppen i vardagen.

Klimatvågen har deltagit på 13 evenemang bl.a. Ekumeniska Centret i Bromma, Karolinska Institutets Sustainability Day, Bolincentrets klimatfestival på Stockholms universitet, ÅF Offshore Race på Skeppsholmen och Kulturfestivalen.

Aktiviteter:

- I samarbete med exploateringskontoret, stadens bostadsbolag och Göteborgs stad testa och utvärdera beräkningsverktyg för växthusgasutsläpp kopplat till material, utförande och byggprocess som kan användas vid husbyggnation. Utförd.
- Bistå utbildningsnämnden och äldreomsorgsnämnden i arbetet med att ta fram mått och mätmetoder för att mäta koldioxidutsläpp från livsmedel som serveras inom stadens verksamheter. Utförd.
- Genom Klimatsmarta stockholmarnas verksamhet öka kunskapen om invånarnas egen klimatpåverkan och ge verktyg att reducera denna bl.a. genom:

- Att öka stockholmarnas kännedom om kokboken "Det smarta köket" och skriften Klimatsmart i hemmet. Utförd.
- Delta i projektet "BeChange" i samarbete med föreningen Studieförbundet i Stockholm. 100 privatpersoner i Stockholm Stad, Järfälla, Tyresö och Huddinge kommuner ska få personlig klimatrådgivning med målet att halvera deltagarnas klimatpåverkan. Utförd.
- Delta med interaktiva utställningen "Klimatvågen" på olika event, framför allt event riktade till ungdomar. Utförd.

Nämndmål:

2.5.5 Miljö kvalitetsnormerna för omgivningsbuller ska uppfyllas

Uppfylls helt

Analys

Åtgärdsprogrammet för omgivningsbuller 2019-2023 har beslutats i kommunfullmäktige i maj 2019. Inom stadens bullerskyddsgrupp har planer för genomförande inletts. Exempelvis har staden erhållit medel för uppförande av växtb eklädd bullerskyddsskärm vid rekreationsområde intill Huddingevägen. Förra årets budgetuppdrag om växtb eklädda bullerskydd har slutförts tillsammans med övriga berörda förvaltningar. Avrapportering till nämnderna genomfördes i april 2019.

Aktiviteter:

- Nämnden ska verka för att åtgärder enligt åtgärdsprogrammet genomförs. Utförd.
- Följa upp åtgärdsprogrammet. Utförd.

Nämndmål:

2.5.6 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus

Uppfylls delvis

Analys

Miljöförvaltningen ansvarar för samordning, planering och projektledning för framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster. Arbetet sker i nära samarbete med framförallt Stockholm Vatten och Avfall AB, andra kommuner samt vattensamarbeten. Samverkan med övriga förvaltningar har intensifierats under 2019.

Under året har Miljöförvaltningen tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB arbetat med färdigställandet av lokala åtgärdsprogram och skickat de lokala åtgärdsprogrammen för Årstaviken, Brunnsviken, Råcksta träsk och Trekanten på kontorsremiss.

Miljöförvaltningen har i samverkan med Stockholm Vatten och Avfall AB fortsatt arbetet

med ytterligare åtta vattenförekomster samt genomfört ett antal viktiga projekt av strategisk betydelse; undersökning av biocidfärg på båtbottnar i båtklubbar i Mälaren och Saltsjön, undersökning av förekomst av PFAS-ämnen i Mälarens sediment, utredning placering av flytande papperskorgar samt framtagande av recipientspecifika riktvärden.

Miljöförvaltningen har tillsammans med exploateringskontoret och Stockholm Vatten och Avfall AB genomfört fällning av Brunnsvikens bottensediment. Förvaltningen har även utrett möjligheterna för fällning i Magelungen tillsammans med Huddinge kommun samt tillsammans med fastighetskontoret och Nacka kommun utrett möjligheterna för fällning i Sicklasjön.

Miljöprogrammets delmål 3.3 "Stadens vattenområden ska stärkas och utvecklas för både rekreation och biologisk mångfald"

Förvaltningens bidrag till att staden ska kunna nå målet omhändertas genom beskrivna aktiviteter nedan och via aktiviteterna under nämndmål 2.2.4.

Miljöprogrammets delmål 3.2 "God status ska uppnås i stadens alla vattenförekomster"

Förvaltningens bidrag till att staden ska kunna nå målet omhändertas genom beskrivna aktiviteter nedan.

Stödja arbetet med miljötillsyn, klimatanpassning, miljömål och planhandläggning.

Aktiviteter:

- Expertfunktion vid interna och externa förfrågningar inklusive remisser. Utförd.

Samordna, följa upp och kommunicera stadens vattenarbete enligt Handlingsplan för god vattenstatus och de lokala åtgärdsprogrammen

Miljöförvaltningen ansvarar för samordning, uppföljning och information om stadens vattenvårdsarbete via Miljöbarometern och genom att delta på externa och interna seminarier. Förvaltningen deltar också i genomförandet av åtgärder tillsammans med berörda förvaltningar och Stockholm Vatten och Avfall AB.

Under året har miljöförvaltningen deltagit i olika seminarier, workshops och konferenser för att prata om arbetet med Handlingsplanen, Dagvattenstrategin och arbetet med lokala åtgärdsprogram.

Vidare har förvaltningen samarbetat med Havs- och vattenmyndigheten, Länsstyrelsen samt Vattenmyndigheten i arbetet med framtagande av miljökvalitetsnormer i den nya vattencykeln.

Aktiviteter:

- Samordna, informera och kommunicera stadens vattenarbete. Utförd.
- Delta i kommunövergripande samverkansgrupper och vattenvårdsförbund samt internationella samarbeten. Utförd.
- Bidra till implementering av stadens dagvattenstrategi genom framtagande av

vägledningsdokument för den praktiska tillämpningen av strategin. Utförd.

- Uppföljning och utveckling av miljöprogram. Utförd.

Driva genomförandet av handlingsplanen för vatten och särskilt fokusera på framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster samt driva ett effektivt genomförande av operativa åtgärder.

Arbetet med att lyfta upp de lokala åtgärdsprogrammen som varit på kontorsremiss och förankrats inom staden har försenats dels på grund av att vissa oklarheter rörande ansvarsfördelningen mellan främst Stockholm Vatten och Avfall AB och trafikkontoret samt stadsdelsförvaltningarna fortfarande inte har lösts. Vidare har den planerade processen inför politiskt beslut ändrats i slutet av året, vilket ytterligare försenat arbetet med antagande av åtgärdsprogrammen.

Aktiviteter:

- Ta fram förslag och bidra till genomförandet av åtgärder i samverkan med genomförandeorganisationerna i staden. Utförd.
- Ta fram lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster. Utförd, men försenad på grund av senarelagd beslutsprocess.
- Bistå idrottsnämnden med att säkerställa etablerande av en båtbottentvätt. Utförd.

Genom externfinansierade projekt bidra till genomförande av handlingsplanen och lokala åtgärdsprogram

Miljöförvaltningen har framgångsrikt deltagit i ett antal projekt tillsammans med universitet och andra aktörer. Förvaltningen har fokuserat särskilt på Drizzle, iWater och Eurocities.

Aktiviteter:

- Delta i Formasprojektet Anonyma källor. Utförd.
- Delta i Eurocities och bevaka vattenfrågorna. Utförd.
- Delta i Vinnovaprojektet Drizzle. Utförd.
- Delta i DDS-projektet iWater. Utförd.
- Bevaka projektet Yteffektiv dagvattenrening. Utförd.
- Delta i Life IP Rich Waters. Utförd.
- Delta i MER – Mälaren en sjö för miljoner. Utförd.

Nämndmål:

2.5.7 Tillsynen ska säkerställa att inomhusmiljön i flerbostadsfastigheter inte ska medföra olägenhet för människors hälsa

● Uppfylls helt

Analys

Inom den *riktade tillsynen av fastighetsägarnas egenkontroll* kontrolleras fastighetsägares egenkontroll av driften. Den vanligaste anmärkningen är bristande rutiner för kontroll av varmvattensystemet samt för låg returtemperatur av varmvattnet. Dessa brister följs alltid upp eftersom det finns risk för tillväxt av legionellabakterier i varmvattensystemet. En annan vanlig brist är hanteringen av grovsopor där fastighetsägaren inte anlitar godkänd transportör. Målet om 489 inspektioner under året har nåtts.

Inom den *riktade bostadstillsynen* utförs granskning av en fastighetsägares bostadsbestånd och egenkontroll för att kunna upptäcka brister och undanröja eventuella olägenheter på ett bredare och mer strukturerat sätt än vad som är möjligt vid handläggning av enskilda klagomål eller genom den mer traditionella tillsynen av fastighetsägares egenkontroll. Syftet är att undanröja konstaterade brister som ger upphov till olägenhet för människors hälsa samt att bidra till mer hållbara bostadsområden med särskilt fokus på socioekonomiskt utsatta områden. Anmärkningarna som följs upp i de pågående ärendena berör främst ventilation, fukt, inomhustemperatur och brister i funktion för felanmälan.

Miljöförvaltningen handlägger löpande inkomna klagomål på störningar i bostäder. Till följd av en hög ärendebalans, en fortsatt hög ärendeinströmning och personalbrist har planerade aktiviteter inom den riktade bostadstillsynen, såsom inventering av fastighetsägare inte kunnat utföras.

Miljöförvaltningen kontrollerar även att radonhalten mäts i stadens flerbostadsfastigheter. Årets mål för indikatorn nås inte eftersom radonsaneringar i fastigheter med höga radonhalter är komplicerade att åtgärda och det gör att arbetet drar ut på tiden. För de kommunala bolagen gäller därtill att fastigheter har förvärvats som inte tidigare har radonmätts och redan radonmätta fastigheter har sålts, vilket sammantaget gör att målet för indikatorn inte nås.

Aktiviteter:

- Fortsätta utveckla den riktade tillsynen i socioekonomiskt utsatta områden. Utförd.
- Inventera i syfte att hitta fastighetsägare i staden med bristande egenkontroll. Ej utförd. Arbetet har inte kunnat prioriteras till följd av att förvaltningens resurser inom området i högre grad än förväntat har behövt användas för att möta inkommande frågor och ärenden från allmänheten rörande det utökade rökförbudet. Härutöver har arbetet med att minska den ärendebalans som byggdes upp under 2018 då inflödet av klagomål var högre än normalt krävt resurser.
- Information till verksamhetsutövare och fastighetsägare. Utförd.

Alla flerbostadsfastigheter, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq /m3 luft.

Aktiviteter:

- I samråd med de kommunala bostadsbolagen tillse att de återstående kommunala flerbostadsbyggnaderna radonmätts i enlighet med årsmålet. Utförd.
- Uppmana fastighetsägare, skolor och förskolor att mäta. Utförd.
- Ställa krav på att mäta om mätning inte utförs. Utförd.
- Tillse att åtgärder vidtas om en byggnad har för höga radonhalter. Utförd.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
♦	Andel flerbostadsfastigheter i de kommunala bostadsbolagen som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m3 luft.	86 %			84	86 %	92 %		2019
Analys Årets mål för indikatorn nås inte eftersom radonsaneringar i fastigheter med höga radonhalter är komplicerade att åtgärda och det gör att arbetet drar ut på tiden.									
♦	Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som är kontrollerade avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m3 luft i %.	77 %			73	77 %	80 %		2019
Analys Förklaringen till utfallet är att fastigheter som inte har radonmätts har köpts och redan radonmätta fastigheter har sålts, vilket sammantaget gör att målet för indikatorn inte nås.									
♦	Respons på klagomål lämnas och kontakt med utpekad störningskälla tas inom två veckor.	94,3 %			95,8 %	94,3 %	95 %		VB 2019

Nämndmål:

2.5.8 Tillsynen ska aktivt bidra till att avfallshierarkin följs så att avfall hanteras på ett resurseffektivt sätt

◆ Uppfylls delvis

Analys

Verksamheters hantering och återanvändning/-vinning av hushållsavfall och farligt avfall ingår i den ordinarie tillsynen, såväl vad avser miljöfarliga verksamheter som andra typer av verksamheter såsom restauranger och butiker. Genom tillsynen erhålls också uppgifter om vilka som transporterar hushållsavfall vilket föranlett förvaltningen att sammanställa ett informationsmaterial om gällande regler för transport av avfall som skickas till de som inte är upphandlade av Stockholm Vatten och Avfall AB.

Enligt plan har 112 inspektioner genomförts på återvinningsstationer. 136 inspektioner har genomförts på restauranger och caféers avfallshantering vilket är betydligt färre än plan (250). Detta beror på att många verksamheter får anmärkningar som kräver uppföljning, att antalet klagomål ökat och personalbortfall. Tillsynen på dessa verksamheter fokuserar på abonnemang för hämtning av hushållssopor, utsortering av förpackningar, farligt avfall och grovavfall samt städrutiner och möjlighet till matavfallsinsamling. Det finns en stor potential att öka återvinningen. Särskilda satsningar behövs för att öka matavfallsinsamlingen och förbättra insamlingen av förpackningar och tidningar. Även när det gäller grovavfall finns stora mängder material som skulle kunna sorteras ut och återanvändas eller materialåtervinnas. Förvaltningen har också medverkat i arbetet med fastighetsnära insamling av avfall och obligatorisk matavfallsinsamling. Regler om detta kommer att träda i kraft vid olika tidpunkter med början 2021.

Det ökade antalet inkomna klagomål tillsammans med personalbortfall inom området har också medfört att utredning kring nedskräpning vid återvinningsstationer och bättre utsortering av materia som kan återvinnas inte har kunnat utföras på ett adekvat sätt. Dock har förvaltningen löpande kontakter med Förpacknings- och tidningsinsamlingen rörande nedskräpning kring återvinningsstationer.

Miljöprogrammets delmål: 4.2 "Avfall som uppkommer ska tas omhand resurseffektivt"

En ny avfallsrutin har tagits fram, men har inte implementerats eftersom förvaltningen inväntar besked från fastighetskontoret om hur det gemensamma återvinningsrummet i anslutning till miljöförvaltningens kontorslokaler kan disponeras om.

Miljöprogrammets delmål: 4.3 "Farligt avfall ska inte förekomma i hushållssoporna"

Batterier, mobiltelefoner och övrigt elektronikavfall samlas in separat.

Aktiviteter:

- Under 2019 fortsätter arbetet med riktad tillsyn av restauranger för att åstadkomma ökad matavfallsinsamling i syfte att bidra med att nå stadens mål för insamling av matavfall. Utförd.

- Granska utsortering av förpackningsmaterial och hantering av fettavskiljare på restauranger. Utförd.
- Utredda hur nedskräpningen runt återvinningsstationerna kan minska och utsorteringen av material som kan återvinnas kan öka. Ej utförd.
- Delta i arbetet att finna en lösning för avfallshantering vid Årsta partihallar. Utförd.

Nämndmål:

2.5.9 Tillsynen ska medverka till att exponeringen för farliga kemikalier minskar

Uppfylls helt

Analys

Inom ramen för det s.k. storstadssamarbetet genomförs tillsynsaktiviteter kring kemiska produkter och miljögifter i varor. Under 2019 har Kemikalieinspektionen (KemI) genomfört en tillsynskampanj om farliga ämnen i varor i handeln som samtliga svenska kommuner erbjudits delta i. Miljöförvaltningen har inom ramen för detta projekt besökt ett antal butiker och tagit ut prover för analys. KemI står för analyskostnaden.

Tillsynsaktiviteter, främst krav på och kontroll av sanering, i syfte att minska risken för exponering av PCB och kvicksilver bedrivs kontinuerligt. Under året har 28 ärenden avseende sanering av PCB hanterats och nio dispenser från sluttid har meddelats. Femtontalet övriga PCB-ärenden, avseende status etc. har hanterats. 20 ärenden avseende kvicksilversanering hos tandvårdskliniker har hanterats.

Aktiviteter:

- Tillsyn över märkning av kemiska produkter och kemikalieinnehåll i varor. Utförd.
- Tillsyn över att de verksamheter som omfattas av tillsyn hanterar sina kemikalier korrekt och, i nödvändig omfattning, har kemikalieförteckningar. Utförd.
- Via tillsynens resultat driva frågor om substitution i enlighet med bestämmelserna i 2 kap miljöbalken. Delvis utförd. Hanteras i all tillsyn men några specifika ärenden har inte varit aktuella.
- Tillsyn på herrkosmetika hos ca 7 frisörer/barberare. Utförd.
- Tillsyn på kosmetiska produkter hos ca 10 frisörer. Utförd.
- Tillsyn på kosmetika som saluförs till barn och unga i ca 10 butiker. Delvis utförd. Tre butiker riktade till barn och unga besöktes. Att det inte blev fler beror på att en större tillsynskampanj bland leksaksbutiker och större kedjor med barnkosmetika nyligen utförts.
- Fortsatt uppföljning av kemikaliesmart förskola. Utförd.

Nämndmål:

2.5.10 Aktivt bidra till genomförande av Stockholm stads kemikalieplan 2014 – 2019

Uppfylls helt

Analys

Kemikaliecentrum ger stadens verksamheter vägledning för genomförandet av sina respektive ansvar enligt kemikalieplanen, som i sin tur syftar till att minska förekomsten av farliga ämnen i staden.

Arbetet har fortsatt med att implementera systemen Chemsoft och Byggvarubedömningen som hjälper stadens verksamheter med kemikaliesäkra val och hantering av kemiska produkter och byggmaterial. Båda dessa system kan också användas för att följa upp effekterna av kemikaliearbetet i verksamheterna.

Ett nära samarbete finns med SISAB kring material i förskolemiljöer och med serviceförvaltningen kring formulering och uppföljning av kemikaliekrav i centrala upphandlingar av särskilt utpekade viktiga avtalsområden.

Analyser av gammalt material som har sorterats ut från förskolor har används för att beräkna hur mycket farliga ämnen som har tagits bort från förskolorna. Halterna i damm på förskolor har mätts före och efter åtgärderna. Resultaten visar att ett par ton ftalater och ett par hundra kilo flamskyddsmedel har tagits bort bara genom de åtgärder som rör madrasser och plastfigurer och detta återspeglas i reducerade halter i dammet.

Informera om kemikalieplanen och stödja dess implementering

Aktiviteter:

- Upprätthålla kontakt med ledande forskare i ett vetenskapligt råd. Utförd.
- Stöd till tillsyn. Utförd.
- Uppföljning och utveckling av miljöprogram. Utförd.

Det vetenskapliga rådet träffades en gång under året. Under mötet berättade förvaltningen om resultaten från NonHazCity-projektet och om den nya kemikalieplanen.

Fortsätta arbetet med framtagandet av en ny Kemikalieplan

Aktiviteter:

- Ta fram ny kemikalieplan. Utförd.
- Publicera ny kemikalieplan på miljöbarometern. Ej utförd.

Under året har mycket arbete lagts på att skriva ett förslag på ny kemikalieplan som ska gälla från 2020. Arbetet har skett i samarbete med andra förvaltningar och bolag. Förslaget beslutades av miljö- och hälsoskyddsnämnden i september och har sedan skickats på remiss av kommunstyrelsen. Eftersom beslut ännu inte har tagits av kommunfullmäktige som planerat har planen inte publicerats på miljöbarometern.

Miljöprogrammets delmål 5.1 ”Spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen från hushåll, handel, byggande och andra aktörer ska minska”

Målet relaterar till budgetuppdraget att ”i förebyggande tillsyn och som samtalspartner med näringslivet öka både stadens och privata aktörers arbete för minskad kemikaliepåverkan”

Aktiviteter:

- Kommunera med bygg- och fastighetsbranschen via Forum för kemikaliesmart byggande. Utförd.
- Kommunera med handeln via Forum för kemikaliesmart handel. Utförd.
- Kommunera kemikaliefrågor med konsumenter. Utförd.

Seminarieerierna forum för kemikaliesmart handel respektive byggande har under året hållit fem frukostseminarier för att sprida kunskap och inspiration i respektive bransch.

Handelsseminarierna hålls sedan tidigare i samarbete med Svensk handel, och sedan i våras är även det nystartade Substitutionscentrum medarrangör. Under seminarierna varvas presentationer från forskning och myndigheter med företag som delar med sig av hur de arbetar med kemikaliefrågan.

Nämnden är genomförandeansvarig för miljöprogrammets delmål 5.1 och bedömningen är att det som gjorts under året är tillräckligt för att uppfylla delmålet.

Miljöprogrammets delmål 5.2 ”Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor och tjänster ska minska”

Aktiviteter:

- Ge stöd i hela inköpsprocessen. Utförd.
- Projekt kring städning/städkemikalier. Utförd.
- Medverka i Upphandlingsmyndighetens referensgrupper och forum. Utförd.
- Aktivt delta i nätverket miljö och hälsa i upphandling. Utförd.

Genom att en av de anställda vid förvaltningen delar sin tjänst med serviceförvaltningen har ett samarbete etablerats som underlättar en dialog kring kemikaliefrågor i hela inköpsprocessen. Förvaltningen har specifikt medverkat i upphandlingar som har rört möbler, IT, AV-utrustning, dryckesautomater och städtjänster, och medverkar i flera av de kategorier som har startats inom VINST-projektet. Förvaltningen bidrar med stöd för att genomförandeansvariga nämnder ska kunna ställa de krav som krävs för att staden ska kunna nå målet.

Miljöprogrammets delmål 5.3 ”Användningen av bygg- och anläggningsvaror som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska”

Aktiviteter:

- Medverka i kriterieutvecklingen i BVB (Byggvarubedömningen), BASTA. Utförd.

- Utveckla stadens kravställning på byggande avseende kemikalier i bygg- och anläggningsmaterial. Utförd.
- Verka för att Byggvarubedömningen används i stadens verksamheter. Utförd.
- Verka för att minska påverkan av vattendirektivsämnen från byggmaterial. Utförd.
- Vägleda anläggande förvaltningar och bolag i kravställning vad det gäller material baserade på gummigranulat. Utförd.

Staden är en mycket aktiv medlem i Byggvarubedömningen och har tagit initiativ till vidareutveckling såväl av systemet som sådant som av kriterierna. Staden har bland annat bidragit till anpassning av systemet för anläggningsprojekt och i utveckling av nya kriterier för hormonstörande ämnen. Detta har även uppmärksammats av Byggvarubedömningen och staden utsågs till årets medlem för sitt engagemang.

Genom att en av förvaltningens anställda delar sin tjänst med exploateringskontorets miljöenhet och projekt Norra Djurgårdsstaden sker en effektiv implementering och utveckling av stadens kemikaliekrav i den operativa verksamheten. Förvaltningen driver nätverk för interna och externa byggande och anläggande aktörer och söker dessutom upp fler aktörer, exempelvis stadsdelsförvaltningarna och ledningsägare.

Flera utredningar och materialanalyser har genomförts för att utveckla och följa upp stadens kemikaliekrav. Exempelvis har produkter som används vid renoveringen av Tekniska nämndhuset provtagits och utredning av kemiskt innehåll i utrustning i idrottshallar genomförts.

En rekommendation gällande användning av gummigranulat, konstgräs och gummi-asfalt har tagits fram och beslutats av miljö- och hälsoskyddsnämnden i april.

Förvaltningen bidrar med stöd för att genomförandeansvariga nämnder ska kunna välja de byggmaterial som är lämpliga för att staden ska kunna nå målet.

Miljöprogrammets delmål 5.4 ”Stadens användning av kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska minska”

Aktiviteter:

- Stödja förvaltningars och bolags användande av Chemsoft för säker hantering och substitution av kemiska produkter i stadens verksamheter. Utförd.
- Vägledning för hantering och substitution av kemiska produkter. Utförd.

Användningen av Chemsoft i förvaltningar och bolag fortsätter att utvecklas och utökas. Kemikaliecentrum ger utbildningar och implementeringsstöd till stadens verksamheter. En skriftlig vägledning för substitution av kemiska produkter har tagits fram och spridits till Chemsoft-användarna.

Genom en utveckling av Chemsoft har en särskild ingång skapats för att de förvaltningar och bolag som så önskar ska kunna begära att entreprenörer ska redovisa sina kemiska produkter i systemet. En entreprenör till fastighetskontoret har börjat använda Chemsoft på detta sätt under året.

Förvaltningen bidrar med stöd för att genomförandeansvariga nämnder ska kunna arbeta med substitution av kemiska produkter i syfte att staden ska kunna nå målet.

Miljöprogrammets delmål 5.5 ”Förekomsten av hälsofarliga kemikalier i förskolemiljön ska minska”

Aktiviteter:

- Stödja förskoletillsynen med avseende på kemikaliefrågor. Utförd.
- Dialog med förskolechefer och -personal. Utförd.
- Stödja SISABs arbete för en giftfri förskole- och skolmiljö. Utförd.
- Pilotsatsning på kemikaliesmarta förskolebyggnader tillsammans med SISAB och Hägersten/Liljeholmens stadsdelsförvaltning. Utförd.
- Kemikaliesmart skola och fritidshem. Utförd.

Kemikaliecentrums stöd till stadsdelarnas och fristående huvudmäns arbete med kemikaliesmart förskola har fortsatt. Utbildningar för förskolepersonal och workshops om inköp har getts vid tre tillfällen.

Ett nära samarbete med SISAB har bland annat resulterat i att Kemikaliecentrum har gett stöd i SISABs pågående inventering av PVC-golv. Pilotprojektet i Hägersten-Liljeholmen fortskrider. Damm- och luftprover har tagits dels i en ombyggd förskola där kemikaliesmarta material har använts, dels i en förskola där åtgärder genomförts i verksamhetens regi – inte genom förändring av material i fastigheten. Projektet slutredovisas under 2020.

Arbetet med att rikta arbetet även till skolor och fritidshem har skjutits till 2020.

Nämnden är genomförandeansvarig för miljöprogrammets delmål 5.5 i sin roll av stödjande kompetens. De analyser som har presenterats inom ramen för NonHazCity (se nedan) visar på att arbetet är effektivt och att målet om att minska förekomsten av farliga ämnen nås. Samtidigt ser förvaltningen i kontakterna med förskolorna att många har en del kvar att göra av åtgärderna i Vägledning för kemikaliesmart förskola. Det finns ett behov av att fortsätta kommunicera om vad åtgärderna innebär och att säkerställa kontinuiteten i arbetet så att rätt saker köps in till verksamheterna framgent.

Leda och delta i EU-projektet NonHazCity i syfte att minska spridningen av miljögifter till Östersjön

Aktiviteter:

- Projektledning och administration. Utförd.
- Minskning av förekomst av farliga ämnen på kommunal nivå. Utförd.
- Avsluta och rapportera projektet under 2019. Utförd.

KF:s inriktningsmål:

3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Analys

Nämndens verksamhet bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt där arbetssätten kontinuerligt utvecklas och förbättras. Förvaltningen både deltar i och driver utvecklings- och innovationsprojekt för att skapa och sprida nya lösningar som ger god miljönytta. Som en del av stadens egen ekonomi kan nämnden uppvisa en god budgethållning och noggrann kontroll av kostnader.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Uppfylls helt

Analys

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar ett överskott om 2,2 mnkr. Nettoutfallet uppgick till 115,9 mnkr jämfört med budget på 118,1 mnkr.

Förvaltningen har förbättrat prognossäkerheten genom åren och den ligger nu något över 1 % -avvikelse jämfört med tertialrapport 2, som är kommunfullmäktiges mål för indikatorn. Förvaltningen kan fortfarande ha svårt att förutse leverans från konsulter som anlitas i projekt och uppdrag i programverksamheter samt timdebiteringen inom hälsoskydd.

Självfinansieringsgraden för miljöbalken var högre än budgeterat som beror på högre timdebiteringar inom avdelning Hälsoskydd trots personalbrister. Självfinansieringsgrad för förvaltningen i sin helhet blev 75 procent jämför med budgeterade 74 procent.

	VP 2019	VB 2019
Miljöbalkstillsyn (MB)		
<i>Självfin.grad Hälsoskydd</i>	68%	71%
<i>Självfin.grad Plan och Miljö</i>	68%	68%
Självfin.grad MB	68%	70%
Livsmedelskontroll		
<i>Självfin.grad Livsmedelskontroll</i>	81%	82%
MHN tillsyn	74%	75%

Som tabellen nedan visar blev utfallet av årsarbetare inom tillsynen lägre både inom miljöbalkstillsynen och inom livsmedelskontrollen.

	Utfall 2018	Plan 2019	Utfall 2019	Plan 2020
Miljöbalkstillsyn	64,0	69,8	67,5	70,6
Livsmedel	52,5	49,0	47,8	48,0
Summa	116,5	118,8	115,3	118,6

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2018	Progn s helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	98,1 %			99,2 %	98,1 %	100 %	100 %	VB 2019
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	98,1 %			99,2 %		100 %	100 %	VB 2019
  Nämndens prognossäkerhet T2	- 2 %			-1 %		+/- 1 %	+/- 1 %	2019
Analys Avvikelsen beror primärt på högre tillsynsintäkter inom miljöbalkstillsynen trots lägre personalkostnader samt en generell försiktighet vid prognosarbetet.								

Nämndmål:

3.1.1 Utföra tillsyn motsvarande avgiften.

 Uppfylls helt

Analys

För tillsynens avgifter gäller den grundläggande principen att tid för vilken verksamhetsutövarna har betalat, ska återgäldas med tillsynstid. Detta är ett fundament för en legitim kommunal tillsyn. Varje tillsynsobjekt besöks dock inte årligen utan för många objekt sker tillsynen med något eller några års mellanrum. Nämnden följer upp detta på objektsnivå och per tillsynsområde. Detta är också en utgångspunkt i den årliga taxeöversynen.

Utförd tillsyn i förhållande till den planerade

Inspektioner utförs inte på alla tillsynsområden inom miljöbalkstillsynen. En stor del av tillsynen utgörs av granskningar av inlämnade utredningar, såsom miljörapporter och undersökningar utförda av konsulter som anlitas av verksamhetsutövarna.

Det totala antalet utförda tillsynstimmar inom miljöbalken överskred de planerade med cirka 2 procent – motsvarande cirka 1 600 timmar.

Inom kvicksilver (10 kap. Miljöbalken) har det totala antalet tillsynstimmar överskridit de planerade med närmare 80 procent. Detta förklaras bland annat av arbetet med förelägganden gentemot icke-sanerade tandvårdskliniker samt hantering av saneringsanmälningar.

På området förorenad mark (10 kap) har fler ärenden registrerats jämfört med 2018. Efterfrågan på stödjande arbete i planärenden ökar stadigt vilket bl.a. har bidragit till att indirekt debiterbara timmar fördubblades jämfört med 2018 och kraftigt översteg det planerade antalet.

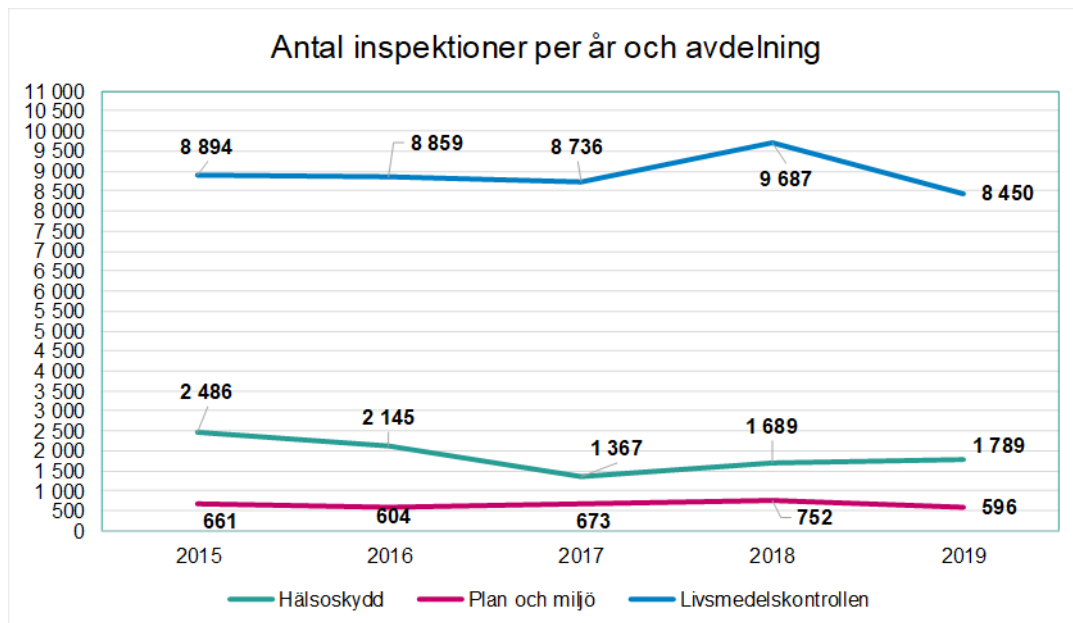
Inom livsmedelskontrollen har drygt 8 400 kontroller utförts av de ca 9 000 förväntade kontrollerna. Ett fåtal kontroller har inte kunnat genomföras av praktiska skäl, t.ex. att verksamheten varit tillfälligt stängd eller varit svår att få kontakt med. De kontroller som inte genomfördes under 2019 (cirka 300) kommer att utföras i början av 2020.

Detaljerad redovisning av utförd tid för miljöbalken respektive livsmedelskontrollen redovisas i bilaga 3 respektive 4.

Statistik över inspektioner

Nedan redovisas antalet inspektioner per avdelning under 2019 samt motsvarande utveckling under de fem senaste åren.

År	Månad	Insp LIVS	Insp HS	Insp PoM	Totalt
2019	1	772	77	48	897
2019	2	859	275	55	1 189
2019	3	874	174	107	1 155
2019	4	789	187	60	1 036
2019	5	797	220	66	1 083
2019	6	598	130	33	761
2019	7	524	25	24	573
2019	8	649	59	21	729
2019	9	833	153	35	1 021
2019	10	748	202	68	1 018
2019	11	646	244	51	941
2019	12	361	43	28	432
Totalt		8 450	1 789	596	10 835
Snitt månad		704	149	50	903

Antalet inspektioner av Livsmedelskontrollen återgick under året till en – ur ett historiskt perspektiv – mer normal nivå, vilket var helt i linje med 2019 års verksamhetsplan.

Hälso- och miljöskydds inspektionsvolymerna har under de senaste tre åren legat förhållandevis stabilt. Det stora antalet under 2015 och 2016 berodde på att avdelningen dessa år genomförde extra satsningar inom fastighetsägartillsynen.

Aktiviteter:

- Översyn av taxor med fast årsavgift. Utförd.
- Tillämpa system för uppföljning av utförd tillsynstid motsvarar betalade avgifter med särskild prioritering av verksamhetsutövare med fasta årsavgifter. Utförd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

● Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen bedriver ett kontinuerligt utvecklings- och förbättringsarbete för att säkerställa effektiva processer med hög kvalitet. Inom ett flertal områden fungerar nämndens expertfunktioner stödjande till andra förvaltningar och bolag inom staden, inte minst inom upphandlingsområdet. Miljöförvaltningen bedriver också, i enlighet med miljö- och hälso- och miljöskyddsnämndens riktlinjer för EU-policyarbete, ett aktivt påverkansarbete genom ett antal europeiska nätverk för att driva stadens och nämndens intressen. Vidare strävar

förvaltningen efter att vara en bra och attraktiv arbetsgivare med en god arbetsmiljö och generösa möjligheter till kompetensutveckling. Som arbetsgivare genomför miljöförvaltningen också årligen en omfattande lönekartläggning för att säkerställa att osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor inte föreligger. Förvaltningen har generösa flexidsramar och hemarbete tillåts i möjligaste mån, allt för att underlätta att kombinera förvärvsarbete med exempelvis föräldraskap.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex	84	83	85	83		82	82	2019
  Andel elektroniska inköp	86 %			78 %	86 %	70 %	tas fram av nämnden	VB 2019
  Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %			100 %		87 %	87%	2019
  Index Bra arbetsgivare	86			86		85	85	2019
  Sjukfrånvaro	3,1 %	2,1 %	3,5 %	3,2 %	3,1 %	3,3 %	tas fram av nämnden	VB 2019
  Sjukfrånvaro dag 1-14	1,1 %	0,8 %	1,2 %	1,1 %	1,1 %	1,1 %	Tas fram av nämnden/styrelse	VB 2019

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska tillsammans med utbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden utveckla gällande upphandling av livsmedelsprodukter som minskar klimatpåverkan samt säkerställa att staden ställer krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå i stadens upphandlingar	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

3.2.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ge stöd och råd till andra verksamheter i staden för att skapa ökad hållbarhet vid upphandlingar

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen leder kategoristyrningsrådet för fordon samt ingår i serviceförvaltningens kategoristyrningsråd och -team för upphandling av vitvaror. Förvaltningen bistår även

utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnder i deras uppdrag att beräkna koldioxidutsläpp från livsmedel som serveras inom stadens verksamheter.

Förvaltningens arbete med att ge stadens verksamheter stöd i kemikaliefrågor ingår i genomförandet av kemikalieplanen, som beskrivs under nämndmål 2.5.10.

Aktiviteter:

- Ansvara för kommunkoncernens gemensamma fordonshantering och för inköpskategorin fordon. Stötta förvaltningar och bolag vid inköp/leasing, avyttring, bilpooler, hyrbilar, lastcyklar m.m. Utförd.
- Vid behov stödja övriga nämnder och bolagsstyrelser med fordons- och drivmedelskompetens i samband med upprättande, utvärdering samt uppföljning av miljö- och klimatkrav vid upphandling av transporttjänster. Utförd.
- Bistå stadsledningskontoret med att utveckla gällande upphandling av livsmedelsprodukter som minskar klimatpåverkan. Utförd.
- Stödja serviceförvaltningen i arbetet med att ställa och följa upp kemikaliekrav i upphandling. Utförd.
- Stödja förvaltningar och bolag vid val av byggmaterial. Utförd.

Nämndmål:

3.2.2 MHN ska samarbeta och utbyta erfarenheter med andra städer och aktörer i Europa för att påverka EU-regelverket samt driva åtgärdsarbete och utveckling framåt.

Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen deltar i ett antal olika internationella nätverk såsom exempelvis Eurocities och C40 för att driva stadens och nämndens intressen i enlighet med miljö- och hälsoskyddsnämndens riktlinjer för EU-policyarbete. Miljöförvaltningen har under året deltagit vid Eurocities två miljöforummöten (med tillhörande arbetsgrupper) i Genua respektive Oslo där bland annat stadens arbete med implementeringen av vattendirektivet samt arbetet med lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster har presenterats.

Förvaltningen har under året också avslutat EU-projektet NonHazCity som framgångsrikt bidragit till kunskap om hur städer kring Östersjön kan arbeta för att minska spridningen av farliga kemikalier till Östersjön. Förvaltningen ingår som associate partner i NonHazCity 2 som leds av Riga stad och där syftet är att fortsätta implementera det arbetssätt som togs fram under NonHazCity. Förvaltningen har avslutat projektet BEL-NonHazCity som var ett systerprojekt till NonHazCity. BEL-NonHazCity finansierades av Svenska institutet och innebär att även Vitryssland kunde ingå i arbetet med att minska spridningen av miljögifter till Östersjön. Förvaltningen har ansökt om medel för BEL-NonHazCity2.

Öka marknadens efterfrågan på miljötekniska lösningar inom staden och internationellt genom GrowSmarter-projektet

Energieffektivisering mellan 28 och 78 % har uppnåtts i två äldre lokaler i Slakthusområdet och sex bostadshus i Valla-området. Energieffektivisering i en relativt nybyggd BRF i Årsta blir 14 % vilket är över förväntan. Energieffektiviseringsåtgärderna likväl som mobilitetsåtgärderna skulle ha stor effekt på CO₂ utsläpp om de skalades upp i hela staden och andra städer i världen.

En rapport avseende den tekniska utvärderingen levererades till EU i september och två rapporter om lösningarnas affärsmodeller har också levererats.

Slutsatser och rekommendationer angående de tolv smarta lösningarna har tagits fram inom arbetspaketen energieffektiv renovering, integrerad infrastruktur och mobilitet. Dessa presenterades på EU regions week i Bryssel i oktober tillsammans med två systerprojekt, och slutsatserna presenterades även på GrowSmarters avslutningskonferens i Stockholm den 3 december. Tillsammans med andra Smart City projekt har ett policydokument skrivits med förslag på lösningar till EU för att undanröja barriärer och införa incitament för att minska klimatutsläppen i Europa. De smarta lösningarna behöver skalas upp för att ge större genomslag för minskade CO₂-utsläpp.

Projektet har hittills i år redan visats upp för ca 500 personer från Sverige, EU och världen. Exempel på lösningar som redan idag skalas upp och/eller replikeras inom Stockholm är: i) den öppna fjärrvärmen där spillvärme från datacenters och livsmedelsbutiker matas in på fjärrvärmenätet, ii) varianter av smart belysning och smarta gatlampor som sparar energi och ger en trygg utomhusmiljö och iii) leveransrum i flerfamiljshus för direkt leverans av t.ex. e-handelsvaror och matleveranser. Stockholmshem ser mervärde för sina boende, förutsatt enkel utcheckningslösning, och överväger att bygga leveransrum i nyproduktion.

Delta och medverka i EU projekt och nätverk för att påverka och utbyta erfarenheter

Aktiviteter:

- Öka förståelsen i Europa för biobränslen som en viktig del i omställningen till fossilbränslefrihet. Detta ska ske genom att strategiska kontakter tas i Europa för att på så vis undvika att besvärliga restriktioner införs mot biobränslen. Utförd.
- Bevaka och påverka kommande direktiv i EU inom trafikområdet och energiområdet så att dessa på ett så bra sätt som möjligt bidrar till att Stockholm kan uppnå sina mål om fossilfrihet. Utförd.
- Delta i EU-projektet Eccentric samt i nätverken Eurocities, CNCA ICLEI och C40 för att där ta tillvara erfarenheter från andra städers åtgärdsarbete samt driva stadens intressen. Utförd.
- Delta i CNCA-finansierat projekt kring avskiljning och lagring av koldioxid tillsammans med Stockholm Exergi, Amsterdam, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors. Utförd.
- Delta i minst en ny EU-ansökan inom transportområdet under året. Utförd.
- Delta i Life IP Rich Waters. Utförd.

- Leda och delta i NonHazCity och BelNonHazCity. Utförd.

Öka marknadens efterfrågan på miljötekniska lösningar inom staden och internationellt genom GrowSmarter-projektet

Aktiviteter:

- Leda arbetet med projektet i Årsta så att de energieffektiviserade sex bostadshusen i Valla-området, två lokalerna i Slakthusområdet och en BRF i Årsta samt tillhörande smarta lösningar fungerar enligt plan så att 60 % lägre energianvändning uppnås. Utförd.
- Verka för att de smarta lösningarna visas upp tillsammans med industriparterna för ett stort antal internationella, nationella och lokala besökare. Utförd.
- Verka för att den tekniska och ekonomiska utvärderingen av lösningarna genomförs med hög kvalitet tillsammans med berörda höskolor. Utförd.
- Leda arbetet med projektet i Europa så att de 12 smarta lösningar inom energieffektiv renovering, integrerad infrastruktur och mobilitet i Stockholm, Köln och Barcelona demonstreras under 2019 och fokusera på att lösningarna utvärderas med hög kvalitet i de tre städerna, samt att rekommendationer för att underlätta omställningen till en fossilbränslefri stad sammanställs i en rapport som skickas till EU och miljö- och hälsoskyddsnämnden. Utförd.
- Samarbeta med andra Smart City projekt och internt i staden för att öka spridningen av de smarta lösningarna och med gemensamma krafter minska klimatutsläppen i Europa. Utförd.
- Arrangera en avslutningskonferens där nationella och internationella deltagare får information om hela projektets erfarenheter. Utförd.

Nämndmål:

3.2.3 Effektivisera och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen arbetar systematisk med att effektivisera förvaltningens interna processer. Förberedelserna inför bytet av verksamhetssystemet Ecos har fortsatt under året, med bl.a. registervård och kvalitetssäkring av förvaltningens processer. Liksom tidigare år genomfördes ett omfattande utbildningsprogram för att höja kunskapsnivån hos alla på förvaltningen. Bland annat anordnades ett stort antal kurser i Ecos, utbildningar i juridik samt kurser i klarspråk för handläggare och chefer. En mall för e-utbildningar, på stadens gemensamma utbildningsplattform, blev klar i slutet av året.

Under hösten har förvaltningen gjort två större översyner, dels avseende kommunikationsarbetet och dels vad gäller fortsatt arbete med digitalisering. Båda översynerna kommer att bli klara i början av 2020.

Aktiviteter:

- Utveckla e-utbildningar inom relevanta områden. Utförd.
- Vidta nödvändiga förberedelser inför övergång till Ecos 2 enligt införandeprojektets projektplan. Utförd.

Nämndmål:

3.2.4 Miljöförvaltningen ska erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter, en hälsosam arbetsmiljö, ett tydligt och inspirerande ledarskap och möjlighet till delaktighet och utveckling

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningens resultat i stadens medarbetarenkät är fortsatt goda. Förvaltningen uppnår 2019 ett resultat på 84 vad gäller aktivt medskapandeindex (AMI) vilket är en förbättring med en poäng från föregående år. Avseende indexet Bra arbetsgivare når förvaltningen ett resultat på 86, vilket är tre indexpunkter högre jämfört med samtliga fackförvaltningar 2019. Nyckeltalsinstitutet har också tilldelat miljöförvaltningen utmärkelsen Excellent arbetsgivare 2019, en utmärkelse som tilldelas den grupp på 10 procent som visar bäst resultat i kategorin ”Kartläggning av faktiska arbetsvillkor” av de deltagande organisationerna i rankingen för Attraktiv Arbetsgivarindex. En omfattande lönekartläggning genomförs årligen för att säkerställa att osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor inte föreligger.

Kompetensförsörjning

Förvaltningen har under 2019 fortsatt satsa på kompetensförsörjning i enlighet med den kompetensförsörjningsplan som beslutades för 2018-2023. Förvaltningen erbjuder attraktiva villkor i arbetet t.ex. i form av flexibla arbetstider och möjlighet att arbeta hemifrån som främjar balans mellan arbete och privatliv. Under 2019 har inga större personal- eller kompetensförändringar skett inom miljöförvaltningen och förvaltningen har i regel inga större problem att rekrytera eftersökt kompetens.

Långt och hållbart arbetsliv

Miljöförvaltningens sjukfrånvaro ligger på en relativt sett låg nivå och förvaltningen arbetar aktivt med friskvårdssatsningar och andra hälsofrämjande åtgärder. Samtliga chefer erbjuder årligen utbildning i arbetsmiljöfrågor och det systematiska arbetsmiljöarbetet är väletablerat inom förvaltningen. Skyddsronder genomförs årligen och den psykosociala arbetsmiljön följs upp bland annat vid framtagandet av handlingsplaner utifrån medarbetarenkäten.

Lika rättigheter och möjligheter samt diskriminering

Miljöförvaltningen har under 2019 arbetat med aktiva åtgärder utifrån de fem områdena arbetsförhållanden, löner och andra anställningsvillkor, rekrytering och befordran, utbildning och övrig kompetensutveckling samt möjligheter att förena förvärvsarbete med föräldraskap. Aktiviteter att fokusera på 2019 formulerades genom bred medarbetarförankring i samarbete med arbetstagarorganisationerna representerade på miljöförvaltningen. Miljöförvaltningen har vidare en grupp med likabehandlingsombud som träffas fyra gånger per år för att löpande utvärdera och följa upp arbetet. Inga diskrimineringsärenden har förekommit under 2019.

Aktiviteter:

- Etablera ett en grupp för tidigare anställda på sociala media plattformen LinkedIn för att på så vis öka kontaktytorna mot de som arbetar inom miljösvärg och bibehålla kontakten med kompetenta kollegor. Delvis utförd. LinkedIn-sida är startad och under utveckling.
- Utöka kontakterna med universitet och lärosäten. Fler marknadsföringstillfällen, fler föreläsningsutbyten, utökat erbjudande av praktikplatser för högskolestudenter. Utförd.
- Förbättrad introduktion av nyanställda. Webbaserad introduktionskurs för nyanställda som komplement till fysisk introduktion som sker en gång per halvår. Webbaserad grundkurs i förvaltningens ärendehanteringssystem. Mentor/Fadder för samtliga nyanställda. Delvis utförd. Webbaserade introduktionsmaterial är under framtagande.
- Som en följd av förändrade lagstiftningskrav kommer förvaltningens tidigare Jämställdhet och mångfaldsplan integreras i det systematiska arbetsmiljöarbetet, inklusive aktiva åtgärder för likabehandling så att diskriminering förebyggs och förhindras. Utförd.

Uppföljning av ekonomi

Efter kommunfullmäktiges beslut om budget 2019 fick nämnden en budget om 110,8 mnkr och därefter budgetjusteringar i två omgångar. Nedanstående tabell visar utveckling av nämndens budget för 2019.

	Kostnader	Intäkter	Netto
KF budget 2019	206,9	-96,1	110,8
Budgetjustering för lokala åtgärdsprogram	7,0		
Omslutningsförändringar	34,9	-34,9	
Budget avstämningsärendet	248,8	-131,0	117,8
Budgetjustering naturreservat	0,3		
Budget efter T1	249,1	-131,0	118,1
Omslutningsförändringar	3,0	-3,0	
Budget efter T2	252,1	-134,0	118,1

Det totala överskottet om 2,2 mnkr beror framförallt på:

- lägre kostnader, speciellt personalkostnader till följd av föräldraledigheter, personalavgångar och sjukskrivningar (1,3 mnkr)
- höga tillsynsintäkter trots lägre personalkostnader. Livsmedelskontrollen har prioriterat extraordinära kontroller och har därför inte hunnit utföra alla planerade kontroller för 2019. Enligt redovisningsreglerna periodiserades intäkter för ej utförda timmar om 0,9 mnkr till 2020.
- Lägre kostnader för köpta tjänster och konsulter

Inom flera extern finansierade projekt har aktiviteter flyttats fram till år 2020 vilket medför att kostnaderna under 2019 blivit något lägre än budgeterat. Det innebär att intäkterna från EU för dessa projekt också har blivit lägre. Senarelagda slutredovisningar medför att slutbetalningar kommer under 2020.

Överskottet förklaras av lägre kostnader än väntat. Det uttrycker också för det första att förvaltningen inte har initierat onödiga aktiviteter enbart för att på enklast möjliga sätt förbruka de anslagna medlen. Det finns hälsosam försiktighet i bedömningarna vid månadsprognoser. Förvaltningens effektivisering blev större än budgeterat. De verksamheter och aktiviteter som planerades i verksamhetsprogrammet har ju till allra största delen genomförts – men till lägre nettokostnad än beräknat. Överskottet motbalanserar något av högre tele- och datakostnader.

Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget

Budget och utfall per avdelning och totalt för MHN år 2019

Här följer en redogörelse för utfallet per avdelning:

mnkr	VP 2019	Utfall 2019	Diff mot VP 2019
<i>Intäkter</i>			
Plan och miljö	35,1	32,5	-2,6
varav miljöbilsprojekten	6,4	4,6	-1,8
Hälsoskydd	35,2	36,4	1,2
Livsmedelskontroll	47,4	47,1	-0,3
Miljöanalys	1,3	1,4	0,1
SLB-analys	13,9	13,6	-0,3
FC, Nämnd, Verksamhetsstöd, gemensamma kostnader, IT-projekt, MSL	1,2	1,2	0,0
Summa intäkter	134,0	132,1	-1,9

<i>Kostnader</i>			
Plan och miljö	67,1	65,8	-1,3
-varav miljöbilar	12,2	11,7	-0,5
Hälsoskydd	42,1	41,2	-1,0
Livsmedelskontroll	47,5	47,3	-0,3
Miljöanalys	32,2	31,0	-1,2
SLB-analys	21,8	22,0	0,2
FC, Nämnd, Verksamhetsstöd, gemensamma kostnader, IT-projekt, MSL	41,4	40,9	-0,5
Summa kostnader	252,1	248,0	-4,1
Netto	118,1	115,9	-2,2

Nämnden

Nämnden visar ett överskott om 0,2 mnkr som beror på lägre personalkostnader.

Förvaltningschef

Förvaltningschefens nettoutfall är högre än budgeterat på grund av högre personalkostnader och högre konsultkostnader för digitaliseringsarbete.

Plan och Miljö

För Plan och Miljö visar ett underskott om 1,3 mnkr. Det högre utfallet än budgeterat beror på:

- Lägre intäkter och kostnader inom projekten eftersom en del aktiviteter inom projekten skjuts fram till 2020. Beslut om slutredovisning för flera projekt kommer 2020 och då infaller intäkterna också under 2020.
- Högre kostnader på enhet energi och klimat som beror på högre personalkostnader
- Högre kostnader för utbildning och konferenser.

Hälsoskydd

Avdelningen Hälsoskydd visar ett överskott om 2,2 mnkr. Avdelningens extraordinära resultat beror på följande:

- Ökad debiteringsgrad inom handläggning av olägenheter, radon, riktad bostadstillsyn med flera områden.
- Fler köldmedieanläggningar än budgeterat.
- Många uppföljningsärenden med hög debiteringsgrad.
- Lägre personalkostnader pga. sjukskrivningar och personalomsättning. Avdelningen har fortsatt arbeta med att förenkla och effektivisera processerna och har levererat mer

med befintliga resurser. Därav hög självfinansieringsgrad för 2019 trots lägre tillsynsintäkter inom skola och förskola pga. färre tillsynsobjekt.

Livsmedelskontrollen

Livsmedelskontrollen visar ett utfall i nivå med budget.

Lägre intäkter från fasta årliga avgifter beror på minskade antal tillsynsobjekt samt överföring av 326 kontroller (motsvarande 0,9 mnkr) till 2020. På grund av personalbrist och prioritering av extra ordinär kontroll kunde inte alla timmar för fast årlig avgift 2019 levereras. Enligt god redovisningssed och livsmedelslagstiftningen periodiserades intäkter om 0,9 mnkr avseende dessa timmar till år 2020. Kontrollen kommer att utföras i början av 2020.

Lägre fasta årliga avgifter balanserades delvis med högre intäkter inom övriga tillsynsintäkter samt lägre kostnader.

De 110 kontroller från 2018 (motsvarande 0,5 mnkr) som inte kunde levereras 2018 och därmed periodiserades till 2019, utfördes under det gångna året. De periodiserade intäkterna användes till täcka personalkostnader för extra personal som utförde kontrollerna.

Miljöanalys

Nettoutfallet för Miljöanalys var 1,3 mnkr lägre än budgeterat beroende på

- Ej förbrukade medel för arbete med framtagande av underlag för lokala åtgärdsprogram för vatten enligt Handlingsplanen för god vattenstatus (0,1 mnkr).
- Lägre personalkostnader pga. vakanser, försenade rekryteringar och sjukskrivningar (1,0 mnkr)
- Högre intäkter som beror på vidarefakturerings av kostnader inom lokal åtgärdsprogrammen till grannkommunerna (0,2 mnkr)

SLB

SLB-analys visar ett underskott om 0,5 mnkr. Minskade intäkter i förhållande till budget beror främst på kvarstående arbete som utförs 2020 men var budgeterat 2019.

Högre kostnader beror på främst på utbyte av äldre mätutrustning och datorer samt indexuppräknings av licenskostnader.

Verksamhetsstöd

Avdelningen Verksamhetsstöd uppvisade ett överskott om 0,7 mnkr som beror på vakanser och tjänstledigheter samt lägre kostnader för köpta tjänster och konferenser.

Gemensamma kostnader

De förvaltningsgemensamma kostnaderna visar ett utfall i nivå med budget. Lägre kostnader inom frisk- och hälsovård motbalanseras av högre tele- och datakostnader.

Nedanstående tabell beskriver förvaltningens intäkts- och kostnadsutveckling åren 2015-2019.

Miljöförvaltningens intäkter och kostnader 2015-2019 (mnkr)

Intäkter	2015	2016	2017	2018	2019
Miljöbalkstillsyn	47,1	46,1	46,8	47,4	52,0
Livsmedelskontroll	41,3	43,7	45,1	47,5	47,1
Summa tillsyn	88,4	89,7	91,9	94,9	99,1
Uppdragsverksamhet/SLB	9,4	11,3	13,0	13,4	13,6
Miljöbilsprojekten	6,5	4,6	2,7	3,9	4,6
Kompetensfonden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga intäkter	16,4	13,3	19,2	20,9	14,8
Summa intäkter	120,7	119,0	126,8	133,1	132,1
Kostnader					
Personalkostnader	132,7	141,3	155,0	162,4	167,4
Konsult/köpta tjänster	24,8	34,8	35,3	39,1	31,0
Lokalkostnader	13,1	13,1	13,2	13,3	15,0
Tele och data	10,9	10,9	12,1	12,4	12,8
Övrigt inkl. avskrivningar	27,5	22,3	20,3	20,9	21,8
Kostnader	208,9	222,3	235,9	248,1	248,0
Netto	88,2	103,3	109,1	115,0	115,9

Intäkterna för tillsyn enligt miljöbalken uppgick till 52,0 mnkr och var 2,6 mnkr högre än utfallet 2018. Ökningen från 2018 beror delvis på högre timtaxa och delvis på ökning av antal debiterade timmar inom hälsoskydd.

För livsmedelskontrollen uppgick intäkterna till 47,1 mnkr och var 0,4 mnkr högre än utfall 2018 som beror på lägre fasta årliga avgifter. Rörliga intäkter som extra offentlig kontroll och första årskontroller är högre än budgeterat på grund av mer tid har åtgått till uppföljning av bristande verksamheter samt att nystartade verksamheter i högre utsträckning än tidigare har blivit kontrollerade i nära anslutning till att de påbörjas. På grund av personalbrist och prioritering av extra ordinär kontroll kunde inte alla timmar för fast årlig avgift 2019 levereras och därför överfördes 326 kontroller (motsvarande 0,9 mnkr) till 2020.

Tabellen ovan visar också att intäktsökningen för tillsynen har varit kraftig, 10,7 mnkr för period 2015-2019.

Totala kostnader för 2019 ligger på samma nivå som 2018. Personalkostnaderna är förvaltningens största kostnadspost och utgör 67 % av totala kostnader. Personalkostnader för 2019 ökade till följd av lönekostnadsökningar (3,19 % med snedsitsjusteringar och dylikt inkluderat, 2,21 % inom ordinarie löneöversyn).

Konsultkostnader och kostnader för köpta tjänst var lägre år 2019 än 2018. Det beror på lägre kostnader inom externfinansierade projekten samt avslutade projekt inom digital förnyelse. Kundförlusterna för 2019 är på samma nivå som 2018.

Uppföljning av budget enligt kostnadsslagsnivå

Tabellen nedan visar avvikelser per kostnadsslagsnivå.

<i>Mnkr</i>	Nämndens budget	Utfall 2019	Avvikelse	Förklaring
Kostnader				
Tillsyn/myndighetsutövning	120,7	119,2	-1,6	Lägre personalkostnader pga. sjukskrivningar och personalomsättning
Miljöövervakning	48,6	49,1	0,5	Högre tele och data kostnader och högre kostnader för köpta tjänster
Miljöbilar	12,2	11,7	-0,5	Lägre intäkter och kostnader inom miljöbilsprojekten.
Energi och klimat	12,9	13,8	0,9	Högre personal- och konferenskostnader
Gemensam verksamhet	40,0	39,8	-0,2	Lägre personalkostnader som delvis motbalanseras med högre kostnader inom digitalisering.
Externfinansierade projekt	16,1	13,1	-3,0	Lägre kostnader och intäkter inom projekten. Förläggning av projekten samt senarelagda slutredovisningar.
Summa kostnader	250,4	246,6	-3,8	
Intäkter				
Tillsyn/myndighetsutövning	-99,2	-100,0	-0,8	Högre intäkter inom timdebitering inom miljöbalken
Miljöövervakning	-11,6	-12,7	-1,1	Ökade intäkter pga. högre efterfrågan efter luftmätningar samt deltagande i forskningen.
Miljöbilar	-6,4	-4,6	1,8	Lägre intäkter och kostnader inom miljöbilsprojekten (senarelagd godkännande av slutredovisning).
Energi och klimat	-0,7	-1,3	-0,6	Tillkommande intäkter inom gemensam konferens Building sustainability
Gemensam verksamhet	0,0	-0,1	0,0	
Externfinansierade projekt	-16,1	-13,4	2,6	Lägre kostnader och intäkter inom projekten. Förläggning av projekten samt senarelagda slutredovisningar.
Summa intäkter	-134,0	-132,1	1,9	
avskrivningar	1,7	1,4	-0,3	
internräntor	0,0	0,0	0,0	
Verksamhetens nettokostnader inkl. kap kostnad	118,1	115,9	-2,2	

Resultat jämfört med prognos

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beräknade kostnader inklusive avskrivningar i tertialrapport 2 2019 uppgick till 252,1 mnkr. Resultatet i bokslutet 2019 var 248,0 mnkr vilket ger 1,6 procents avvikelse från prognosen i andra tertialrapporten.

Intäkterna beräknades i tertialrapport 2 till 134 mnkr. Resultatet i bokslutet blev 132,1 mnkr,

vilket ger 1,4 procents avvikelse från prognosen i andra tertialrapporten.

Nettobudgetavvikelse jämfört med T2 prognos blev 2,2 mnkr, dvs. 1,9 %. Därmed uppfyller nämnden inte mål för prognossäkerhet om 1 %.

Avvikelsen mot T2 prognos beror främst på högre tillsynsintäkter inom miljöbalken samt lägre personalkostnader p.g.a. föräldraledigheter och personalomsättning. Det finns därtill en allmän försiktighet när förvaltningen gör prognoser. Många områden/projekt med tämligen liten omsättning gör prognoser och även om var och en av dem har ett begränsat reservutrymme för att med säkerhet kunna infria den lämnade prognosen, kan summan av alla dessa ”reserver” bli betydande och därmed påverka prognossäkerheten.

Investeringar

Förvaltningen har en investeringsbudget om 1,3 mnkr. Utfallet 2019 blev 1,4 mnkr. Avvikelsen om 0,1 mnkr beror på något större inköp av nya luftmätningsinstrument samt aktivering av en leasingbil om 0,2 mnkr.

Analys av balansräkning

Enligt stadens anvisningar ska balansräkningen för år 2019 kommenteras i jämförelse med balansräkningen år 2018:

- Kundfordringarna var 13,3 mnkr år 2019, det vill säga 2,1 mnkr lägre jämfört med år 2018. Detta beror på att förvaltningen har blivit bättre att fakturera löpande under året.
- Förvaltningen har inga fordringar mot anställda per den 31 december 2019.
- Övriga kortsiktiga fordringar var 2,0 mnkr år 2019, dvs. 4,6 mnkr lägre jämfört med år 2018 som beror på färre antal projekt som finansieras via Digital förnyelse/Smart stad än under 2018. Enligt anvisningar skickas faktura till SLK i februari 2020.
- Förutbetalda kostnader, vilket främst består av hyra för första kvartalet år 2020 samt IT-licenser, var på samma nivå som 2018.
- Upplupna intäkter år 2019 uppgick till 1,2 mnkr och var 0,5 mnkr högre än år 2018. Fakturering av tillsynsavgifter som utfördes i början av januari men avser 2019 bokas upp som upplupen intäkt.
- Kortfristiga skulder till kreditinstitut och kunder ökade med 0,2 mnkr under 2019 eftersom leasade bilar måste aktiveras i balansen enligt nya redovisningsregler.
- Leverantörsskulder uppgick till 17,0 mnkr och var 6,6 mnkr lägre år 2019 än år 2018 vilket förklaras av mindre inflöde av fakturor sent i december 2019.
- Övriga kortfristiga skulder, som avser förskottsinsbetalda projektmedel från EU och andra bidragsgivare, var 10,2 mnkr det vill säga 5,8 mnkr lägre år 2019 än 2018 beroende på utbetalda medel inom projekten (främst GrowSmarter).
- Förutbetalda intäkter uppgick till 1,6 mnkr vilket var på samma nivå som 2018. Livsmedelskontroll lyckades leverera de fakturerade och periodiserade timmar från 2018. Cirka 630 timmar avseende fasta årliga livsmedelskontroller för år 2019 kunde inte levereras p.g.a. personalbrist och prioritering av extraordinära kontroller vid brister.

Dessa har enligt god redovisningssed och livsmedelslagstiftningen periodiserats till år 2020.

- Övriga interimsskulder var lägre år 2019 än 2018 eftersom leverantörsfakturorna kom i tid under december så att färre antal leverantörskostnader behövdes bokas upp som upplupna kostnader.

Balansräkning			
Period: 201900-201913		Kr	
		Förändring	
	Per 2018-12-31	201901-201913	Per 2019-12-31
Anläggningstillgångar	1 801 334,93	4 544,74	1 805 879,67
12 Maskiner och inventarier	1 801 334,93	4 544,74	1 805 879,67
Omsättningstillgångar	28 498 351,74	-6 905 963,59	21 592 388,15
15 Kundfordringar	15 461 120,00	-2 152 351,00	13 308 769,00
161 Fordringar hos anställda	12 272,00	-12 272,00	0,00
165 Fordringar hos staten	0	0	0
166 Andra kortfristiga fordringar	6 633 980,84	-4 628 907,74	2 005 073,10
167 Ingående mervärdesskatt	0	0	0
16 Diverse kortfristiga fordringar	6 646 252,84	-4 641 179,74	2 005 073,10
171 Förutbetalda kostnader	5 676 956,90	-637 980,85	5 038 976,05
175 Upplupna intäkter	714 022,00	525 548,00	1 239 570,00
179 Övriga interimsfordringar	0	0	0
17 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	6 390 978,90	-112 432,85	6 278 546,05
Summa Tillgångar	30 299 686,67	-6 901 418,85	23 398 267,82
Eget kapital	12 595 530,76	-5 658 791,51	6 936 739,25
20 Eget kapital	12 595 530,76	-5 658 791,51	6 936 739,25
Avsättningar	0	0	0
Långfristiga skulder	0	0	0
Kortfristiga skulder	-42 895 217,43	12 560 210,36	-30 335 007,07
24 Kortfristiga skulder till kreditinstitut och kunder	565,00	-250 522,00	-249 957,00
25 Leverantörsskulder	-23 615 912,72	6 614 760,01	-17 001 152,71
26 Moms och särskilda punktskatter	0	0	0
28 Övriga kortfristiga skulder	-15 949 242,97	5 771 794,00	-10 177 448,97
291 Upplupna löner	-127 423,85	7 423,85	120 000,00
293 Upplupna sociala avgifter	-55 306,60	3 006,60	52 300,00
295 Förutbetalda intäkter	-1 634 630,00	52 122,00	-1 582 508,00
299 Övriga interimsskulder	-1 513 266,29	361 625,90	-1 151 640,39
29 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-3 330 626,74	424 178,35	-2 906 448,39
Summa Skulder & Eget kapital	-30 299 686,67	6 901 418,85	-23 398 267,82

Bedömning av nämndens interna kontroll

Analys

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att den interna kontrollen under år 2019 varit tillräcklig. Avdelningsvisa genomgångar samt övriga kontrollaktiviteter har inte uppvisat några väsentliga avvikelser. Revisionskontorets granskning har genomförts utan anmärkning.

Kvalitetsarbete

Miljöförvaltningen arbetar kontinuerligt med att utveckla processer och arbetssätt för ökad effektivitet och än högre kvalitet. Kvalitetsarbetet bedrivs till stor del decentraliserat på miljöförvaltningen där medarbetare har som mål att ständigt utveckla och förbättra processerna inom sina respektive sakområden. Från administrationens sida görs löpande översyner av rutiner och processer i syfte att förenkla, och där det är möjligt, digitalisera arbetssätten. Förvaltningen har under hösten även genomfört ett större arbete med att se över potentialen för digitalisering, automatisering och AI inom verksamheten i sin helhet.

Övrigt

Synpunkter och klagomål

Ytterst få serviceanmärkningar inkommer på miljöförvaltningens verksamhet. Klagomål på nämndens beslut i specifika ärenden registreras i det pågående ärendet och besluten är överklagningsbara. Handläggning av inkomna serviceanmärkningar, det vill säga klagomål på förvaltningens bemötande eller handläggning, ska ske omgående och återkoppling ska ges till den klagande inom 15 arbetsdagar. Under perioden 1 januari till 31 december har fem serviceanmärkningar registrerats. Samtliga serviceanmärkningar hanterades inom föreskriven tid med återkoppling till den klagande inom 15 arbetsdagar.

Nämndbeslut och ärendebalans

Nämnden har sammanträtt 10 gånger under året och behandlat 190 ärenden.

Ärendebalansen kan utläsas genom att jämföra antalet nya och avslutade ärenden inom samma år. Minst lika många ärenden som upprättas måste avslutas inom samma period för att obalans inte ska uppstå. För 2019 ligger balansen på 97,1 %. 19438 ärenden upprättades vilket är 55 fler än 2018. 18868 ärenden avslutades vilket är 254 färre än 2018 och är 570 färre än nya ärenden.

9320 ärenden var öppna vid årsskiftet 2019/2020 vilket är 756 fler än vid förra årsskiftet.

Av ärenden som avsåg anmälan, ansökan eller klagomål inkom 3019 via e-tjänsterna vilket utgör 42,9 % av de ärendetyperna.

Period	Nya ärenden	Avslutade ärenden	Öppna ärenden (1)
2010	15129	15474	6029
2011	21856	21594	6368

Period	Nya ärenden	Avslutade ärenden	Öppna ärenden (1)
2012	17384	17439	6729
2013	17128	17237	6835
2014	17880	18193	6657
2015	18835	17336	8361
2016	18791	18732	8522
2017	18345	18602	8382
2018	19383	19122	8564
2019	19438	18868	9320

Not 1: Öppna ärenden avser läget vid årets slut.

Ärendestatistik för 2019 inom tillsynsområden

Avdelning	Nya ärenden	Avslutade ärenden	Ärendebalans	Öppna ärenden (1)
Plan och miljö	1579	1496	94,7 %	1509
Hälsoskydd	4797	4615	96,2 %	4363
Livsmedel	11720	11663	99,5 %	2455

Not 1: Öppna ärenden avser läget vid årets slut.

Överklaganden

Det har under året kommit in 155 avgöranden från överinstanser där överklagade beslut från miljö- och hälsoskyddsnämnden har prövats i sak.¹ Det är en viss ökning jämfört med föregående år då 121 avgöranden inkom. Liksom tidigare år härrör en majoritet av avgörandena från beslut som meddelats och överklagats före år 2019.

Tidigare års trend att handläggningstiden för nämndens överklagade ärenden hos länsstyrelsen kraftigt ökar upplevs av förvaltningen både fortgå och förvärras. Det innebär att det inte sällan tar upp till ett år, och ibland mer än så, för överklagandet att passera första instans. Detta är ett stort problem för nämnden eftersom ett beslut som huvudregel inte gäller förrän det har vunnit laga kraft, det vill säga inte längre kan överklagas. Så länge beslutet är överklagat och överprövande myndighet inte har fattat beslut i frågan är alltså verksamhetsutövaren som regel inte skyldig att följa nämndens föreläggande. Extra problematiskt är de exempel på förelägganden som förordnats gälla omedelbart men där inte heller inhibitionsfrågan har prövats innan föreläggandet skulle vara uppfyllt. Förvaltningen har för avsikt att under 2020 skala upp sina försök att i samråd med länsstyrelsen försöka hitta en lösning på problemet.

¹ Statistiken inkluderar därmed inte avgöranden där nämndens beslut inte har prövats av överinstans (avvisning och avskrivning) eller avgöranden där nämnden varit part men inte fattat något beslut (utdömande av vite och tillståndsprövningar med nämnden som remissinstans).

Nämndens beslut har fastställts (inklusive avgöranden där prövningstillstånd inte har meddelats) i 118 fall, vilket utgör 76 procent av alla överklaganden. Motsvarande andel för år 2018 var 83 procent av totalt 121 överklaganden. Förvaltningen konstaterar att andelen beslut som står sig har gått ned något jämfört med föregående år. Detta beror till stor del på att antalet återförvisningar (dvs. där överinstansen inte tar ställning till nämndens beslut i sak utan anser att ärendet behöver utredas mer) har ökat samt att länsstyrelsen beslutade att principiellt avgöra en adressatsfråga, vilket innebär att sju av nämndens beslut samtidigt upphävdes på formell grund. Med detta i beaktande konstaterar förvaltningen att det generella utfallet av överinstansernas avgöranden ligger på ungefär samma nivå som tidigare år, vilket är ett fortsatt gott betyg för nämndens tillsynsverksamhet.

	Totalt	MHN beslut fastställt	MHN beslut delvis ändrat	MHN beslut helt ändrat	Ärendet återförvisas	Fråga om PT
MÖD	3	3				3
MMD	31	23	1	3	4	
HFD						
KR						
FR	3	3				
LST	118	89	3	18	8	
Totalt	155	118	4	21	12	3

Nämndens beslut har under år 2019 i 25 fall ändrats eller upphävts helt eller delvis och i 12 fall upphävts och återförvisats för fortsatt handläggning, dvs. totalt 37 fall. Förra året var motsvarande siffra totalt 22 fall och året innan 10 fall. De beslut som har återförvisats gäller, liksom tidigare år, framför allt olägenhetsärenden där nämnden har fått tillbaka ärendet för fortsatt utredning. Av de beslut som ändrats helt har 7 fall avsett utredningsförelägganden som riktats mot den som bedriver verksamhet i lokalen men där länsstyrelsen anser att föreläggandet istället borde ha riktats mot fastighetsägaren. I flera av de övriga fall där nämndens beslut har upphävts av länsstyrelsen har nämnden vidare vunnit bifall för sitt överklagande i högre instans, varmed nämndens beslut trots allt slutligen fastställts.

I oktober 2019 beslutade JO att kritisera nämnden för långsam handläggning under 2018 av ett olägenhetsärende. Nämnden hade i sitt yttrande tidigare under året medgett brister i handläggningen och redovisat de åtgärder för att driva ärendet framåt som vidtagits.

Under året har ett flertal principiellt viktiga, och i vissa fall medialt uppmärksammade frågor, prövats som förtjänar att nämnas kort. Vad gäller frågan om kasserad frityrolja ska betraktas som verksamhetsavfall eller avfall jämförbart med hushållsavfall har nämnden under året vunnit bifall i mark- och miljödomstolen för sitt överklagande av länsstyrelsens beslut år 2018. Domarna är dock överklagade till Mark- och miljööverdomstolen och frågan väntas slutligt avgöras under 2020. Under året har nämnden vidare vunnit framgång i både Högsta förvaltningsdomstolen och Kammarrätten i Stockholm för sin uppfattning att ett vite som gäller omedelbart också ska kunna dömas ut innan föreläggandet har vunnit laga kraft. Genom

domen har praxis från 1980 ändrats och nämndens möjlighet att mer effektivt använda vite som påtryckningsmedel avsevärt förbättrats. Därutöver har länsstyrelsen beslutat upprätthålla nämndens uppmärksammade förbud mot att förmedla transport av hushållsavfall via en digital annonsplattform för privatpersoner (TipTapp). Beslutet är överklagat till mark- och miljödomstolen. Länsstyrelsen har också upprätthållit nämndens beslut att förelägga Tiptapp att inkomma med uppgifter m.m. och därigenom har konstaterats att en verksamhet med annonsplattform för att koppla samman avfallslämnare med –transportör innebär att bolaget är mäklare av avfall i miljöbalkens mening. Bolaget har överklagat beslutet till mark- och miljödomstolen men sedermera återkallat överklagandet. Länsstyrelsens beslut i denna del står alltså fast. Avslutningsvis har nämnden i ett av prövningsmålen avseende utbyggnaden av tunnelbanans blåa linje vunnit bifall för krav på kompensationsåtgärder avseende Sundsta backe, vilket är en typ av villkor som är ganska ovanligt i dylika mål.

Status för projekt med särskild finansiering

Clarity

EU-projektet Clarity presenterades i Jönköping den 5 september i samband med klimatveckan. Pilotprojektet i Stockholms stad med modellering för att utvärdera effekter av skyfall och hur olika grönstrukturlösningar kan implementeras för att minska effekterna har påbörjats. Målsättningen är att kvantifiera kapaciteten som grönstrukturlösningar kan ge för att minimera effekter av skyfall i en hårdgjord miljö och utvärdera vilka begränsningarna är samt vilken effekt dagvattenlösningar och en skyfallstunnel kan ha. Arbetet genomförs i samarbete mellan miljöförvaltningen och WSP. En referensgrupp har bildats där även trafikkontoret, Östermalms stadsdelsförvaltning samt Stockholm Vatten och Avfall ingår. Pilotprojektet är beräknat att avslutas under våren 2020.

Intäkter var för 2019 483 tkr vilket motsvarats av kostnader.

Allt om Stockholmsluften - nu och kommande dagarna

I början av 2019 färdigställdes en prototyp för automatiska luftkvalitetsprognoser som beaktar både lokala och regionala luftföroreningar samt björkpollen. Under våren genomfördes en tvåmånaders utvärderingsstudie där ca 25 astmatiker dagligen fick tillgång till dessa luftkvalitetsprognoser tillsammans med ett frågeformulär. Resultaten från denna studie håller på att analyseras och skall publiceras. Erfarenheterna från enkätstudien skall användas för att avgöra nyttan av luftkvalitetsprognoserna samt för att få synpunkter på funktionalitet i prognossystemet. Under sommaren och hösten har förvaltningen fokuserat på att förbättra kvaliteten i prognoserna samt börjat arbetet med att definiera hur resultaten skall distribueras genom en app för smarta telefoner. Under året har projektet haft kontakt med stadsledningskontoret för försäkring om att ansträngningarna följer stadens satsningar på digitalisering och smart och uppkopplad stad, inklusive öppna data.

Intäkter var för 2019 1235 tkr vilket motsvaras av kostnader.

NonHazCity

NonHazCity avslutades i februari 2019 efter tre års arbete. Projektet finansierades av Interreg Östersjön och var utsett till "Flagship project" inom Östersjöstrategin. Stockholms stad var "Lead Part" och totalt deltog 18 partners (kommuner, avloppsreningsverk, universitet och NGOs – icke-statliga organisationer) från Sverige, Finland, Estland, Lettland, Litauen, Polen och Tyskland. Den totala projektbudgeten var 3 546 797 Euro, varav Stockholms del var 773 653 Euro.

I de deltagande kommunerna har källor till skadliga ämnen identifierats och prioriterats, kemikalieplaner tagits fram och informationsarbete har genomförts riktat till verksamhetsutövare och invånare, för att få dessa att minska sin användning av skadliga ämnen. Städerna har också arbetat med den egna kemikalieanvändningen genom att till exempel ställa krav i upphandling, byggande och ta fram kemikalierregister, för att förbättra förutsättningarna för substitution av skadliga ämnen. I slutändan är målet en minskad spridning av skadliga ämnen från städer till Östersjön. I Stockholm har åtgärder genomförts i linje med den nuvarande kemikalieplanen och har gett viktig input till framtagandet av den nya.

Utöver att leda arbetet har Stockholms stad bland annat analyserat material och varor som används i förskolor i Stockholms stad. Resultaten visar att gamla leksaker, vilmadrasser och andra varor ofta innehåller för höga halter av ämnen som idag bedöms skadliga och är reglerade, medan halterna i nya varor och material sällan överskrider gränsvärden för begränsade ämnen. I en rapport som fick stort genomslag beräknades att cirka två ton ftalater och ett par hundra kilo flamskyddsmedel har tagits bort från stadens förskolor genom arbetet med att byta ut gamla madrasser och plastleksaker.

I januari hölls en välbesökt slutkonferens i Riga och i november deltog förvaltningen vid ett möte ordnat av Life-programmet och berättade om projektet som väckte stort intresse bland såväl EU-institutioner som andra aktörer. En ansökan om fortsättning i 18 månader har beviljats, och NonHazCity2 startade 1 september. Förvaltningen medverkar där som associate partner.

BEL-NonHazCity

Bel-NonHazCity avslutades i juni 2019. Projektet finansierades av Svenska Institutet, och syftet var att aktiviteter som genomförs i Östersjöländerna inom NonHazCity också ska kunna genomföras i Vitryssland. Budgeten var 700 000 SEK, varav Stockholms del ca hälften. Stockholm ledde projektet och hade en partner i Vitryssland som genomförde aktiviteter i två kommuner, Vilejka och Ivie.

Möten med den vitryska partnern har hållits i samband med NonHazCity-möten och representanter från kommunerna har deltagit på NonHazCitys internationella seminarium. Projektstarten i de vitryska kommunerna blev försenad på grund av administrativa hinder och en ansökan om förlängning av projektet t.o.m. juni 2019 lämnades därför in och beviljades. Ett slutseminarium hölls i Minsk i april 2019.

Drizzle

Drizzle är ett kompetenscentrum för dagvatten som erhållit medel från Vinnovas² kompetenscentrumprogram. Projektet startade 1 september 2017 och pågår fram till 2022 med eventuell förlängning i ytterligare fem år. Luleå Tekniska Universitet leder projektet och Stockholms stad samt Stockholm Vatten och Avfall AB ingår som partner tillsammans med ytterligare nio parter. I kompetenscentret ska Luleå Tekniska Universitet bedriva forskning i världsklass i nära samarbete med företag och offentliga aktörer. Den totala projektbudgeten är 110 100 000 kr, varav Stockholms del är 6 750 000 kr.

Stockholms stads åtagande är bland annat att ta fram ett lokalt åtgärdsprogram för Riddarfjärden som ett ”case” inom ramen för forskningsprojektet, där partners inom kompetenscentret har ett konkret projekt att samarbeta kring. Målet med Drizzle är att på lång sikt bidra till att ta fram nya metoder och teknologier som kan ersätta existerande dagvattensystem med nya mer hållbara sådana. Parallellt med detta, och på kortare sikt, kommer nya kompletterande lösningar för att förbättra existerande dagvattensystem att tas fram.

Under året har arbetet med det lokala åtgärdsprogrammet Riddarfjärden fortsatt där bland annat en workshop tillsammans med parter i Drizzle anordnats. Dessutom har en kommun-doktorand anställts av Stockholm stad. Doktorandtjänsten är utformad så att 80 procent av tiden läggs på forskning av mikroplast i dagvatten och 20 procent inom den kommunala verksamheten. Under året har provtagning av sediment från dagvattendammar i bland annat Stockholm genomförts i syfte att analysera andelen mikroplast i sedimenten. Sedimenten kommer även att analyseras för ett antal miljögifter för att utreda hur sedimenten bör hanteras när anläggningarna ska tömmas.

Anonyma källor

Anonyma källor är ett forskningsprojekt som erhållit medel från Formas. Projektet startade i september 2016 och pågår fram till september 2021. Luleå Tekniska Universitet leder projektet och Stockholms stad ingår tillsammans med Dag och Nät samt NCC som parter i projektet. Den totala projektbudgeten är 14 676 000 kr, varav Stockholms del är 3 125 000 kr som består i personal och resekostnader.

Syftet med projektet är att öka kunskapen om vilket bidrag olika källor har av organiska och oorganiska ämnen till dagvattnet samt identifiera hur dessa ämnen riskerar att påverka miljön var för sig och i kombination med andra ämnen. Genom att utöka kunskapen inom området kan beslutsunderlag förbättras och spridningen av miljöstörande ämnen via dagvattnet minska.

Under året har avrinnande vatten från uppbyggda tak med olika takbeläggningar fortlöpande analyserats i Luleå och de första resultaten har publicerats i en licentiatavhandling. Provtagningen har även vid ett par tillfällen utökats med snabbanalys av toxicitet i avrinnande vatten genom så kallade Microtox®. Detta för att få en indikation om förekommande halter är akuttoxiska. Även provtagning av dagvatten för analys av miljögifter har fortsatt under året.

Yteffektiv dagvattenrening

² Sveriges innovationsmyndighet

Yteffektiv dagvattenrening är ett forskningsprojekt som finansieras av Formas. Projektet startade 2016 och pågår fram till 2021. Luleå Tekniska Universitet leder projektet och Stockholms stad ingår tillsammans med Dag och Nät, Svenskt Vatten samt Purac AB, Kemira AB, Järven Ecotech AB och Veg Tech AB som parter i projektet. Den totala projektbudgeten är 18 364 450 kr, varav Stockholms del är 120 000 kr som består i personal och resekostnader.

Projektets syfte är att utvärdera sex avancerade tekniker för dagvattenrening som kan bidra till att utveckla yteffektiva reningssystem som kan användas i tät bebyggda områden. Följande tekniker ska utvärderas; flockulering av föroreningar med luftning och kemisk fällning (både i laboratorium och i fält), flytande våtmarker, rasterstruktur för förbättrad rening i dammar, membranfiltrering i laboratorium samt zeolitfilter för kopparrening i fält. Dessutom ska strategier för hur undersökta reningskomponenter kan integreras i såväl existerande dagvattensystem som i bebyggd stadsmiljö tas fram tillsammans med rekommendationer till kommuner.

I Stockholm har provtagning av anläggningen med zeolitfilter tillhör Nationalmuseet fortsatt. Sammanlagt har fem provtagningstillfällen analyserats med avseende på koppar, zink, natrium och aluminium. Även näringsämnen och bakterier har analyserats för att se om filtret kan rena även dessa ämnen i avrinnande vatten. Provtagningen har nu pågått i ett och ett halvt år därigenom har filtrets reningsförmåga över tid kunna studeras.

iWater

Miljöförvaltningen har sedan 2016 deltagit i delprojektet iWater inom Digital Demo fokusområde Tillgång till rent vatten.

Fokus i iWater är att utveckla ett nätverk för vattenövervakning, placera ut sensorer och genom realtidssystem identifiera kemiska ämnen och patogener i hela livscykeln för stadens vattenförsörjning. Projektet kommer att genomföras i Stockholm, från upptagningsområde och genom Mälaren till slutanvändaren, och tillbaka till sjön genom avloppssystemet.

I samband med att projektet fortskrider har miljöförvaltningen i samverkan med Ericsson, Stockholms Universitet, Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm Vatten och Avfall AB, Linköpings Universitet samt Telia ansökt och beviljats medel från Vinnova att utveckla projektet i det som kallas för iWater Phase II. Miljöförvaltningen är koordinator för projektet, som sträcker sig från 2018 till 2020 och har en totalbudget på 6 mkr. Miljöförvaltningens del uppgår till 322 tkr. De största bidragstagarna är universiteten.

I slutet på 2018 kunde en segdragen tvist om hur immateriella rättigheter skulle regleras lösas genom ett avtal mellan högskolorna och de medverkande privata företagen. Under 2019 gick den tidigare sensorn sönder och en ny har fått införskaffas. Den kommer att under hösten placeras utanför Lovöns vattenverk. Ovanstående har medfört att arbetet är något försenat i förhållande till den ursprungliga tidsplanen.

LIFE IP Rich Waters

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt har beviljats medel från EUs finansieringsprogram för miljöförbättrande åtgärder för att bedriva projektet LIFE IP Rich Waters. Projektet syftar till att effektivisera åtgärdsarbetet för ett fullt genomförande av åtgärdsprogrammet för Norra Östersjöns vattendistrikt och även bidra till implementeringen

av vattendirektivet i hela Sverige. Projektets mål är att genomföra konkreta åtgärder och skapa samverkan och lärande för att göra åtgärdsarbetet effektivare. Miljöförvaltningen deltar i två delprojekt som rör övervakning av miljögifter och åtgärder för att begränsa användningen av giftig båtbottnfärg.

Under 2019 har miljöförvaltningen genom LIFE IP Rich Waters kunnat påbörja en sammanställning och utvärdering av resultaten från flertalet sedimentundersökningar som under perioden 2016-2018 utförts i flera av stadens vattenförekomster. Projektmedel har också använts för att rapportera in data från miljöförvaltningens miljögiftsövervakning till nationella datavärddar i syfte att tillgängliggöra data för fler användare. Vidare har miljöförvaltningen bistått idrottsförvaltningen med att säkerställa etablerande av en båtbottentvätt i Mälaren.

GrowSmarter

Förvaltningen har haft ansvaret att koordinera EU-projektet GrowSmarter, där Stockholm, Barcelona och Köln ska energieffektivisera befintliga byggnader, tillföra förnybar energi, genomföra åtgärder för hållbara transporter samt med hjälp av informations och kommunikationsteknologi underlätta en hållbar utveckling i respektive stads utvalda stadsdel och en hållbar livsstil.

Projektet GrowSmarter avslutas formellt i och med utgången av år 2019. Därutöver återstår viss administrativ rapportering till EU-kommissionen samt en slutrapportering till miljö- och hälsoskyddsnämnden under våren 2020.

Projektets olika delar röner stort intresse och har under år 2019 tagit emot cirka två studiebesök i veckan. Sammanlagt har Stockholm stad tagit emot internationella, nationella och lokala studiebesök och medverkat på workshops, i utställningar och presenterat på konferenser ett hundratal gånger under året och nått cirka 30 000 personer med information om projektet. Projektet bidrog till att staden vann utmärkelsen som världens smartaste stad vid Smart City Expo and Conference i Barcelona i november 2019.

Energi- och klimatrådgivning (EKR)

Förvaltningen har ansvaret för den övergripande projektledningen för den regionala samverkan för energi- och klimatrådgivning (EKR). Utöver den övergripande projektledningen i Stockholm finns projektledare i Huddinge och Botkyrka. Förvaltningen har ersatt stadsledningskontoret i styrgruppen för samverkan.

Intäkterna för EKR år 2019 var ca 1,3 mkr per år vilket motsvarar verksamhetens kostnader.

EKR:s verksamhet under år 2019 beskrivs närmare under nämndmålet *2.1.3 Hållbar energianvändning uppnås*.

Målstyrd energiförvaltning (MEF)

I projektet har en modell för avtal mellan bostadsrättsföreningar och energitjänsteföretag tagits fram i syfte att optimera energianvändningen i byggnaderna. *AFF - Forum för förvaltning och service* som förvaltar entreprenad- och serviceavtal inom fastighetsbranschen har övertagit förvaltningen av avtalsmodellen. Miljöförvaltningen har tillsammans med AFF, Fastighetsägarna Stockholm, Energikontoret Stockholm och branschorganisationen

Energieffektiviseringsföretagen (EEF) ansökt om medel hos Energimyndigheten för ett fortsättningsprojekt för att vidareutveckla avtalsmodellen och dess tillämpning. Under 2019 har endast utvärdering av projektet skett.

Intäkterna för MEF-projektet år 2019 var ca 390 tkr vilket motsvarar kostnaderna för utvärderingen som genomförts av Svenska miljöinstitutet (IVL), KTH och EEF.

LCA för byggmaterial

Syftet med projektet är att testa och utvärdera ett verktyg för att beräkna klimatprestanda för byggnader i ett livscykelperspektiv. Beräkningsverktyget, har utvecklats av IVL Svenska Miljöinstitutet och KTH.

Projektets resultat kommer att användas för att utveckla både verktyget och klimatberäkningar av byggmaterial. Målet är ett underlag för framtida kravställning på LCA (livscykelanalys) för byggmaterial i nybyggnadsprojekt. Projektet genomförs i Stockholm stads organisation och på samma sätt i Göteborgs stads organisation.

Intäkterna har under 2019 uppgått till ca 360 tkr för att täcka en 50 procentig projektledartjänst.

Civitas Eccentric

Stockholm deltar tillsammans med Madrid, München, Åbo samt Ruse i Bulgarien i projektet Civitas Eccentric, ett projekt som ska minska avigsidorna med en stor bilanvändning med fokus på förorter och distributionstrafik.

Projektet finansieras inom EUs forskningsprogram Horizon 2020. Budgeten för Stockholm är cirka 3,9 miljoner Euro, varav knappt hälften går till Stockholms stad och delas mellan miljöförvaltningen och trafikkontoret. Bidragsbudgeten för miljöförvaltningen är cirka 9,5 miljoner kronor. Civitas Eccentric började den 1 september 2016 och ska pågå till hösten 2020.

Projektet kompletterar arbete som redan påbörjats men som saknat eller haft mycket begränsad finansiering. Åtgärderna inom projektet skyndar på marknadsutvecklingen och möjliggör test av nya koncept som mobilitetstjänster.

Deltagarna jämför sina framgångar och motgångar för att lära av varandra. ICLEI (Local Governments for Sustainability) och Union of the Baltic Cities ser till att de erfarenheter som görs ska spridas vidare till andra städer.

Eccentric i Stockholm

Deltagare i Eccentric i Stockholm är:

- KTH, Integrated Transport Research Lab. Möjliggör att en ellastbil rullar i kommersiell verksamhet. KTH ansvarar också för utvärderingen av projektet.
- Snappcar, UbiGo Innovation AB, GoMore ApS. Utvecklar och marknadsför en mobilitetstjänst som bygger på samåkning, olika sorters bilpooler, cykelpooler samt kollektivtrafik

- Mobility Motors Sweden AB - Nissan återförsäljare. Tillhandhåller en testflotta med 15 elfordon/skåpbilar för hantverkare.
 - Cykelkonsulterna AB. Upprättar en testflotta för elcyklar och elfraktcyklar.
 - Stockholm Stad
1. Koordinerar Stockholmsparterna och hjälper dem i deras arbete. Utöver detta har Stockholms stad också ansvar för en rad delprojekt: Snabba på ett par busslinjer i ytterstaden (trafikkontoret). Policy för att leda om cykeltrafiken vid byggen (trafikkontoret). Utvecklinga av parkering i ytterstad (trafikkontoret). Plan för laddinfrastruktur för elfordon (miljöförvaltningen). Arbeta med Off-peak leveranser och samdistribution (trafikkontoret). Utöka www.miljofordon.se med mer information. (miljöförvaltningen). Informera bostadsrättsföreningar och småhusägare om elbilsladdning (miljöförvaltningen).
 2. Stockholms egna åtgärder sker i samarbete mellan miljöförvaltningen och trafikkontoret och en del åtgärder kommer från beslut i Framkomlighetsstrategin. Projektledning och eventuellt extraarbete på grund av EU-projektet sköts av miljöförvaltningen.
 3. Stockholms stads arbetstid, konsulter, resor mm utgifter finansieras till 100 procent av beviljade medel från EU.

Intäkter 2019 har uppgått till ca 3 mkr och utgifterna till ca 3 mkr.

Fördjupad utvärdering mobilitetstjänster (MaaS)

Fördjupad utvärdering av mobilitetstjänster inom Civitas Eccentric i samarbete med SL och Ubigo. Delfinansiering har erhållits från Vinnova. Projektet avser finansiering av konsult hjälp för att utvärdera och rapportera mobilitetstjänster inom Civitas Eccentric och pågår från november 2017 till slutet av 2019. En slutrapport ska vara klar i februari 2020.

Intäkter 2019 har uppgått till 215 tkr och kostnaderna till 215 tkr.

Miljöfordon.se

Statens energimyndighet har beviljat Stockholms stad stöd motsvarande 80 procent av stödgrundande kostnader, högst 1,2 miljoner kr. Stödet lämnas för genomförande av projektet Miljöfordon.se – kapacitetsutveckling, under tiden 2016-09-01 – 2019-08-31.

Stockholms stad driver miljöfordon.se tillsammans med Göteborgs och Malmö stad. På sidan finns produktneutral information om miljöbilar men även andra hållbara transportsätt så som bilpool och lastcykel.

Projektet syftar till att upprätthålla och vidareutveckla Miljöfordon.se. Sidan ska även fortsättningsvis fungera som en kunskaps- och erfarenhetsbank för kommunernas bilansvariga. Samtidigt ska den göras mer attraktiv för en större målgrupp. Sidan har fått en ny modernare design, utveckling av funktioner och en användarundersökning har genomförts. Resultatet från användarundersökningen har visat på en rad önskade förbättringar som nu genomförs i prioritetsordning.

Projektet ska bidra till att uppnå en fossiloberoende fordonsflotta 2030.

Intäkter 2019 har uppgått till 445 tkr där Göteborg och Malmö tillsammans stått för 150 tkr. Kostnaderna har uppgått till 595 tkr.

Laddstolpar inom staden – Klimatklivet

Stockholms stad har genom miljöförvaltningen ansökt och fått beviljat 4,8 miljoner kronor i bidrag från Klimatklivet för att till 50 % täcka kostnader för uppsättning av laddstolpar inom den egna organisationen. Syftet med projektet är att stimulera till val av elfordon vid nyan-skaftning, att förbereda för framtida elfordon, samt att förbättra laddstandard på nuvarande stolpar. Samtliga förvaltningar och bolag får ansöka om medel hos miljöförvaltningen, som distribuerar ut bidraget och löpande rapporterar projektet till Naturvårdsverket. Projektet sträcker sig från april 2016- slutet av 2019.

Under året har förvaltningen haft omfattande dialog med Naturvårdsverket som anser att miljöförvaltningen inte kan vidareförmedla klimatklivsbidrag till stadens bolag som inte har samma organisationsnummer som förvaltningen. Detta har lett till att förvaltningen behövt kräva tillbaka bidrag utbetalda till bolagen. Därefter har dessa bidrag och förskotterade bidrag från Naturvårdsverket återbetalats till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket har istället fattat beslut och beviljat bolagen dessa medel direkt.